

**MESLEKİ VE TEKNİK LİSE ÖĞRETİMİNDE İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ
KÜLTÜRÜNÜN GELİŞMESİNDE EĞİTİMİN ETKİSİ**

Sibel AKÇA PINAR

EYLÜL 2018

İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MESLEKİ VE TEKNİK LİSE ÖĞRETİMİNDE İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ
KÜLTÜRÜNÜN GELİŞMESİNDE EĞİTİMİN ETKİSİ

Sibel AKÇA PINAR

EYLÜL 2018

ÖZET

MESLEKİ VE TEKNİK LİSE ÖĞRETİMİNDE İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ KÜLTÜRÜNÜN GELİŞMESİNDE EĞİTİMİN ETKİSİ

AKÇA PINAR, Sibel

İş Sağlığı ve Güvenliği Anabilim Dalı

Tez Yöneticisi: Doç. Dr. Zeynep ŞİŞLİ

Eylül 2018

Dünyada ve Türkiye’de iş kazaları ve meslek hastalıkları sonucunda insanlar yaşamlarını kaybetmekte veya engelli kalmaktadır. Ülkelerin ekonomilerine zarar veren, uluslararası camiada itibarlarını zedeleyen bu durum ayrıca ailelerde psikolojik yıkımlara neden olmaktadır. İş kazaları ve meslek hastalıklarının önlenmesinde hukuki yaptırımlar kadar eğitim sonucu oluşturulması hedeflenen güvenlik kültürü önem taşımaktadır. Sağlık ve güvenlik, kişisel ve toplumsal gelişmişliğin en temel iki ögesi olarak kabul edilmektedir. Güvenlik kültürünün oluşabilmesi ancak örgütlenme ve dayanışma kültürü ile sağlanabilir. Çalışma ortamının sağlık ve güvenlik açısından insana uygun hale getirilmesi, işletmelerde sağlık ve güvenlik kültürünün oluşturulması için tüm topluma benimsetilmesi ve yaygınlaştırılması bir zorunluluk haline gelmiştir.

Öğretide insan gruplarının özgün yapılarını ortaya koyan, yaratılan, aktarılan ve sembollerle ifade edilen düşünce, duygu ve davranış biçimleri olarak tanımlanan kültürün temelini, yaşama geçirilmesi kabullenilmiş geleneksel görüşler ve özellikle onlara atfedilen değerler oluşturmaktadır. Bugünün öğretilen ve uygulanan davranışları, geleceğin davranışlarının koşullayıcısı olarak kültürel sistemleri oluşturmaktadır. Bu nedenle iş sağlığı ve güvenliğinin (İSG), eğitim ile desteklenerek toplumda bir güvenlik kültürünün oluşturulması, iş kazaları ve meslek hastalıklarının

engellenmesi açısından önemlidir. Güvenlik kültürünü oluşturması için iş sağlığı ve güvenliğinin anaokulu döneminden başlayarak; niversite dâhil olmak üzere eğitimin son basamağına kadar müfredatta yerini alması ve oğretilenlerin uygulanarak okulların güvenli hale getirilmesi gereklidir. Çocukların ve gençlerin güvenli okullarda eğitim görmeleri, sağlık ve güvenlikle ilgili riskler hakkında bilgilendirilmeleri, İSG konularında doğru davranış modellerini kazanmaları, gelecekte çalışma hayatına atıldıklarında onları kazalara karşı koruyacak, hem de kendilerinin sağlık bütünlüğünü sağlayacaktır. Okullarda uygulanacak olan İSG eğitimi etkisiyle toplumda bir güvenlik kültürü oluşumu sağlanacaktır.

Bu çalışmada, iř sağlığı ve güvenliği kültürünün oluşumunda eğitimin etkisi irdelenmeye çalışılmıştır. Bu amaçla Türkiye’de ve Avrupa lkelerinde uygulanan “güvenli okul” projesi için pilot kabul edilen bir meslek lisesinde oğretmen ve oğrencilerle anket yapılmış, verilerin yorumlanması ve benzer çalışma sonuçları ile tartışılmıştır. Okullarda verilen İSG eğitimi ve güvenli okul uygulamasının ne ołde içselleştirildiği, oğretmen ve oğrencilerin bilgi ve pratiklerine yansıması kıstas alınarak İSG kültürü oluşturmada etkisi irdelenmiştir. Anketin gerçekleştirildiği okulda oğretmen ve oğrencilerde tam olarak bir güvenlik kültürünün oluşmadığı sonucuna varılmıştır. Ancak anket sorularına verilen “kısmen” cevaplarının oranının yüksek olmasından, İSG kültürünün yeterli olmamakla birlikte oluşmaya başladığı düşünülmüştür. Bir lise ile sınırlı yapılan araştırmanın, gelecekte daha geniş popülasyonlarla sürdürülmesi, sonuçların doğruluğunun ve eğitimin kültüre etkisinin süreklilik taşıyacak şekilde araştırılması, uygulamayı destekleyici olabilir.

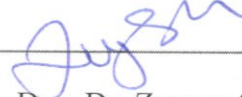
Anahtar Kelimeler: İş Sağlığı ve Güvenliği, İSG kültürü, okul, eğitim.

Enstitü Onayı

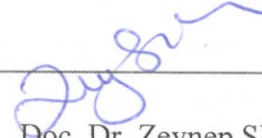
Prof.Dr. Abbas Kenan Çiftçi
(Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürü)

Bu tezin Yüksek Lisans derecesi için gerekli şartları sağladığını onaylarım.

Doç. Dr. Zeynep ŞİŞLİ
(İş Sağlığı ve Güvenliği Anabilim Dalı Başkanı)

Tez tarafımızdan okunmuş, Yüksek Lisans derecesi için kapsam ve kalite yönünden uygun olduğu kabul edilmiştir.

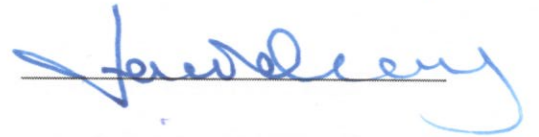

Doç. Dr. Zeynep ŞİŞLİ
(İş Sağlığı ve Güvenliği Anabilim Dalı Başkanı)
Tez Yöneticisi

Yüksek Lisans Jüri Üyeleri

İmza

Prof.Dr. Fevzi Demir

Prof. Dr. İlgı Şemin

Doç. Dr. Zeynep Şişli

ABSTRACT

THE EFFECTIVENESS OF EDUCATION ON THE DEVELOPMENT OF OCCUPATIONAL HEALTH AND SAFETY CULTURE IN VOCATIONAL AND TECHNICAL HIGH SCHOOL EDUCATION

AKÇA PINAR, Sibel

M.Sc. Occupational Health and Safety

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Zeynep ŞİŞLİ

Eylül 2018

As a result of work accidents and occupational diseases, people lose their lives or become disabled both in Turkey and around the world. This situation not only deals a major blow to countries' economies and leads to significant loss of prestige in the international arena, but also causes psychological destructions in the families. Besides legal sanctions, a safety culture aimed to be created through education is also important in the prevention of occupational accidents and diseases. Health and safety are considered to be the two most fundamental elements of personal and social development. A safety culture can only be achieved through a culture of organization and solidarity. Adopting and generalizing the safety culture into the entire community has become a necessity to be able to adapt the working environment to human health and safety and establish a health in enterprises.

Accepted and implemented traditional views and especially the values attributed to these views underlies the culture, which is defined by the discipline as the forms of thought, emotion and behavior that are acquired and transmitted by symbols, constituting the distinctive achievements of human groups.

Today's taught and practiced behaviors constitute cultural systems as a conditioner of future behavior. For this reason, creating a safety culture in the society

by supporting the occupational health and safety (OHS) with education and training is important in preventing work accidents and occupational diseases. It is, therefore, necessary to include occupational health and safety within the framework of the curriculums starting from pre-school till university education, the last phase of study, and to make schools safer places by implementing what has been taught.

If children and young people are educated in safe schools, informed about the risks related to health and safety issues and gain correct behavior patterns in OHS issues, they may be prepared for accidental injuries in the future working life, helping them to sustain the integrity of their physical and mental health. Additionally, implementing OSH courses at schools can help the development of a safety culture within the society.

The purpose of this study is to examine the effectiveness of occupational health and safety education for creating occupational health and safety culture among the society. A questionnaire was applied to teachers and students at a vocational and technical high school which was the pilot model for the “safe school” project conducted in Turkey and European countries, and the study data was interpreted and compared with the results of other similar studies for this purpose. It is tried to examine to what extent the occupational health and safety education given at the school according to the safety school project was interiorized, and reflected to the practice by teachers and students as an indication of occupational health and safety culture. It is concluded that the development of the occupational health and safety culture at the school where the research was conducted is not sufficient, but an improvement could be seen due to the high rate of the answers as “partially” according to the survey results. As the study was limited to a single vocational school, we believe that to carry out further studies analyzing the result of our study with wider populations will be beneficial.

Keywords: Occupational Health and Safety, OHS culture, school, education.

Kızım Zeynep'e İthaf ediyorum.

TEŞEKKÜR

Yüksek Lisans tezimi hazırlama sürecinde ilgisini ve desteğini esirgemeyen değerli danışman hocam Sayın Doç. Dr. Zeynep ŞİŞLİ'ye teőekkürlerimi sunarım.

Araştırma boyunca anket değerlendirme sürecinde yardımlarını ve bilgilerini esirgemediği için Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Fakóltesi Dr. öğrencisi Yusuf Can SEVİL'e, ayrıca çalışma boyunca desteğini ve yardımlarını esirgemeyen Milli Eğitim Bakanlığı İşyeri Sağlık ve Güvenlik Birim Koordinatörü Sayın Özkan AVCI'ya ve sevgili eřim Araştırmacı-Yazar ve Yayıncı Sayın İlhan Pınar'a en içten dileklerle teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	iii
ABSTRACT	v
İTHAF	vii
TEŞEKKÜR.....	viii
İÇİNDEKİLER.....	ix
TABLO LİSTESİ.....	xi
ŞEKİL LİSTESİ.....	xv
KISALTMALAR	xvi
BÖLÜM	
1. BÖLÜM-GİRİŞ.....	1
1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	3
1.1. İş Sağlığı ve Güvenliği Kavramı.....	3
1.1.1. İş Sağlığı ve Güvenliğinin Tarihsel Gelişimi	4
1.1.1.1. Dünyada İş Sağlığı ve Güvenliğinin Tarihsel Gelişimi	4
1.1.1.2. Türkiye’de İş Sağlığı ve Güvenliğinin Tarihsel Gelişimi.....	5
1.1.2. İş Sağlığı ve Güvenliğinin Önemi	7
1.2. Kültür ve Eğitimle İlişkisi	8
1.2.1. Kültür Kavramı	8
1.2.2. Eğitimin Kültür Oluşumundaki Önemi	9
1.2.3. İş Sağlığı ve Güvenliği Kültürü Oluşmasında Eğitimin Etkisi.....	10
1.2.4. Okullarda Güvenlik Kültürü ve Güvenli Okul.....	11
1.3. Güvenli Okul	12
1.3.1. Avrupa Birliğinde Güvenli Okul Örnekleri ve Projeler	14
1.3.1.1.Çek Cumhuriyet Eğitim Sisteminde İSG	14
1.3.1.2.Yunanistan ve Bulgaristan Eğitim Sisteminde İSG.....	16
1.3.1.3. İsveç Eğitim Sisteminde İSG	18
1.3.1.4. İngiltere Eğitim Sisteminde İSG	20
1.3.1.5. Hollanda Eğitim Sisteminde İSG	22

1.3.1.6. Portekiz Eğitim Sisteminde İSG.....	23
1.3.1.7. Almanya Eğitim Sisteminde	24
1.3.2. Türkiye’de Güvenli Okul	25
1.3.2.1.Okullarda Mesleki Güvenlik ve Sağlık Yönetimi	25
1.3.2.2.Türkiye’deki Okullarda Örnekler ve Projeler	27
1.3.2.3.Türkiye’de Konuya İlişkin Literatür Çalışmaları.....	30
2.BÖLÜM-ARAŞTIRMA	34
2.1. Araştırmanın Problemi	34
2.2. Araştırmanın Amacı.....	35
2.3. Alt Problemler	35
2.4. Araştırmanın Önemi	35
2.5. Varsayımlar (Sayıtlar)	36
2.6. Sınırlılıklar	36
2.7.Araştırmanın Yöntemi	36
3. BÖLÜM: BULGULAR ve TARTIŞMA.....	38
3.1. Bulgular	38
3.1.1. Öğrencilere Uygulanan Anketlere İlişkin Bulgular	38
3.1.1.1. Güvenirlik Analizi	38
3.1.1.2. Öğrencilere Yönelik Soruların Yüzde ve Frekans Bulguları	46
3.1.2. Öğretmenlere Uygulanan Anketlere İlişkin Bulgular.....	55
3.1.2.1. Güvenirlik Analizi	55
3.1.2.2. Öğretmenlere Yönelik Soruların Yüzde ve Frekans Bulguları .61	
3.2. Tartışma	73
4. BÖLÜM: SONUÇ ve ÖNERİLER	81
REFERANSLAR	83
EKLER.....	92
A. Öğretmenler İçin Anket Soruları.....	92
B. Öğrenciler İçin Anket Soruları	93
C. Genelge (2014/16).....	94

TABLO LİSTESİ

TABLO

1. Sağlıklı bir okul ortamının bileşenleri	13
2. Okullarda Çevre Sağlığı Ölçütleri	14
3. Öğrencilere uygulanan iş sağlığı ve güvenliği anketine yönelik bulgular	39
4. Ölçekte yer alan soruların çıkarılması durumunda alfa sayısında meydana gelen değişimler	39
5. ANOVA ile Tukey's Testi Toplanabilirlik Bulguları	40
6. Öğrencilere yönelik ölçek soru ortalamaları arasındaki test bulguları	40
7. Öğrencilere yönelik anket için geçerlik analizi bulguları	41
8. Öğrencilere yönelik ankete ilişkin faktör analizi toplam varyans açıklaması	43
9. Öğrencilere yönelik ankete ilişkin faktör analizi döndürülmüş bileşen matrisi	44
10. Öğrencilere yönelik anket içi faktör analizi ortak varyansı.....	45
11. "6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu" hakkında bilginiz var mı?" sorusuna yönelik bulgular	46
12. "İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili herhangi bir eğitim aldınız mı?" sorusuna yönelik bulgular	46
13. Okulunuzda iş sağlığı ve güvenliği hakkında bilgilendirme yapılıyor mu?" sorusuna yönelik bulgular	47
14. "Okulunuzda sağlık ve güvenlik önlemleri alınmakta mıdır?" sorusuna yönelik bulgular	47
15. "Önlemlerin yeterli olduğu düşüncesinde misiniz?" sorusuna yönelik bulgular..	47
16. "Atölye ve laboratuvar derslerinizde cihazların kullanımını ve çalışma prensibini anlatan yazılı levhalar asılı mıdır?" sorusuna yönelik bulgular	48
17. "Okul içi, atölye ve laboratuvar derslerinde uyarı levhaları bulunmakta mıdır?" sorusuna yönelik bulgular	48
18. "Atölye ve laboratuvar derslerinizde gerektiği durumda kişisel koruyucu donanımları kullanıyor musunuz?" sorusuna yönelik bulgular.....	49

19. “Okul içi, atölye ve laboratuvarlarınızda mevcut olan tehlikelere karşı risk değerlendirmesi yapılmış mıdır?” sorusuna yönelik bulgular	49
20. “Risk değerlendirmesi ve önlemlerin alınmasında fikriniz soruldu mu?” sorusuna yönelik bulgular	49
21. “Risk değerlendirmesi ve alınan önlemlerle ilgili bilgilendirildiniz mi?” sorusuna yönelik bulgular	50
22. “Ders öğretmenleriniz tarafından İş Sağlığı ve Güvenliği konusunda düzenli olarak uyarılıyor musunuz?” sorusuna yönelik bulgular	50
23. “Okulunuzda ilkyardım ve acil durum planları var mı?” sorusuna yönelik bulgular	51
24. “Okulda psiko-sosyal risklere maruz kalıyor musunuz?” sorusuna yönelik bulgular	51
25. “Okul kantininin gereken hijyene sahip olduğunu düşünüyor musunuz?” sorusuna yönelik bulgular	51
26. “Mesleki ve teknik eğitime uygunluğunuz ile ilgili sağlık raporu düzenlendi mi?” sorusuna yönelik bulgular	52
27. “Mesleki ve teknik eğitim sebebi ile sağlık sorunları yaşıyor musunuz?” sorusuna yönelik bulgular	52
28. “Okulda eğitimle ilgili sağlık ve güvenlik sorunlarınızda başvurabileceğiniz bir görevli var mıdır?” sorusuna yönelik bulgular	52
29. “Okulunuzda Sağlık ve Güvenlik Kültürünün oluştuğunu düşünüyor musunuz?” sorusuna yönelik bulgular	53
30. Öğretmenlere uygulanan iş sağlığı ve güvenliği anketine yönelik bulgular	55
31. Ölçekte yer alan soruların çıkarılması durumunda alfa sayısında meydana gelen değişimler	55
32. ANOVA ile Tukey’s Testi Toplanabilirlik Bulguları	56
33. Öğretmenlere yönelik ölçek soru ortalamaları arasındaki test bulguları.....	56
34. Öğretmenlere yönelik anket için geçerlik analizi bulguları	57
35. Öğretmenlere yönelik ankete ilişkin faktör analizi toplam varyans açıklaması ...	58
36. Öğretmenlere yönelik ankete ilişkin faktör analizi döndürülmüş bileşen matrisi	59

37. Öğretmenlere yönelik ölçekten S7 ve S10 bileşenlerinin çıkarılması sonrasında döndürülmüş bileşen matrisi	60
38. Öğretmenlere yönelik ölçekten S3 ve S8 bileşenlerinin çıkarılması sonrasında döndürülmüş bileşen matrisi	60
39. “6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu” hakkında bilginiz var mı?” sorusuna yönelik bulgular	61
40. “İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili herhangi bir eğitim aldınız mı?” sorusuna yönelik bulgular	61
41. “Okulunuzda sağlık ve güvenlik önlemleri alınmakta mıdır?” sorusuna yönelik bulgular	62
42. “Önlemlerin yeterli olduğu düşüncesinde misiniz?” sorusuna yönelik bulgular..	62
43. “Okulunuzda ilkyardım ve acil durum planları var mı?” sorusuna yönelik bulgular	62
44. “Çalışma sırasında karşılaşılabileceğiniz tehlikelerle ilgili risk değerlendirmesi yapıldı mı?” sorusuna yönelik bulgular	63
45. “Risk değerlendirmesi ve diğer iş sağlığı ve güvenliği önlemlerinin alınmasında fikriniz soruldu mu?” sorusuna yönelik bulgular	63
46. “Risk değerlendirmesi ve diğer iş sağlığı ve güvenliği önlemleri ile ilgili bilgilendirildiniz mi?” sorusuna yönelik bulgular	64
47. “Yapacağınız işe uygunluğunuz ile ilgili sağlık raporu düzenlendi mi?” sorusuna yönelik bulgular	64
48. “Mesleğinizle ilgili sağlık sorunları yaşıyor musunuz?” sorusuna yönelik bulgular	64
49. “Çalıştığınız okulda ‘Sağlık ve Güvenlik Kültürünün’ oluştuğunu düşünüyor musunuz?” sorusuna yönelik bulgular	65
50. “Siz ve öğrencilerin sağlık ve güvenliği için yeterli önlem alındığını düşünüyor musunuz?” sorusuna yönelik bulgular	65
51. “Atölye ve laboratuvarlarda kişisel koruyucu donanımlar mevcut mu?” sorusuna yönelik bulgular	65

52. “Kişisel koruyucu donanımlar hakkında bilgilendirildiniz mi?” sorusuna yönelik bulgular66
53. “Kişisel koruyucu donanım kullanıyor musunuz?” sorusuna yönelik bulgular ...66

ŞEKİL LİSTESİ

ŞEKİL

1. Taşra Teşkilatında Risk Analizi ve Ortam Gözetimi Yapılan Okul/Kurum Sayıları	26
2. Öğrencilerin mesleki ve teknik eğitim nedeniyle yaşadıkları sağlık sorunlarının dağılımı	54
3. Öğretmenlerin meslekleri ile ilgili yaşadıkları sağlık sorunlarının dağılımı.....	68
4. Öğretmenlerin olumsuz çalışma koşulları nedeniyle yaşadıkları sorunların dağılımı	70
5.Öğretmen ve Öğrenciye 6331 Sayılı Kanun Hakkında Bilginiz Var mı Sorusuna Yönelik Histogram Tablo Bulguları	71
6. Öğretmen ve Öğrenciye İş Sağlığı ve Güvenliği İle İlgili Eğitim Aldı mı Sorusuna Yönelik Histogram Tablo Bulguları	72
7. Öğretmen ve Öğrenciye Atölye ve Laboratuvar Derslerinizde Cihazların Kullanımını ve Çalışma Prensiplerini Anlatan Yazılı Levhalar Asılı mı Sorusuna Yönelik Histogram Tablo Bulguları.....	73

KISALTMALAR

- CDC:** Centers for Disease Control and Prevention (Hastalık Korunma ve Kontrol Merkezleri)
- CEHAPE:** WHO Çocuklar İçin Çevre ve Sağlık Avrupa Eylem Planı
- ÇSGB:** Çevre ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
- DEECD:** Eğitim ve Erken Çocukluk Gelişimi Bakanlığı (İngiltere)
- ENETOSH:** İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitim ve Öğretim Bilgi Ağı
- ILO:** International Labour Organization (Uluslararası Çalışma Örgütü)
- ISO:** International Organization for Standardization (Uluslararası Standartlar Örgütü)
- İSG:** İş Sağlığı ve Güvenliği
- MEB:** Milli Eğitim Bakanlığı
- OHSMS:** Emniyet Yönetim Sistemi
- OSHA:** Occupational Safety and Health Administration (Avrupa İş Sağlığı ve Güvenliği Ajansı)
- VÚBP:** İş Güvenliği Araştırma Enstitüsü (Çek Cumhuriyeti)
- WECF:** Woman in Europe for a Common Future
- WHO:** World Health Organization (Dünya Sağlık Örgütü)

GİRİŞ

Türkiye’de ve dünyada iş kazaları ve meslek hastalıklarına ilişkin yapılan çalışmalarda; çalışanların yitirdikleri yaşamlar, kalıcı iş göremezlikler, maddi ve manevi olarak oluşan zararlar, sakat kalmalar, uzuv kayıpları iş sağlığı ve güvenliği konusunun kamu düzeni ve toplum açısından ne kadar önemli olduğunu ortaya koymaktadır (Çögenli ve Özer, 2017: 60).

Türkiye’de 2016-2017 eğitim öğretim yılı verilerine bakıldığında okul öncesi, ilkokul, ortaokul ve lise kademelerinde 22.250.964 öğrenci ve yaklaşık olarak 927.726 öğretmen olduğu söylenebilir (MEB, 2017). Ayrıca Türkiye nüfusuna bakıldığında 2017 verilerine göre yaklaşık 80 milyon olduğu görülür (TUİK, 2018). Toplam nüfusa bakıldığında okul ortamını büyük bir topluluğun oluşturduğu söylenebilir. Bu verilerden de anlaşılacağı üzere okul topluluğunun sağlıklı olabilmesi, toplum sağlığının önemli bir göstergesidir (Yıldırım, 2015). Okullarda anaokulu yıllarından başlanarak İSG eğitimlerin çocukların yaşlarına uygun olarak düşük müfredatlı alınmasının İSG kültürü oluşumunda önemli olduğu söylenebilir.

Çalışmanın birinci bölümünde, kavramsal çerçevesini oluşturabilmek için kitap, makale, tez, istatistik bültenler, mevzuat ile yerli ve yabancı kaynak taraması yapılmıştır. İSG kavramı ile İSG’nin tarihsel gelişimine ve önemine değinilmiştir. Kültür kavramı üzerinde durularak İSG’nin kültür ve eğitim ile ilişkisi incelenmiştir. Bu çerçevede “güvenli okul” kavramı ve gerçekleşmesi için Avrupa Birliği ülkelerinde ve Türkiye’deki uygulanmış projeler üzerinde karşılaştırmalı olarak durulmuştur. “Güvenli okul” eğitim sistemleri içinde İSG’nin yeri ve önemi açıklanmaya çalışılmıştır. Çek Cumhuriyeti, Yunanistan, Bulgaristan, İsveç, İngiltere, Hollanda, Portekiz ve Almanya eğitim sistemleri örnek olarak ele alınmış; ayrıca Türkiye’deki okullarda İSG projelerine yönelik örneklere yer verilmiş ve ardından Türkiye’de okulların güvenliğine ilişkin araştırmalar ve literatür özetlenmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümünde, tezin konusu olan eğitimin İSG kültürü oluşmasına etkisinin araştırılması için yapılan çalışma açıklanmıştır. “Güvenli okul” projesinde Milli Eğitim Bakanlığı tarafından pilot olarak seçilen bir meslek lisesinde öğretmen ve öğrencilere yönelik anket çalışması konusunda bilgi verilmiştir.

Üçüncü bölümde ise bu çalışmanın anket sonucunda ulaşılan bulgular ve tartışma yer almaktadır. Öğrenci ve öğretmen anket sonuçları değerlendirilerek ulaşılan sonuçlar güvenlik kültürünün oluşup oluşmadığı irdelenmiştir. Ayrıca yabancı kaynaklı çalışmalarda bulunan sonuçlar karşılaştırmalı olarak tartışılmıştır.

Dördüncü bölümde çıkan sonuç ve öneriler belirtilmiştir. Sağlık ve güvenlik kültürü oluşumunda kurum yöneticilerinin İSG alanında, okul bünyesinde yaptıkları çalışmalar belirleyici olmaktadır. Okul yöneticilerinin bu alanda yapacakları çalışmaları içselleştirmeleri güvenli okulların oluşumunun temelini oluşturacaktır (Kilitci, 2018; Bursahoğlu, 1994).

İSG alanındaki gelişmeler sonrasında yaşam boyu öğrenme olgusu ortaya çıkmış ve çalışanların mesleki risklere ilişkin eğitimi, bilgilendirilmesi, İSG çalışmalarına katılımlarının sağlanması öngörülmüştür. İSG eğitimlerinin mevzuata uygun olması, çalışanlarda davranış değişikliklerine neden olarak iş kazalarının önlenmesine katkı yapması amacıyla uzman ve deneyimli kişiler tarafından doğru yöntemler kullanılarak gerçekleştirilmesi büyük önem taşımaktadır. Güvenlik kültürünün oluşturulmasında bu eğitimlere küçük yaşlarda başlanmasının, iyi uygulamalar ve iş kazalarının azaltılması açısından daha kalıcı olabileceği düşünülmektedir. Türkiye’de konunun okullarda sağlık ve güvenlik konularının birleşik olarak ve bütüncül bir anlayışla ele alınarak değerlendirilmesi ve uygulamaların buna göre yapılması yerinde olacaktır. Zira yapılan araştırmalar daha çok öğrenci sağlığı ve güvenliği konularına odaklanmakta, çalışan sağlığı ve güvenliği ile ilişkisine yer verilmediği görülmektedir (Bülbül, 2016: 2).

1.BÖLÜM: KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde sağlık ve güvenlik tanımları yapılarak, iş sağlığı ve güvenliğinin tarihsel gelişim süreci, insan yaşamında sağlık ve güvenliğin önemi bununla birlikte eğitim kurumlarında sağlık ve güvenlik uygulamalarına değinilerek kavramsal bir çerçeve oluşturulacaktır.

1.1.İş Sağlığı ve Güvenliği Kavramı

İş yerinde işin yürütülmesinden kaynaklanan sağlığa zarar verebilecek koşullardan korunmak amacıyla yapılan sistemli ve bilimsel çalışmalardır. Türkiye’de temel kaynağı 6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu ve ilgili yönetmeliklerdir. Bu mevzuat kapsamında işverenin ve çalışanların yükümlülükleri, ne gibi durumlarda işyerine gerekli cezai yaptırımın uygulanacağı, iş sağlığı ve güvenliğinin işyerinde örgütlü olarak yönetilmesi konuları bulunmaktadır (MEB, 2014: 1).

Dünya Sağlık Örgütü (WHO) ve Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) ilkeler kapsamında iş sağlığı ve güvenliği, *“Tüm çalışanların bedensel, ruhsal ve toplumsal sağlık ve refahlarının en üst düzeye yükseltilmesi ve bu durumun korunması; işyeri koşullarının, çevrenin ve üretilen malların getirdiği sağlığa aykırı sonuçların ortadan kaldırılması; çalışanları yaralanmalara ve kazalara maruz bırakacak risk faktörlerinin ortadan kaldırılması; yine çalışanların bedensel ve ruhsal özelliklere uygun işlere yerleştirilmesi ve sonuç olarak işçilerin bedensel ve ruhsal gereksinimlerine uygun bir iş ortamı yaratılması”* şeklinde açıklanmaktadır (Karacan ve Erdoğan, 2011: 104-105).

İş güvenliği konusu teknik bir alanı kapsadığından dolayı bu alan içerisinde iş güvenliği mühendisi ve teknik personelin varlığı önem taşımaktadır. Bunun yanı sıra sağlık konusunda gerekli eğitim, işyeri kaynaklı sağlık sorunlarının tespiti, ilk yardım ve acil durum müdahalelerine ilişkin organizasyonlar ve gerekli koruyucu ve

iyileştirici önlemlerin alınması iş güvenliği ve sağlığı konuş kapsamı içerisinde yer almaktadır (Dündar, 2018: 6).

1.1.1. İş Sağlığı ve Güvenliğinin Tarihsel Gelişimi

Bu bölümde sağlık ve güvenlik kavramlarının Dünyada ve Türkiye'deki tarihsel gelişimine değinilecektir.

1.1.1.1.Dünyada İş Sağlığı ve Güvenliğinin Tarihsel Gelişimi

İş sağlığı ve güvenliği çalışmalarının ilk olarak Hipokrat ve Aristo ile başladığı görülür. Hipokrat kurşun zehirlenmeleri üzerinde çalışmış, Aristo ise koşucuların hastalıkları ve gladyatörlerin özel diyetleri ile ilgili çalışmalar yapmıştır (Berk, Önal ve Güven, 2011).

Üretimin artarak sanayileşmenin hız kazandığı dönemde iş sağlığı ve güvenliği çalışmaları büyük önem kazanır. Maden sektöründe çalışanlarda görülen sağlık problemleri meslek hastalıklarının oluşumuna sebebiyet verir. Dönemin ünlü düşünürlerinden Paracelcus “De Morbis Metallicis” adlı ilk meslek hastalıkları kitabını çıkarır. Madencilerde görülen meslek hastalıklarının belirtilerini araştırır. Kitap ilk iş hekimliği kitabı olarak da kabul görür (Akadam,2010). İş sağlığı ve güvenliğinin babası olarak kabul edilen Bernardino Ramazzini 17. Yüzyıl'da “De Morbis Artificum” adlı kitabı yazar (Gerek, 2006). Hastalanarak kendisine başvuran işçilere sorduğu ilk soru mesleğinin ne olduğudur. Kişide görülen rahatsızlıkların, sıklıkla çalışma ortamından kaynaklandığını belirtir.

Çalışma hayatındaki ağır koşulların çalışanların sağlığına olumsuz etkisi zaman içinde dünya ölçeğinde Birleşmiş Milletlerin ilgili örgütlerinin gündemine girer. Bunların başında WHO ve ILO gelir. ILO 1919 yılında işveren, devlet ve işçi sendikalarının bir araya gelmesiyle sosyal adaleti sağlamak amacıyla kurulmuştur. İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili olarak, amaçları arasında çalışma saatleri, gece vardiyaları, emziren anneler, çocuk işçiler gibi iş hayatında bireye zarar verecek durumları ortadan kaldırmak ya da en aza indirmek bulunmaktadır. Temel ilkeleri sosyal adalet ve eşitliktir. İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili çalışan diğer BM örgütü olan Dünya Sağlık Örgütü(WHO), 19. Yüzyıl sonunda yaşanan kolera salgını nedeni ile sağlık alanında örgütsel bir yapıya

ihtiyaç sonucu kurulmuştur. Kolera, veba vb. salgın hastalıklar ile mücadelesine başlayan WHO ancak üye ülke sayısını 1948 tarihinde tamamlayarak o tarihten itibaren meşruluk kazanır (www.tarihiolaylar.com Erişim Tarihi: 17.05.2018). Dünyada ilk sanayileşen ülkelerden olan Almanya ve İngiltere'nin adımlar atarak, günümüzde iş sağlığı ve güvenliğinde kanun ve yönetmeliklerde kaza ve meslek hastalıklarına karşı düzenlenen gerekli önlemleri aldıkları görülür (Heper, 1997). İş sağlığı ve güvenliğinin sacayağı olarak kabul edilen devlet, çalışan ve sendikaların örgütsel bir bağ ile sağlık ve güvenlik çalışmalarında sorumluluklarını yerine getirmeye çalıştıkları görülmektedir (Işık, G. 2007).

1.1.1.2. Türkiye'de İş Sağlığı ve Güvenliğinin Tarihsel Gelişimi

Türkiye'de İSG çalışmalarının, Cumhuriyet Dönemi öncesi Tanzimat Dönemi ile başladığı görülür. Osmanlı İmparatorluğu'nun sanayileşmeye başlaması ile birlikte İSG alanında da kapsamlı yazılı kurallar gelmiştir. İlk olarak 1865 tarihinde Dilaver Paşa Nizamnamesi gelir. Ereğli kömür havzasında çalışan kişilerin sağlıklarını korumak için çıkarıldığı bilinir. Madenlerde bir hekim bulundurulması kararı alınmıştır. Hastalık kavramı üzerinde durulurken iş kazası kavramına değinilmemesi bu Nizamnamenin çalışanlar açısından eksikliği olarak görülmüştür. Görülen eksikler karşısında 1869 tarihinde *Maadin Nizamnamesi* yürürlüğe girmiştir (Arıcı, 1999: 37; Talas, 1992:40; Gerek, 2008:6; Makal, 1997:287-289). *Maadin Nizamnamesi* ile madenlerde doktor ve eczane bulundurulması, işçinin kaza anında tedavilerinin yapılmasını sağlamıştır (Talas, 1992: 40). Cumhuriyet Dönemi'ne geçiş ve bu dönemde sanayi alanında yaşanan gelişmeler sonucu İSG çalışmalarında sürekli iyileştirme sağlanmıştır (Çiçek, Ö.-Öçal, M.(2016). 10.09.1921 tarihinde 151 sayılı *Ereğli Havza-i Fahmiyesi Maden Amalesinin Hukukuna Müteallik Kanun* çıkarılmıştır. Bu kanun ile madenlerde çalışma yaşı 18 olarak belirlenmiş, 18 yaşından küçüklerin madenlerde çalıştırılması yasaklanmıştır (Gerek, 2008: 6-7). Ayrıca çalışma saatlerinde bir iyileştirme yapılmış ve günlük çalışma süreleri 8 saat olarak belirlenmiştir. İşveren çalışanın rahatsızlanması durumunda tüm tedavi giderlerini üstlenmekle ve madenlerde doktor bulundurmakla yükümlü kılınmıştır. Ölümlü iş kazalarında ise ölenin varisi dava açma ve tazminat alma hakkına sahiptir. Sağlık ve Güvenlik koşullarını sağlamayan maden işletmelerinin ruhsatnamelerinin iptal edileceği düzenlenmiştir. İSG çalışmaları 1923 İzmir İktisat Kongresi'nde de gündeme

gelmiştir. 1924 tarihli ve 394 sayılı Hafta Tatili Kanunu, 1925 tarihli ve 2739 sayılı Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkında Kanun toplumda yerini almıştır. Ayrıca 1926 tarihli ve 818 sayılı Borçlar Kanunu madde 332’de İSG’ne yönelik hükümler yer almıştır. 1930 tarihli ve 1593 sayılı *Umumi Hıfzıssıhha Kanunu*’yla birlikte; çalışma hayatı içerisinde yer alan kadın ve çocukların korunması, en az 50 işçi çalıştıran işyerleri içerisinde hekim bulundurma zorunluluğu, belirli büyüklüğe sahip işyerlerinde revir ya da hastane kurulması yükümlülüğüne yönelik hükümler bulunmaktadır (Gerek, 2008:7). 1936 yılında 3008 Sayılı İş Kanunu yasalaşmıştır. 1945 tarihli ve 4763 Sayılı Kanun ile Çalışma Bakanlığı kurulmuş, 1945 yılında 4792 sayılı İşçi Sigortaları Kurumu ve 4772 sayılı İş Kazaları, Meslek Hastalıkları ve Analık Sigortaları Kanunu yürürlüğe girmiştir (<http://uzmaniyiz.biz/is-sagligi-ve-guvenligi/genel-bilgiler/isg-gelisim-sureci.html> Erişim Tarihi: 25.05.2018). 1964 tarihli ve 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu yürürlüğe girmiş, bu kanun ile sosyal sigorta uygulamaları tek elde toplanmıştır. 1964 tarihinde İş Sağlığı ve Güvenliği Merkezi (İSGÜM) kurulmuştur. 2006 tarihli 5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu 2008 yılında kademeli olarak yürürlüğe girmiştir. 1971 tarihli ve 1475 sayılı yeni bir iş Kanunu yürürlüğe girmiştir. Bu kanun diğer kanuna göre daha kapsamlı ve ayrıntılı düzenlemeler içermektedir (Arıcı, 1999: 41 vd).

Bu gelişim süreçlerinin ardından Avrupa Birliği uyum yasaları gereği 4857 Sayılı Kanun kabul edilmiştir (<http://www.csgb.gov.tr> Erişim Tarihi: 25.05.2018). Bu kanun ile birlikte pek çok yönetmelik çıkarılmıştır. Ancak çalışan kavramı geçmemesi, tüm kesimleri kapsamamasından dolayı 20.06.2012 tarihli ve 6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu kabul edilmiştir. Ancak kademeli olarak geçiş ve az tehlikeli sınıflara ait işyerlerinde uygulanmasının sürekli ertelenmesi kanunun toplum tarafından kabul görmesini zorlaştırmıştır (Madde 86 – 6331 Sayılı Kanunun 38 inci maddesinin birinci fıkrasının “a” bendinin “1” numaralı alt bendinde yer alan “01.7.2017” ibaresi “01.07.2020” şeklinde değiştirilmiştir). Oysaki en çok iş kazalarının küçük işletmelerde olduğu yapılan çalışmalarda görülmektedir (<https://www.csgb.gov.tr> Tarihi: 25.05.2018).

Türkiye’de uygulanan sağlık ve güvenlik çalışmalarının tarihi sürecine bakıldığında; sürekli bir iyileştirme çalışması olmasına rağmen uygulamada kabul görmediği, ölümlü iş kazaları ve meslek hastalıkları sayısı ile düşünülmektedir

(www.sgk.gov.tr Erişim Tarihi: 25.05.2018). Denetim ve rehberlikteki eksikliklerin bu duruma yol açtığı görülmektedir. Gelişmiş ülkelerde toplumda güvenlik kültürü oluştuğu için İSG çalışmaları işveren, çalışan ve tüm bireylerce rahatlıkla kabul görür. Oysaki gelişmekte olan ülkelerde güvenlik kültürünün oluşmadığı görülür (Van Dijk, 2015.).

Güvenlik kültürü anaokulu yıllarında ders müfredatlarına girmeli ve kademeli olarak tüm eğitim-öğretim yıllarında verilmelidir. Anaokulu yıllarında ders müfredatlarına girmesindeki amaç, çalışma hayatına atılan bireylerde sağlık ve güvenlik kavramlarını oluşturmak ve çalıştıkları ortamda daha sağlıklı ve güvenli çalışma alanları yaratmaktır. Hayatı boyunca tehlikeleri tanıyan ve önlem almasını öğrenen bireyler çalışma hayatında kullanacakları tecrübe ile hem kendilerinin sağlık ve güvenliklerini önemli ölçüde koruyacak hem de iş yeri adına olumlu katkı sağlayacaktır. Okulların güvenli hale gelebilmesi ancak sağlık ve güvenlik sisteminin birlikte çözülebilmesiyle mümkün olacaktır. Okulların tasarımı gelişmiş ülkelerde ayrı bir uzmanlık alanına girmektedir. Ülkemizde ise hala böyle bir uzmanlık alanını göremiyoruz.

1.1.2. İş Sağlığı ve Güvenliğinin Önemi

İş güvenliği ve iş sağlığına önem verilmediği takdirde iş kazalarının ve meslek hastalıklarının artacağı rahatlıkla söylenebilir. Bundan da en fazla etkilenenler, birinci derecede işçiler olacaktır. Her şeyden önce işçinin ve doğal olarak işçinin ailesinin gelir düzeyi düşecektir. Bu durum işçi ve ailesi üzerinde bazı olumsuz etkiler meydana getirecektir. Sakat kalan veya belirli uzuv veya uzuvlarını kaybeden işçi psikolojik bazı rahatsızlıklara da uğrayabilecektir. Bu hem işçileri hem de toplumu olumsuz etkileyecektir (Yiğit, 2005:6-7). Bu kadar büyük ekonomik ve sosyal sorunlara yol açan iş kazası ve meslek hastalıklarını önleme yolunda çaba sarf etmek, hem devlet hem de işletmeler için zorunluluk halini almıştır. İş kazaları ve meslek hastalıkları sonucu oluşan kayıplar işletmelerin kârlılığını etkilemesi yanında; İSG çalışmaları işletmeler için verimlilik ve kalite unsuru olarak ön plana çıkmakta, işletmelerin uluslararası piyasalarda rekabet edebilirliğini arttırmaktadır (Yılmaz, 2010).

Küreselleşme ile birlikte güvenlik konusu, özellikle uluslararası alanda ve tehlikeli endüstri kollarında çalışanlarda ayrı bir önem kazanmaktadır. Teknoloji değişimi, güvenlik standartlarına uyma ve yeni düzenlemelere gereksinim doğurur. Özellikle tehlikeli kimyasal endüstriler Amerika ve Avrupa kıtasından, ekonomileri ve endüstriyel gelişim düzeyleri oldukça farklı olan Asya ve Afrika'ya taşınmaktadır. Öte yandan işçi hareketliliği, yüksek tehlikeli endüstriler yönünden etnik, ulusal faktörlerin risk alma davranışı ve risk algılama üzerine etkisi yaygın bir güvenlik kültürü kurmayı zorlaştırmaktadır. Dünyada işyerlerinin koruyucu sağlık ve güvenlik kültürü düzeylerini geliştirmelerine ve sürdürmelerine özel bir önem veren ILO'ya göre; *“Güvenlik kültürü, güvenliği tehdit edebilecek davranış veya uygulamalarla, bunların yer aldığı ortak kullanım ya da etki alanında bulunan canlıların veya araç gereç gibi nesnelerin zararını en aza indirmeyi amaçlayan, güvenliğe öncelik veren, algı, inanç, tutum, kural, roller, sosyal, teknik ve politik uygulamalarla yetkinlik ve sorumluluk duygularının bütünüdür”*. ILO Global Strateji hedeflerinde, İş Sağlığı ve Güvenliği Kültürü; *“Sağlıklı ve güvenli bir çalışma ortamına sahip olma hakkına herkesin saygı gösterdiği, hak, sorumluluk ve ödevlerin önleme prensibine öncelik verilerek açıkça tanımlandığı bir sistem içerisinde; Devlet, işveren ve çalışanların sağlıklı ve güvenli bir çalışma ortamı oluşturulmasında aktif olarak yer aldıkları bir anlayış”* olarak tanımlanmaktadır (T.C. Kalkınma Bakanlığı, 2016: 7).

1.2.Kültür ve Eğitimle İlişkisi

1.2.1.Kültür Kavramı

Kültürün ilk tanımına antropolojinin kurucularından Edward Burnett Tylor'ın yapıtlarında rastlanır. Tylor, Primitive Culture'da (1871; İlkel Kültür), kültürü, *“Bilgilerden, inançlardan, sanattan, ahlaktan ve insanın toplumda yaşayan bir varlık olması nedeniyle edindiği bütün diğer yetenekler ve alışkanlıklardan oluşan karmaşık bütün”* olarak tanımlar; *“Anthropology, an Introduction to the Study of Man and Civilization”*da (1881; Antropoloji, İnsan ve Uygarlığın İncelenmesine Giriş) bu anlamda kültürün yalnızca insanlara özgü olduğunu belirtir. Sosyolojik olarak ele alınırsa belirli toplumların yaşam biçimi olduğu söylenebilir. Kültürün eğitimle ilişkisini incelediğimizde karşımıza Ralph Linton'un şöyle bir tanımı çıkar. *“Kültür, öğrenilmiş davranışlar ve bu davranışların sonuçlarından meydana gelen bir*

bileşimdir” Örneğin yemek yeme, giyim kuşam, konuşulan dil vb. birçok edimi içine alır.

Kültür ve eğitimin birbiriyle ilişkilendirilmesinde, eğitimin tanımı; tüm topluluğun birlikte bir şey yapma, bir işlemi gerçekleştirme olarak açıklanabilir. Sağlık ve güvenlik kültürü gelişiminde eğitimin rolü çok önem taşır. Erken yaşta öğretmeni ile kendi yaşına uygun sağlık ve güvenlik kavramlarını ve edimlerini öğrenmeye başlayan bir çocuk, yetişkin olduğu zaman sahip olduğu güvenlik kültürü sayesinde, çalışma hayatında hem kendisini koruyabilecek hem de başkalarının güvenliğini sağlamayı bilecektir.

1.2.2. Eğitimin Kültürün Oluşumundaki Önemi

Eğitim, kişiliğin gelişme sürecidir. Birey, yaşadığı toplumdaki gelenekten, inançtan, öğretilerden ve dolayısıyla kültürden etkilenir. Psikoloji ve antropoloji alanında yapılan birçok çalışma bize insan davranışlarının öğretimi ile değişkenlik gösterdiğini, kültür farkları ile davranışların değiştiğini gösterir. Toplumsal kültür, eğitim kurumlarına yansıma yapar. Toplumsal gereksinimleri karşılayabilmek için eğitim kurumlarında ihtiyaç duyuldukça değişime uğrarlar (Ege Eğitim Dergisi 2003 (3), 1: 102-112).

Hellen Keller’in yaşamı, eğitim ve kültür ilişkisinin birbirinin nasıl tamamlayıcısı olduğunu çok güzel bir örnek olarak açıklamaktadır. 19 aylıkken sağır ve kör olan Helen Keller 7 yaşına değin insanların dünyasından, kültürden kopuk yaşamış, ama daha sonra öğretmeni Anne Sullivan Macy’nin yardımıyla bu kopukluğu aşarak kısa sürede bütün bir anlamlar evrenine “giriş” yapabilmiştir (<https://www.msxlabs.org> Erişim Tarihi: 27.05.2018). Bu örnek bize eğitim ve kültür kavramının nasıl ayrılmaz birer bütün olduğunu gözler önüne sermektedir.

Tarihte bunun tersini kanıtlayabilecek olaylar da görülmüştür. Fizyolojik gelişmenin kültürün doğuşunda tek belirleyici olmadığını gösteren en iyi örnek, 18. Yüzyıl’ın sonunda Fransa’da bir ormanda bulunan ve Jean-Marc-Gaspard Itard’ın “*Rapports sur le sauvage de Aveyron*” (1801; Aveyron’lu Vahşi Çocuk Üzerine Gözlemler) adlı çalışmasına konu olan vahşi çocuktur. Hekimler, fizyolojik açıdan yaşatlarından hiç farkı olmadığı halde 11 yaşındaki çocuğun konuşamadığını, iki ayağı

üzerinde rahatça yürüyemediğini, genel olarak insan gibi davranmadığını görmüşler ve bütün çabalarına karşın çocuğa konuşmayı öğretememişler, onu toplumsallaştıramamışlardır. Büyük olasılıkla doğduktan hemen sonra ormanda bir dişi hayvan tarafından bulunmuş ve beslenip büyütülmüş olan bu çocuk, ömrünün sonuna değin aynı durumda kalmış, Tylor'ın söz ettiği "uçurumu" aşamadığı görülmüştür (<https://www.msxlabs.org>).

Bu iki örnek birlikte incelendiğinde türün evrimiyle bireyin evriminin tümüyle koşut ya da özdeş olmadığı sonucuna varılabilir. Kültür ailenin çocuğa karşı davranışlarında, aile içindeki rol dağılımında somutlaşır. Aile, bireyle tür ya da bireyle toplum arasındaki etkileşimdir ve bu işlevini yerine getirebilmek için mutlaka öz ana babadan oluşan çekirdek aile biçimini alması gerekmez. Ailenin işlevini bir bakımevi de yerine getirebilir; toplumsal davranış biçimlerini, değerleri, simgeleri bebeğe devrederek ona bir rol, bir kimlik kazandıran aracı bir büyükbaba ya da bir okul olabilir. Helen Keller de, duysal engellerine karşın, böyle bir kültürel aracının öğretiminden geçmiştir. Emzirilme tarzından kucaklanma biçimine, ellerin kullanımının öğretilmesinden dokunma duyusunun geliştirilmesine kadar insan davranışlarının çok büyük bölümünü, yaşamının ilk 19 ayında devralmıştır. Bu ilk anlam dünyası ve anne okşayışıyla gelişen, insansılaştıran dokunma duyusu, Keller'in daha sonraki gelişmesinin temelini hazırlamıştır. Görmediği ve işitmediği halde, çıplaklıktan utanmayı, giyinmeyi ve farklı giysileri dokunma duyusunun yardımıyla ayırt etmeyi öğrenmiş bir insan, en temel simgesel ayrımları yapabilecek düzeyi aşmıştır. Bu da nesnelere adlandırmanın ya da kültürün ilk adımındır. İki örnekten anladığımız kültürün topluluk içerisinde oluştuğu, özellikle duygusal yakınlığın bireyin gelişiminde pozitif bir etki yarattığı söylenebilir.

1.2.3. İş Sağlığı ve Güvenliği Kültürünün Oluşmasında Eğitimin Etkisi

Küreselleşme ile birlikte güvenlik konusu, her alanda büyük önem kazanmıştır. Özellikle uluslararası çalışma yapılan işlerde ve tehlikeli endüstri dallarında ayrı bir önem kazanmıştır. Teknoloji değişimi ile güvenlik ihtiyacı değişim gösterir bu da güvenlik kültüründe sürekli bir iyileştirme yapılmasını doğurur. Bunun için kanunlara ihtiyaç vardır ve bu kanunların uygulanabilirliğinin denetlenmesi gerekir. Denetim sonucunda şayet bir eksiklik saptanırsa gerekli rehberlik çalışması yapılarak doğru uygulanabilirliği sağlanmalıdır (Örn. trafik kuralları, İSG çalışmaları).

Ayrıca güvenlik kültürü okul ortamında öğrencilere anlatılıp; toplumsal yaşamda bir düzenin oluşması sağlanabilir. İSG çalışmalarında özellikle tehlikeli kimyasal çalışmaları içeren yerlerde güvenlik kültürünün gelişmesi çok önemlidir. Toplumumuzda iş sağlığı ve güvenliği çalışmaları iş kazalarına odaklanarak gelişme sağlar oysaki meslek hastalıkları, iş kazalarına göre 6 kat daha fazla görülmektedir. Bazen kişilerde 10-30 yıl aradan sonra ortaya çıkabilmektedir. Bu da konunun önem derecesini gösterir. Bu nedenle sağlık ve güvenliği bir bütün olarak ele almak gerekmektedir. Okul çevresi çocuğun kültürünü oluşturmada önemli bir unsurdur. Çocuğun okuldaki kazandığı alışkanlıklar, öğretiler yaşamı boyunca devam edecektir. Okul yıllarında edinilen sağlık ve güvenlik davranış ve deneyimler, gelecekte sağlıklı ve güvenli bir toplum oluşumunu sağlayabilecektir. Yapılan yabancı kaynak çalışmaları bize sağlık ve güvenlik kavramlarının küçük yaşta edinilmesi gerektiğini, çevre bilinci, stres ve öfke kontrolü; hijyen/ellerin sık sık yıkanması, duş alınması, kötü alışkanlıklardan vazgeçme, hayat bilgisi dersinde kazanılan öğretiler, beden eğitimi dersinde sağlığın korunması, sporun insan yaşamındaki önemi vb. gösterir. Bu kavramların sağlık ve güvenlik adı altında işlenmesi, çocuğun gelişiminde ve kendini tanıma sürecinde önemli bir rol oynayacağı görülür. İlerleyen aşamalarda çevremizdeki tehlikeler nelerdir? Tehlikelerden kaynaklanacak risklere karşı kendinizi nasıl korursunuz? Bir sonraki aşama sınıf içerisinde video gösterimi ve tartışma. Yaşadıkları yerde bulunan tehlikeler nelerdir? Tehlikeden doğabilecek riskler nelerdir? sorularıyla yapılan çalışmalar sonucunda öğrencilerde bir İSG kültürü oluşumu gözlenir.

1.2.4. Okullarda Güvenlik Kültürü ve Güvenli Okul

6331 Sayılı Kanun'dan önce okulların sağlık ve güvenliğinde iyileştirmeler yapabilmek amacıyla MEB ile ÇSGB ve Sağlık Bakanlığı'nın birçok protokolünün mevcut olduğu görülür. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile 06.01.2009 tarihinde "Mesleki ve Teknik Öğretim Kurumlarında İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimi İşbirliği Protokolü" ve "Öğrencilerde Sosyal Güvenlik Bilincini Oluşturmaya ve Geliştirmeye Yönelik İşbirliği Protokolü" yaparak bu alanda bulunan boşluklar hızla doldurulmaya ve tedbirler alınmaya başlanmıştır. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı da konunun önemini görerek ve AB normlarını da dikkate alarak bu alanda yasa çalışmalarını başlatmış bulunmaktadır (<https://www.meb.gov.tr> Erişim Tarihi: 20.05.2018). Ancak günümüzde okul İSG uygulamalarında öğrencilerin çalışan olarak

görülmemesi 6331 Sayılı Kanun ile doğrudan ilişkisinin kurulamamasına neden olmaktadır. Güvenlik kültürünün başladığı yerin okul olduğu kabul edilecek olursa 6331 Sayılı Kanun'un, meslek ve teknik liselerde özellikle öğrencilerin uygulama yaptıkları derslerde "çalışan" kabul edilmesi açısından mevzuatın gözden geçirilmesi yararlı olacaktır.

Güvenlik kültürünün gelişmiş ülkelerde olduğu ancak gelişmekte olan ülkelerde bunun büyük bir sorun olduğu karşımızda durmaktadır (Van Dijk, 2015.). Güvenlik kültürünün olduğu ülkelerde karşılaşılan, okul ortamında güvenlik kültürünün kazandırılması çalışmalarıdır. Anaokulu yıllarında çocuğa düşük müfredat ile örneğin sadece hijyen kavramı verilerek daha sonraki yıllarda şiddet, çevre kirliliği, atıklar vb. konular işlenmektedir. Lise çağında özellikle meslek liselerinde atölyede bulunan tehlikeler, makine ve malzeme güvenliği, kişisel koruyucu donanım kullanma gibi kavramlara yer verilir. Ülkemiz okullarında meslek liselerinde 9. sınıf öğrencilerine mesleki gelişim dersi içerisinde bir modül olarak (40 saat) "iş sağlığı ve güvenliği" konusu işlenmektedir. Okullarda güvenlik kültürünün oluşması açısından İSG'nin ayrı bir ders olarak okutulması ve öğretilerin yaşama geçirilmesi sayesinde okul topluluğunun gelecekte güvenlik kültürünü içselleştireceği öngörülmelidir.

1.3. Güvenli Okul

İnsanların beslenme ve barınma gibi temel ihtiyaçları arasında güvenlik kavramı da bulunmaktadır. Günlük hayatın en önemli etkenlerinden biri olan güvenlik bu bağlamda sağlıklı ve başarının temel koşullarından biri olarak görülebilir (Turhan ve Turan, 2012: 124). Okullar, okul çağındaki çocukların hayatları boyunca sağlıklı ve güvenli bir yaşam sürebilmeleri bakımından büyük önem taşımaktadır. Öğrenciler, akademik olarak başarılı olabilmek için hayatlarını sağlıklı bir şekilde sürdürmeye ihtiyaç duymaktadırlar (CDC, 2016: 1).

Güvenli okul, öğrencilerin karşılaştığı şiddet, saldırganlık, taciz, cinsel istismar, madde bağımlılığının yanı sıra yangın, deprem, terörist saldırıları, nükleer ve kimyasal sızıntılar ve savaş gibi oldukça geniş bir çerçevede ele alınmaktadır. Okul güvenliği kavramı genel olarak öğrenci ve okul çalışanlarının okul içinde ve dışında maruz kaldığı şiddet, suç, çeşitli madde kullanımları ve taciz gibi istenmeyen durumlardan korunmak, ayrıca okulda meydana gelebilecek bir kriz anında can

güvenliğinin en üst düzeyde sağlanması şeklinde açıklanabilir (Çalık, Kurt ve Çalık, 2011: 74).

Öğrencilerin ve öğretmenlerin psikolojik, duygusal ve fiziksel olarak özgür hissedebilmeleri de okul güvenliği kapsamı içerisinde yer almaktadır. Başka bir deyişle öğrencilerin ifade özgürlükleri, öğretmenlerin ve okul görevlilerinin okul kapsamı içerisinde öğrencilere yardımcı olmaları ve oluşabilecek tehlikelere karşı kendilerini güvende hissetmeleridir (Dönmez, 2001: 64).

Dünya Sağlık Örgütü tarafından belirlenen standartlara göre bir okulun sağlıklı ve güvenli olabilmesi için Tablo 1’de verilen bileşenlere sahip olması gerekmektedir (WHO, 2007: 2).

Tablo 1. Sağlıklı bir okul ortamının bileşenleri- Kaynak: WHO, 2007: 2.

Temel ihtiyaçların karşılanması	<ul style="list-style-type: none">• Barınma,• Sıcaklık,Su,• Gıda,• Aydınlatma,• Havalandırma,• Alt Yapı,• Acil Tıbbi Bakım.
Biyolojik tehditlerden korunma	<ul style="list-style-type: none">• Küf ve Rutubet,• Hijyenik Olmayan ya da Yetersiz Su,• Güvenli Olmayan Gıda,• Vektör Kaynaklı Hastalıklar,• Zehirli Hayvanlar,• Kemirgenler ve Teh. Böcekler,• Diğer Hayvanlar.
Fiziksel tehditlerden korunma	<ul style="list-style-type: none">• Trafik ve Ulaşım,• Şiddet ve Suç,• Yaralanmalar,• Aşırı Sıcak ya da Soğuk,• Radyasyon.
Kimyasal tehditlerden korunma	<ul style="list-style-type: none">• Hava Kirliliği,• Su Kirliliği,• Tarım İlacı,• Tehlikeli Atık,• Tehlikeli Madde ve Yüzeyleler,• Asbest, Boya,• Temizlik Maddeleri.

Söz konusu uygulamalar, öğrencilerin sağlığının yanı sıra akademik başarısı üzerinde de etkili olmaktadır. Bu nedenle okul yapımı sırasında okulun bulunduğu çevre göz önünde bulundurulmalıdır. Okul çevre sağlığının değerlendirilmesi aşamasında bir takım ölçütler kullanılmaktadır. Bu ölçütler Tablo 2’de gösterildiği gibidir (Şişman, 2018: 116).

Tablo 2. Okullarda Çevre Sağlığı Ölçütleri

Okulun Yakın Çevresi	<ul style="list-style-type: none">• Egzoz Gazları,• Trafik Gürültüsü,• Uçar Tozlar,• Baz İstasyonları,• Seyyar Satıcılar (Gıda Satışı),
Okul Fizik Yapısı	<ul style="list-style-type: none">• Okul Çatısı (Kuş, Fare),• Okul Tuvaleti,• Okul Suyu,
Okuldaki Uygulamalar	<ul style="list-style-type: none">• Boya, Badana,• Haşere Kırıcı,• Okul Yemekhanesi,• Spor Salonu,• Sınıflar,• Laboratuvarlar,• Okul Bahçesi.

Kaynak: Şişman, 2018: 116.

Tablo 2’ye göre okulların yakın çevrelerinde gürültü, radyasyon, toz ve gıdalara ilişkin hijyen ölçütleri ön plana çıkmaktadır. Fiziki yapı açısından değerlendirildiğinde, okullarda çatı, tuvalet ve su; okul içindeki uygulamalar açısından sınıflar, laboratuvarlar, yemekhane, bahçe, spor salonu gibi mekanlarda boya ve haşereler ölçüt olarak değerlendirilmektedir.

1.3.1. Avrupa Birliğinde Güvenli Okul Örnekleri ve Projeler

1.3.1.1. Çek Cumhuriyeti Eğitim Sisteminde İSG

Çek Cumhuriyeti’nde yer alan Zarubova İlkokulu, bünyesindeki öğrencilerin ve öğretmenlerin sağlık ve güvenliği ile ilgili küresel bir yaklaşım geliştirmiştir. Bu yaklaşım, sağlık ve güvenlikle ilgili derslerin müfredatı boyunca çeşitli kurslara entegrasyonu, etkinliklerin ve projelerin organizasyonu, derneklerle ortaklıklar gibi farklı eylem türlerine dayanmaktadır. Okulun müfredatı içerisinde vatandaşlık,

dayanışma, kendini tanıma, gelecekteki profesyonel ve sosyal entegrasyon, sağlık, güvenlik, sosyal beceriler ve çevre koruma ile ilgili politikası da yer almaktadır. Hem sosyal yetenekler hem de beceriler sağlıklı bir yaşam tarzı için eğitime entegre edilmiştir. Öğrenciler arasındaki ilişkilere odaklanan okul davranış kuralları, güvenlik ve koruma ile çevre dostu tutumlar ve kişisel sağlık ile ilgili kuralları içermektedir. Çek İş Güvenliği Araştırma Enstitüsü ile işbirliği yapılarak, okul personelinin eğitim oturumlarından ve gerekli desteklerden faydalanması sağlanmıştır (ENETOSH, 2018: http://www.enetosh.net/webcom/show_link.php/_c-55/i.html).

İş Güvenliği Araştırma Enstitüsü (VÚBP) Çek Cumhuriyeti Çalışma ve Sosyal İşler Bakanlığı tarafından kurulmuş bir kamu araştırma kurumudur. 1954 yılından bu yana, iş faaliyetlerine ilişkin risk önleme ve insanların, çevrenin veya refahın sağlığını tehlikeye atan, bilginin uygulamaya aktarılmasını ve mesleki güvenlik ve sağlık alanında uzman eğitimi alanlarındaki bilimsel araştırma, yöntemlerin doğrulanması ve uygulanmasına konularında çalışmıştır (VUBP, 2018: <http://www.vubp.cz/about-us/basic-information>).

Okul yönetimi, güvenli ve motive edici bir ortam sağlayarak bu hedeflerin karşılanmasına katkıda bulunur. Ayrıca şiddetin ve diğer sosyal patolojilerin önlenmesi ile de ilgilenmektedirler. Bu amaca yönelik olarak, çocuklara karşılıklı saygı, düşünce ve işbirliği öğretilir. Bu konularda bir “Akran Programı” veya uzmanlarla düzenli olarak toplantılar yapılmaktadır. Ayrıca gençlerin işgücüne katılımı ile ilgili olarak, İş Bulma Kurumu ile işbirliği içinde kariyer tavsiyeleri sağlanmaktadır. Bunun yanı sıra okul dayanışmaya da önem vermektedir. Öğrenciler Prag'daki 4 - Krč bebek kurumundaki çocuklara yardım etmektedirler. Bahsedilen yeteneklerin gelişmesi, sağlıklı ve sorumlu bir yaşam tarzı hakkında verilen eğitimle bağlantılıdır. Bu bağlamda öğrencilere, yasalara ve kolektif kurallara uymak, yaralanmalardan kaçınmak, ilk yardımları yönetmek ve ilaçların etkilerinin yanı sıra sağlıklarını nasıl koruyacakları ve bazı hastalıkları nasıl önleyebilecekleri de öğretilmektedir. Güvenlik konusu özellikle Sağlık Eğitimi, Vatandaşlık Eğitimi, Mesleki Eğitim, El Sanatları ve Beden Eğitimi gibi derslerde vurgulanmaktadır. Güvenlik, yarışmalar veya proje günleri düzenlemek gibi çeşitli etkinliklerle de desteklenmektedir (Antoine vd., 2013: 18).

Dođru oryantasyonun genç yetişkinlerin sosyal entegrasyonunu kolaylaştıracadı ve sağlıklı bir yaşam için en iyi koşulları sağlayacadı dűřünülmektedir. İlk aşamada đrencilere, “Ne olmak istiyorum?” sorusu izerine dűřünme öğretilmektedir. Eđitim hayatının başından itibaren sıklıkla dile getirilen bu soru kapsamında çocuklara çeşitli zanaat ve meslekler hakkında bilgi verilmektedir. Bu bağlamda okulun amacı, çocukların gelecekteki işlerini mümkün olan en iyi Őekilde seçmeleri için hazırlamak, böylece gelecekte seçimlerinden pişman olmamalarını sağlamaktadır (Antoine vd., 2013: 18).

Eğitim ve ğretim kalitesi, güncel ekipmanların yanı sıra davranış kuralları, rapor kitapları gibi örgütsel önlemlere saygı duyulması ile sağlanır. Sorumluluk bilinci içinde yetişebilmeleri ve gelecekteki yaşamlarında zor sorunlarla başa çıkabilmeleri için öğrencilere bu sorunları nasıl ozecekleri öğretilir. Güvenlik konusu, el sanatları, teknik uygulama ve biyoloji gibi dersler aracılığıyla tanıtılmaktadır. Yeni araçlar, makineler ve kimyasallar çocuklara önceden öğretilerek, onları doğru ve güvenli bir Şekilde nasıl kullanacaklarını bilmeleri sağlanır. Böylece kaza ve yaralanmaların sayısının azalması sağlanır. Bahsedilen küresel yaklaşım sayesinde öğrenciler daha işbirlikçi ve okul kurallarına uymanın önemini kavradıklarından dolayı öğretmenlerin çalışması ortamı için de olumlu sonuçlar doğurmaktadır (Antoine vd., 2013: 20).

1.3.1.2. Yunanistan ve Bulgaristan Eğitim Sisteminde İSG

Sağlıklı Okullar Projesi WECF (Women Engage for a Common Future) tarafından Bulgaristan ve Yunanistan'ın dört okulunda Pilot Proje olarak başlatılmıştır. Proje kapsamındaki faaliyetler Dünya Sağlık rgt ocuk Sağlığı ve evre Eylem Planı (CEHAPE) ile ilgilidir. Bu Eylem Planı, Avrupa'daki çocukların sağlığını etkileyen çevresel risk faktörlerini ele almaktadır. Proje, Avrupa'daki çocuklar için daha güvenli ve daha sağlıklı yaşam ve öğrenme koşulları sağlamak için politikacıların farkındalığını arttırmayı ve yeterli önlemlerin alınmasını amaçlamaktadır (ENETOSH, 2018: http://www.enetosh.net/webcom/show_link.php/_c-55/i.html).

Proje girişimi, planlama, uygulama, daha fazla tanıtım ve proje takibi açısından tüm proje aşamalarında genişletilmiş bir ortaklık içinde önemli sayıda kuruluş bu projeye katılmıştır. Projenin ana ortakları WECF (Ortak Gelecek için Avrupa'da

Kadınlar), WHO (Dünya Sağlık Örgütü), Avrupa Komisyonu (Çevre Genel Müdürlüğü), Çevre Kuruluşları - Earth Forever Vakfı (Bulgaristan) / Yunanistan'ı temizle (Yunanistan), Bulgaristan'dan kamu ve özel okullar (Romain Rolland Dil Okulu, Stara Zagora ve Dil Lisesi, Plevne) ve Yunanistan (Lykeio Kallitheas, Atina ve Fryganiotis Özel Okulu, Selanik)'dir . Projenin kapsadığı faaliyetler Dünya Sağlık Örgütü Çocukların Avrupa için Sağlık ve Çevre Eylem Planı ile ilgilidir. Bu Eylem Planı, Avrupa'da çocuk sağlığını etkileyen çevresel risk faktörlerini ele almaktadır. Bu eylem planı çerçevesinde bölgesel öncelikli hedefler (1-Su ve Sanitasyon, 2-Hava Kalitesi, 3-Kazalar, Yaralanmalar ve Fiziksel Aktivite, 4-Kimyasallar, Gürültü, diğer Fiziksel Ajanlar ve İş Sağlığı) sağlıklı okulların ve çevrenin sağlanmasına odaklanmaktadır (Antoine vd., 2013: 29).

Ortak Gelecek için Kadınlar (WECF), 50 ülkede proje yürüten, için adil ve sürdürülebilir bir gelecek adına dünyayı şekillendirmek için küresel olarak savunan 150'den fazla kadın ve sivil toplum örgütünün uluslararası bir ağıdır. Sürdürülebilir kalkınma için politika süreçlerinde kadın ve erkeklerin, yerel ve küresel olarak katılmaları sağlanmaktadır. Ortakların kendi vizyonları ve ihtiyaçları doğrultusunda etkinlikler gerçekleştirilmektedir. Ortaya konan çözümler yerel olarak uygulanmakta ve uluslararası politikaları etkilemektedir. WECF, üç tematik konu alanında uzmanlığa sahiptir (WECF, 2018: <http://www.wecf.eu/english/about-wecf/>):

- Sürdürülebilir Kalkınma politikalarında cinsiyet eşitliği,
- Sürdürülebilir ve Güvenli Dairesel Ekonomiler Yaratmak (Gıda / Su / Enerji),
- Adil Etki Azaltma Stratejileri ve Planları (iklim / kimyasallar / sanitasyon).

Avrupa Komisyonu Programı kapsamında yürütülmüş olan bu proje Eylül 2007'den Şubat 2010'a kadar sürdürülmüştür. Proje, önemli uluslararası ve Avrupalı kuruluşların yanı sıra Bulgaristan ve Yunanistan'ın kamu ve özel eğitim sistemindeki sivil toplum kuruluşları ve okulları içeren geniş bir ortaklığı kapsamıştır. Proje, okullara, öğretmenlere ve özellikle öğrenciler, çocuklar ve ailelerine hitap etmekte ve onlara kendi fikirlerini geliştirerek çevrenin ve bunun iyileştirilmesi ve korunmasının olası yolları hakkında bilgi edinme fırsatı sunmuştur. Sağlığın yanı sıra okullarda güvenli bir sosyal ortam veya iklimi teşvik etmek amaçlanmıştır. Bu da öğrenciler tarafından öğrenmeyi ve hem öğretmenler hem de öğrenciler için sosyal yaşamın

kolaylaşmasını, problemlere daha açık olmayı, öğretmenler ve öğrenciler arasında daha fazla güven oluşturmayı ve antisosyal davranışı azaltmayı sağlamaktadır (WHO, 2016: 4).

Okul ve okul çevresi ile ilgili tehlikeler ve riskler konusunda öğrenciler, öğretmenler ve aileleri arasında sağlık ile iş sağlığı ve güvenliği konularında farkındalık artmıştır,

Proje faaliyetlerini yürütürken öğrenciler ve öğretmenler küçük çalışma grupları içinde kendi etkileşimli yöntemlerini benimsemişler ve sorunlara çözüm ararken yaratıcı bir yaklaşım getirmişlerdir. Öğrenciler ve öğretmenler arasında benzer eylemler, ulusal CEHAPE projeleri aracılığıyla güvenli ve sağlıklı bir öğrenme ve çalışma ortamı oluşturmaya ve bu amaca ulaşmak için önemli bir başarı faktörü olarak yerel ve bölgesel örgütlerle ortaklığı geliştirmeye katılımın artması sağlanmıştır. Bu, kullanılan etkileşimli çalışma yöntemleri ve proje destekleyicilerinin yetkinliği ve profesyonelliği ile kolaylaştırılmıştır. Proje kapsamında yürütülen faaliyetler kapsamında öğrenciler ve öğretmenler arasında okul ve okul ortamındaki sağlık ve güvenlik risklerine yönelik önleyici bir yaklaşım gelişmiştir (Antoine vd., 2013: 32).

1.3.1.3. İsveç Eğitim Sisteminde İSG

Källby Gård, 1 ila 12 yaş arası çocuklara yönelik kapsamlı bir okuldur. Okul, 24 Kasım 2003 tarihinde, Dünya Sağlık Örgütü'nün belirlediği kriterlere göre, tehlikesiz ve güvenli okul unvanını alan ilkokuldur. Okul kaza önleme ile çalışmalarını için bir model haline gelmiştir. Okul, tehlikesiz ve güvenli ortamlar oluşturmak ve çocukların hem fiziksel hem de psikososyal güvenliğini sağlamak adına bir eylem planı geliştirmiştir. Källby Gård'da meydana gelen her yakın çağrı ve kaza, öğrenciler tarafından özel bir şekilde kayıt altına alınmaktadır. Rapor, okul hemşiresi tarafından çocuklarla konuşularak takip edilmektedir. Yakın çağrı veya kaza, okul üzerinde farklı işaretler ile bir haritaya kaydedilir. Uygun önlemlerin alınmasından özel bir çalışma komitesi sorumludur. Kazaların ve hasar türlerin belirlenmesinde kaza istatistikleri kullanılır. Bu istatistikler kaza önleme çalışmalarında kullanılmaktadır. Aynı zamanda ebeveynler de bu çalışmaya katılmaktadır. Hem yetişkinler hem de çocuklardan oluşan özel bir alt komite, zorbalık ve şiddete karşı çalışmalar yürütmektedir. Önleyici tedbirleri tanımlayan özel bir eylem planı ile zorbalık veya şiddet halinde kullanılması

gereken yöntemler için talimatlar bulunmaktadır. Okul personeli, arkadaşlık ve arkadaşlık ortamı yaratmak için öğrencilerle işbirliği yapmaktadır. Sosyal etkileşim ile çalışmak için farklı programlar bulunmaktadır. (ENETOSH, 2018: http://www.enetosh.net/webcom/show_link.php/_c-55/i.html).

Källby Gård'ın vizyonu, okullarındaki kazaları ve yaralanmaları azaltmak ve öğrencileri için yaratıcı bir ortam oluşturmaktır. Bunu yapmak için okul güvenliği iyileştirmek ve sürdürmek için bir eylem planı, sonuç ve süreç değerlendirmesi uygulanmıştır. Bu yaklaşım, risk eğitimi ve beceri geliştirmeyi, çocukların kendi öğrenim ortamlarında sağlık ve güvenlik yönetimi sürecinde öğretmenleri ile aktif katılımı ile birleştirmektedir. Katılımı arttırmak için, öğrenciler okul ortamına katılmaya, riskleri tanımlamaya ve çözüm üretmeye aktif olarak teşvik edilir. Yılda iki kez, öğrenciler ve çalışanlar bir araya gelerek, güvensiz, sağlıksız ve hoş olmayan herhangi bir şeyi araştırmak ve tespit etmek için okula giderler. Bunu yapmak için öğrenciler ve personel, sekiz kategoride basit bir kontrol listesi bulunmaktadır. Bunlar;

- Havalandırma
- Işıklar
- Ortam sıcaklığı (sıcak / soğuk)
- Sınıf
- Ayrıntılar
- Oyun alanı
- Atmosfer / ilişkilerdir.

Riskler belirlendikten sonra, ilgili her birey iyileştirme önerilerini içeren bir rapor yazar. Bu liste, öğrenci güvenlik kontrolörü tarafından Källby Gård'ın, öğrencilerden, öğretmenlerden, rektörden, velilerden ve topluluğun liderlerinden oluşan çalışma ortamı komitesine teslim edilir. Eksiklikler listelenir ve hangi düzeltici önlemlerin alınması gerektiğini belirlemek için bir çevre turu yapılır. Komite ile birlikte tüm eksiklikleri sırayla listelenir. Çalışma ortamı komitesi daha sonra her bir görevi için nasıl yapılacağına, kimin tarafından, ne zaman ve nasıl doğrulanacağına göre atama yapar. Tüm projeler bir sonraki yarıyılık denetim sırasında iki kez kontrol edilir. Okulun uyguladığı politikaların sonucunda Şubat 1996'da başlayan yakın

çağruların ve kazaların kaydı kusurların düzeltilmesi ile olayların azaldığı görülmüştür (Antoine vd., 2013: 49).

1.3.1.4. İngiltere Eğitim Sisteminde İSG

Tüm okul yaklaşımı içinde yer alan Ulusal Sağlıklı Okullar Programı, daha sağlıklı bir yaşam tarzı seçmenin önemi hakkında tutarlı ve bütünsel bir mesajı teşvik etmek amacıyla sağlık hizmetleri, yerel yönetimler ve okullar arasında çalışan ortaklık için bir model sunmaktadır. Bu model özellikle çocukların ve gençlerin süreçlere girdi sağlaması ve destek hizmetlerine erişim sağlarken, ebeveynler veya bakıcılar ve yerel topluluklar ile daha iyi iş ilişkileri kurmayı ve sürdürülebilir bir değişim de sağlar. Tüm okul yaklaşımının bütünsel tarzı, öğrenciler, öğretmenler, ebeveynler, müfredat ve okulda gün içinde neler olduğu ile ilgili okulun tüm yönlerine odaklanmaktadır (ENETOSH, 2018: http://www.enetosh.net/webcom/show_link.php/_c-55/i.html).

İngiltere'deki tüm okul yaklaşımı, uzun süreli sonuçlar doğurabilecek olan sorunları ele alan bir sistem ortaya koymuştur. Bu durum, okulların ve ebeveynlerin okul ortamında sahip oldukları ve değişiklik yaptıkları zaman, bu değişimlerden kaynaklanan her türlü gelişmenin okullar içinde kendi kendini idame ettirme haline geldiği varsayımına dayanmaktadır. Bununla birlikte uygulamaya konulan sistemlere bağlı olarak, yüksek seviyelerdeki eşitliği koruyabildikleri gibi standartları da geliştirebilirler. Tüm okul yaklaşımı, eğitim sisteminin, her bir çocuğun ihtiyaçlarına göre uyarlanmış eğitim süreçleri ile bireylerin ihtiyaçlarına odaklanmasını ve ebeveynlerin okulların nasıl işlediğine dair bir veri elde etmesine olanak verir. Tüm Okul Yaklaşımı kapsamında düzenlenen Ulusal Sağlıklı Okullar Programı, daha sağlıklı bir yaşam tarzı seçmenin önemi hakkında tutarlı ve bütüncül bir mesajı teşvik etmek amacıyla sağlık hizmetleri, yerel yönetimler ve okullar arasında çalışan ortaklık için bir model sunmaktadır. Tüm okul yaklaşımı, öğrenciler, öğretmenler, ebeveynler, müfredat ve okulda, gün boyunca aşağıdaki 10 elementle kapsamında, okulun tüm yönlerine odaklanmaktadır. Bu elementler şunlardır (Antoine vd., 2013: 52):

- Liderlik, yönetim ve değişim yönetimi
- Politika geliştirme
- Dış ajanslarla çalışma dâhil olmak üzere müfredat planlaması ve kaynakları

- Öğrenme ve öğretme
- Okul kültürü ve çevre
- Çocuklara ve gençlere bir ses vermek
- Çocuklar ve gençler için destek hizmetlerinin sağlanması
- Personel profesyonel gelişim ihtiyaçları, sağlık ve refah
- Ebeveynler / bakıcılar ve yerel topluluklarla ortaklıklar
- Çocukların ve gençlerin başarılarını değerlendirme, kaydetme ve raporlama.

Ulusal Sağlıklı Okullar Programı, tüm okul yaklaşımı içinde, daha sağlıklı bir yaşam tarzı seçmenin önemi hakkında tutarlı ve bütünsel bir mesajı teşvik etmek amacıyla sağlık hizmetleri, yerel yönetimler ve okullar arasında çalışan ortaklık için bir model sunmaktadır. Ulusal Sağlıklı Okul statüsü kriterleri dört tema üzerinde yoğunlaşmayı içerir (WHO, 2016: 6):

- Kişisel, sosyal ve sağlık eğitimi
- Sağlıklı beslenme
- Fiziksel aktivite
- Duygusal sağlık ve esenlik.

Okul stratejisi içinde yer alan “Öğrenme Davranışı” başarılı bir şekilde uygulanmaktadır. Buradaki öğretim ve destek personeli, pozitif ilişkileri teşvik ederek tekdüze, katılım, dakiklik ve başarı gibi konularda net beklentiler ortaya koymaktadır. Personel bu bağlamda olumlu davranış sergileyerek, uygun dili kullanarak, saygı göstererek, akıllı ve profesyonel bir tutum sergilemektedir. Böylece tavsiyeleri uyguladıklarını da göstererek mükemmel bir rol model ortaya koymaktadırlar. Ayrıca, personel, okul hayatının farklı ama birbiriyle bağlantılı yönleri boyunca öğrencilerin duygusal sağlığını ve esenliğini yakından izlemektedir. Evde, kurulda, futbolda veya hokey sahasında, okul otobüsünde olanların, öğrencilerin sosyal ve kişisel olarak nasıl büyüdükleri ve sınıfta nasıl öğrendikleri üzerinde büyük bir etkisi olduğunu kabul ederler. Kolej, sadece en başarılı öğrencilerin yanı sıra, “çok çalışan” bütün öğrencileri ödüllendiren bir Ödül Programı başlatmıştır. Bu sayede öğrenciler her zaman en iyisini yapmaya teşvik edilmektedir. Ayrıca öğretmenler tarafından, kurulan öğrenciler arasında çok popüler ve etkili olduğu bilinen konularla ilgili gruplar kurulmuştur.

Bunlar arasında bir okul konseyi, öfke yönetimi ve uyuşmazlık çözümü, “Bourne'nin zorbalık atması” olarak bilinen zorbalık karşıtı bir mesaj sistemi, “dostluk sistemi” ve akran arabulucuları olmak üzere eğitilmiş sınıf başkanları yer almaktadır (Antoine vd., 2013: 54).

Ulusal Sağlıklı Okullar Programı tarafından teşvik edilen tüm okul yaklaşımı, hem öğrenci hem de personelin öğrenmeye yönelik tutumlarında büyük bir fark yaratmıştır. Bireyler daha destekleyici bir okul ortamında buldukları için, kendilerine karşı daha inançlı, daha sağlıklı, daha mutlu ve daha emin olma konusunda istekli oldukları görülmüştür (ENETOSH, 2018: http://www.enetosh.net/webcom/show_link.php/c-55/i.html).

1.3.1.5. Hollanda Eğitim Sisteminde İSG

Güvenlik yönetim aracının geliştirilmesi, oluşan kazalar ve senaryoları ile ilgili verilere dayanarak, altı bölümden oluşan bir güvenlik yönetim aracı geliştirilmiştir. Bu araçta, fiziksel ortamın güvenliği, okul ortamında çocukların davranışları ile birleştirilmiştir. Aracın ekipmanları kullanılarak, okullar öğrencilerin güvenliğini takip edip öncelikleri belirleyebilmektedir. Bu altı bölüm şu şekilde sıralanmaktadır (ENETOSH, 2018: http://www.enetosh.net/webcom/show_link.php/c-55/i.html):

- Emniyet yönetiminin düzenlenmesi (bir emniyet görevlisi veya koordinatör atama),
- Kazaların kaydedilmesi,
- Potansiyel riskli durumların envanterinin çıkarılması,
- Güvenli davranış öğretmek,
- Tahliye planı ve yangın tatbikatı yapılması,
- Bir güvenlik raporu yazılması.

Güvenlik yönetim aracının, Hollanda Eğitim Bakanlığı'nın desteğiyle, emniyet yönetimi aracını uygulamak amacıyla dört yıllık bir kampanya olarak (2001-2004) başlatılmıştır. Faaliyetler, güvenlik koordinatörlerini desteklemek için bölgesel bir eğitim programı içermektedir. Bunun yanı sıra Milli Eğitim Bakanlığı, okullara fiziksel çevrelerini geliştirmelerini sağlamak amacıyla bir bütçe ayırmıştır.

İlkokulların % 83'ü (yaklaşık 8.000 okul), kampanya döneminde güvenlik yönetimi aracını tercih etmiştir. Okulların % 42'sinden fazlası 2 modülü birden kullanmaktadır. 2000 yılında, kampanya başlatılmadan önce, 19.000 çocuk okuldaki kazalar sonucu acil servise giderken 2005 yılında bu sayı 17.000'e inmiştir. Bunun yanı sıra 1999-2003 döneminde, kazaların % 25 oranında azaldığı görülmüştür (Antoine vd., 2013: 74).

1.3.1.6. Portekiz Eğitim Sisteminde İSG

Profesyonel Okul Amar Terra Verde, Lda, 1993 yılında özel bir kurum olarak kurulmuştur. Okul 920 öğrenci, 177 öğretmen ve 27 çalışanı ile Vila Verde, Amares ve Terras de Bouro'da olmak üzere toplamda üç kuruluştan oluşmaktadır. Bu okullarda gençlere, bölgenin ve çevrenin özel ihtiyaçlarına göre uyarlanmış mesleki eğitim verilmektedir. 2006 yılında oluşturulan İSG bölümünün, okul organizasyonunda önemli bir yeri bulunmaktadır. Okulda bir sağlık ve güvenlik koordinatörü, üç delege (her okuldan çalışan ve öğrencileri temsil eden) ve üç işveren olan üç İSG temsilcisi vardır. İşyerinde emniyetin sağlanması ve kontrolü, yaralanmaların ortaya çıkmasını engelleyen davranışların yanı sıra okuldaki bir kazada stres, zayıf sosyal uyum veya travma sonrası şok gibi diğer sorunların çözümünü güçlendirmeyi amaçlamaktadır. 2005'ten beri her öğrencinin 25 saatlik zorunlu İSG eğitimi alması gerekmektedir. Ayrıca çalışanların sürekli eğitim, seminer ve derslere erişimi sağlanmaktadır. Risk değerlendirmesi yıllık olarak ya da işte bir değişiklik olduğunda ve yeni bir işin varlığı çerçevesinde yapılmaktadır. Bu bağlamda dış kaynaklı bir şirket ve bir yerel hastane, risk değerlendirme prosedürleri dâhilinde okulla işbirliği yapmaktadır (ENETOSH, 2018: http://www.enetosh.net/webcom/show_link.php/_c-55/i.html).

Okulun amacı, tüm öğrenciler ve personelin işyerinde risk faktörleri hakkında bilgi edinmesi ve davranışları modifiye etme ve riske maruz kalmayı azaltmak için stratejiler oluşturma kapasitesini geliştirmektir. Her çalışan yıllık tıbbi önleme konsültasyonlarından yararlanmaktadır. Okul, her yıl cinsel eğitimle ilgili beş öğrenci oturumunu, kuruluş aşamasındaki sağlık merkezi tarafından öğrenci yaşına ve cinsiyete göre düzenlemektedir. Ayrıca, düzenli fiziksel egzersiz alışkanlıklarının ve işyerinde postüral eğitimin entegrasyonunu teşvik etmek amaçlanan faaliyetler arasındadır. 2007 yılından bu yana okulda alkol ve tütün tüketimi yasaklanmıştır. Aynı

zamanda okul gazetesi de tüm okul topluluğuna sağlık konularını tanıtmaktadır. Her sınıfta yaşanan disiplin olayları inceleme altına alınmaktadır. Yaşanan disiplin olaylarının sınıf başına her sene bir önceki seneye göre azaldığı görülmüştür (Antoine vd., 2013: 75).

1.3.1.7. Almanya Eğitim Sisteminde İSG

2007 yılında Unfallkasse Baden-Württemberg üniversitelerde güvenlik ve sağlığı teşvik etmek için başlatılan projenin amacı emniyet ve sağlık temsilcilerinin organizasyon sistemini iyileştirmek ve iyileştirme önerileri yapmaktır (Antoine vd., 2013: 71).

Farklı türden iki üniversite örnek alınarak her iki kurumda da güvenlik ve sağlık sorunları saptanarak analiz edilmiştir. İSG'nin iyileştirilmesi ve uygulanması için soruşturma temelinde tavsiyeler (örneğin operasyonel, örgütsel ve kişisel yapıların geliştirilmesi) yapılmıştır. Üniversitelerde güvenlik ve sağlık için temsilcilerin (örn. güvenlik görevlileri, ilk yardım ve radyasyondan sorumlu memurlar, meslek hekimliği, İSG uzmanları) işbirliğinin hızlandırılması ve öğrencilerin ve personelin eğitimine emniyet ve sağlığın entegrasyonunu teşvik etmesi beklenmektedir (ENETOSH, 2018: http://www.enetosh.net/webcom/show_link.php/c-55/i.html).

1.3.2. Türkiye’de Güvenli Okul

1.3.2.1. Türkiye’deki Okullarda Mesleki Güvenlik ve Sağlık Yönetimi

2012 yılında Avrupa Birliğine giriş süreci kapsamında ve ülkemizde yaşanan iş kazaları bağlamında 6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu yürürlüğe girmiştir. Çalışma hayatında köklü değişikliklere sebep olan bu kanun kamu sektöründe yer alan iş yerleri ve çalışanları İSG kapsamına almıştır (Akı, 2013: 5). Söz konusu kanun içerisinde kamu sektörünün de yer alması ile birlikte ülke genelinde toplam 59509 okul ve kurum, 919393 öğretmen ve on binlerce personel de 6331 sayılı kanun kapsamına girmiştir. Kanunun işveren ve çalışanlara yüklediği sorumlulukla birlikte okullarda bulunan öğrenci ve personel, yürütülecek olan İSG çalışmalarının önemini ortaya koymaktadır (Bülbül, 2016: 2).

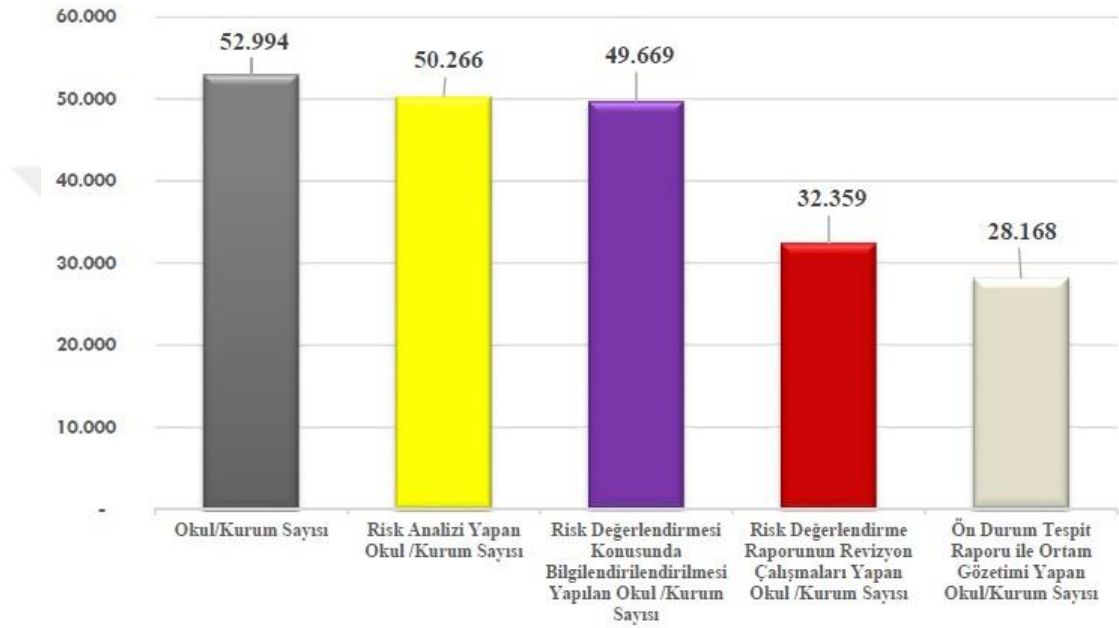
6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu çerçevesinde risk değerlendirmesinin yapılması gerektiği görülmektedir. Risk değerlendirmesi kapsamında mevcut çalışma ortamında bulunan tehlikelerin ve risklerin tanımlanması ile alınması gereken önlemlerin geliştirilmesi hedeflenmektedir. Risk değerlendirmesi kavramında oluşabilecek risklerin tespit edilmesi ile söz konusu risklerin ortadan kaldırılması ya da en aza indirilmesi amacıyla alınacak önlemlerin kayıt altına alınmasını kapsamaktadır. Bu bakımdan risk değerlendirmesi uygun önlemlerin doğru şekilde tespit edilebilmesi ve uygulanması aşamasında oldukça önemlidir. Bu doğrultuda idareciler, öğretmenler, diğer çalışanlar ve öğrencilerin tümü, okul içindeki iş sağlığı ve güvenliğini sağlama konusunda üzerine düşeni yapmakla yükümlüdür. Meydana gelen kaza ya da istenmeyen olayların önlenmesi adına gerekli tespitler yapılarak gerekli işlemlerin yapılması gerekmektedir. Konu hakkında İş Sağlığı ve Güvenliği Risk Değerlendirmesi Yönetmeliği yapılması gereken çalışmaların ne zaman tanımlanması ve değerlendirilmesi gerektiği şu şekilde açıklanmıştır (İş Yeri Sağlık ve Güvenlik Birimi, 2015: 17) :

- Daha önce herhangi bir risk değerlendirmesi yapılmaması durumunda ya da yeni bir iş yapılacaksa, işin yapılacağı yerde,
- Kullanılan teknolojinin değiştiği durumlarda,
- Mevzuat değişikliği olduğu ya da yeni bir mevzuatın yürürlüğe girdiği durumlarda,
- Kullanılan ekipmanla ilgili bir değişim yaşandığında,
- Yeni bir tekniğin kullanılacağı durumlarda,
- Mevcut cihazların ya da tesislerin/alanların/binaların kullanım amacı değiştiğinde,
- Yeni bir makine veya üretim aracının alındığı durumlarda,
- Yeni bir madde kullanılacaksa,
- İş organizasyonunda veya iş akışında kayda değer değişikliklerin yaşanması durumunda,
- Kazalar, kazaya ramak kalmalar, işe bağlı sağlık sorunları ortaya çıktıktan hemen sonra ve çalışma şartlarını, faaliyetleri etkileyen durumlar ortaya çıkmışsa düzenli aralıklarla risk değerlendirmesi yapılmalıdır.

Söz konusu koşulların olgunlaşmadığı durumlarda risk değerlendirmesi belirli zaman dilimlerinde tekrarlanmalıdır:

- Az tehlikeli sınıfta yer alan işyerlerinde ise en fazla altı yıl,
- Tehlikeli sınıfta yer alan işyerlerinde en fazla dört yıl,
- Çok tehlikeli sınıfta yer alan işyerlerinde en fazla iki yıl.

Türkiye’de risk değerlendirmelerinin, bilgilendirmenin, raporlarda revizyonların ve gözetimin yapıldığı okul ve kurumların sayısı Şekil 1’de gösterilmiştir.

Şekil 1. Taşra Teşkilatında Risk Analizi ve Ortam Gözetimi Yapılan Okul/Kurum Sayıları

Kaynak: Avcı, 2018: 37.

Şekil 1’de özetlendiği gibi toplam 52994 okul/kurum arasından 50266’sının risk analizi, 49669’unun risk değerlendirmesine ilişkin bilgilendirme yaptığı belirlenmiştir. Ancak oluşturulan risk değerlendirme raporlarına ilişkin revizyonların yapıldığı okul sayısı 32359’a düşmüştür. Ön rapor ile ortam gözetiminin yapıldığı okulların sayısı ise daha azdır.

Bunun yanı sıra 6111 sayılı torba yasa ile birlikte meslek yüksekokulu öğrencileri, 3308 sayılı Mesleki Eğitim Yasası kapsamında yer almaktadır. Bu yasa kapsamında, yaşanan iş kazası ve meslek hastalıklarına karşı yaptırılacak olan sigorta bedeli, üniversite tarafından karşılanacaktır. Aynı yasa ile uygulamalı eğitim yapan tüm üniversite öğrencileri, staj yapmadan önce 16 saatlik bir iş güvenliği eğitim

programına katılarak sertifika almak zorundadır. Kanun gereği, söz konusu sertifikası bulunmayan kişiler staj eğitimlerini tamamlayamayacaklardır. Bu konulara değinilmesiyle birlikte iş sağlığı ve güvenliği konusuna eskisinden daha fazla önem verildiği görülmektedir (Aşkın ve Dinç, 2016: 1640). Mesleki ve teknik liselerinde ise 12. Sınıf öğrencileri staj yapmadan önce 8 saatlik başlamadan önce bir iş güvenliği eğitim programına katılarak sertifika almak zorundadır.

1.3.2.2. Türkiye’deki Okullarda Örnekler ve Projeler

2015 yılında İş Sağlığı ve Güvenliğinin Eğitim Sistemine Entegre Edilmesi Projesi uygulamaya konmuştur. Projenin temel amacı öğrencilerde iş sağlığı ve güvenliği bilinci kazandırılarak iş kazalarının ve meslek hastalıklarının en aza indirilmesidir. Bunun yanı sıra projenin uygulanması kapsamındaki hedefler şu şekilde sıralanmıştır Acar, 2018: 49):

- Okul öncesi dönemden itibaren tüm MEB eğitim/öğretim programlarına iş sağlığı ve güvenliği kavramlarının dahil edilmesi,
- Okul Müdürlerinin, öğretmenlerin, öğrencilerin ve ailelerin iş sağlığı ve güvenliği kapsamında eğitilmesi,
- Güvenli okul standartlarının tespiti edilerek bu standartların tüm MEB okullarında hayata geçirilmesi.

Öğrenciler, öğretmenler, idareciler ve ebeveynler bu kapsam içinde hedef kitle olarak belirlenmiş, bu doğrultuda Milli Eğitim Bakanlığı (MEB)’in ilgili birimleri ile Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesinin işbirliği sağlanmıştır. Proje kapsamında öncelikle Nisan 2015’de Temel Eğitim Genel Müdürlüğü, Nisan 2016’da ise Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü ile “Öğrencilerde İş Sağlığı ve Güvenliği Bilincinin Geliştirilmesine İlişkin İşbirliği” konusunda protokoller imzalanmıştır. (Acar, 2018: 49).

Mesleki ve teknik eğitim içerisindeki 53 alan iş sağlığı ve güvenliği kapsamında değerlendirilmiştir. Bu bağlamda 9. Sınıfta, Mesleki Gelişim dersi çerçevesinde okutulan İş Güvenliği ve İşçi Sağlığı modülünün adı bu proje ile değiştirilerek İş Sağlığı ve Güvenliği olmuştur. Bunun yanı sıra modül kazanımları

güncellenerek içeriği tamamen yenilenmiştir. Öğrencilerde İSG bilincinin oluşturulması amacıyla yapılan bu çalışmalar sırasında bağlamda ilkokullara 306 bin, ortaokullara 294 bin, liselere 58 bin ve mesleki ve teknik liselere ise 138 bin afiş dağıtılarak görsel materyaller de kullanılmıştır. Bununla birlikte mesleki ve teknik eğitim verilen atölye ve laboratuvarlarda kullanılması gereken kişisel koruyucu donanımları içeren “Kişisel Koruyucu Donanım Tanıtım ve Eğitim Seti” tasarlanarak 1048 okula dağıtımını gerçekleştirilmiştir. Mesleki ve teknik eğitimde görevli öğretmenler için iş sağlığı ve güvenliği oturumu hizmet içi eğitimlere dâhil edilerek 8 ilde 12 ayrı oturum kapsamında yaklaşık 1.500 öğretmene Genel Müdürlüğümüzce Ulusal İSG Politikası ve Mevzuatı, İSG Kültürünün Geliştirilmesi ve İSG'nin Alan Derslerine Entegrasyonu konularında bilgilendirme yapılmıştır (Acar, 2018: 50).

2017 yılında hayata geçirilen diğer bir proje Güven Usta Karavanı Projesidir. Söz konusu proje bağlamında tüm yaş gruplarına İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğünün güvenlik kültürünün oluşturulması, yaygınlaştırılması ve erken yaşta iş sağlığı ve güvenliği bilincinin aşılması hedeflenmiştir (ÇSGB, 2017: 44).

Ankara, Kocaeli, Yalova, Bursa, Balıkesir, İzmir, Denizli ve Konya dahil olmak üzere 8 ilde Milli Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenen toplamda 24 okula Güven Usta Karavanı aracılığı ile etkileşimli eğitimler verilmiştir. Bunun yanında 15.000 okulöncesi ve ilkokul öğrencisine boyama kitabı, şapka, kalemlik (içinde siyah ve kırmızı kurşun kalem, silgi, cetvel ve kitap ayracı) dağıtımını yapılmıştır (Acar, 2018: 50).

Okul sağlığının korunması ve geliştirilmesi amacıyla yapılan çalışmalardan birisi de Milli Eğitim Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı tarafından 2016 yılında yayımlanan Okul Sağlığı Hizmetleri İşbirliği Protokolü'dür. Güvenli bir okul ortamının yaratılması için en önemli etkenlerden birisi okul yönetimi, okul hemşiresi, aileler, öğrenciler ve çalışanlar arasında yapılacak olan işbirliğidir. Bu bağlamda okul hemşiresi, okullardaki sağlık hizmetleri ile ilgili, öğrencilerin ve okul personelinin sağlığının korunması ve geliştirilmesinden sorumlu olan kişi olarak tanımlanmaktadır. Bu nedenle güvenli okul ortamının oluşturulması ve sürdürülebilmesinde okul hemşiresinin rolü son derece önemlidir (ÇSGB, 2016: 157).

Söz konusu protokol çerçevesinde yapılan uygulamalar aşağıdaki gibi sıralanmaktadır (ÇSGB, 2016: 159):

- Tüm vakalar, okul müdürü tarafından resmi onaylı revir defterine kaydedilmektedir. Kaydı tutulan kişinin bilgilerini içeren bu kayıtlar haftalık ve aylık olarak rapor halinde idareye teslim edilmektedir.
- Kayıt sayısı ya da gözlemler kapsamında gribal enfeksiyon, ishal, zehirlenme, mevsimsel alerji gibi mevsimsel hastalıklarda atış yaşandığı taktirde aileler bilgilendirilerek öğrencinin tedavi görmesi sağlanmaktadır.
- Bulaşıcı hastalıkların ortaya çıktığı durumlarda özellikle hijyen bağlamında birçok önlem alınmaktadır. Bu önlemler genel olarak izolasyon, su numunesi, yemeklerden alınan numuneler, okul temizliği, enfeksiyon hastalıklarından korunma yolları eğitiminden kapsamında yapılmaktadır. Üniversitenin sağlık merkezi bu konularda bilgilendirilerek vakalardan alınan numunelerin sonuçları hakkında bilgi alınması dâhilinde koruyucu, gözlemleyici ve tedavi edici uygulamalar hayata geçirilmektedir.
- Okulda sigara, alkol kullanımı ve madde bağımlılığı zararlı alışkanlıklar konusunda uzman kişiler tarafından destek sağlanarak her dönemde eğitimler yapılmaktadır. Bu konuda okul rehberlik servisi yıllık program dâhilinde hem öğrenciler hem de öğretmenlere yönelik uygulamalar gerçekleştirilir.
- Laboratuvarlarda önlük, gözlük ve eldiven kullanımı sağlanarak koruyucu önlemler alınmaktadır.

Ayrıca, okulda ortaya çıkan herhangi bir kriz durumunda kriz müdahale ekibi toplanarak durum değerlendirmesi yapmaktadır. Alınan karar bir sonraki toplantıda incelenmek üzere rapor haline getirilmektedir. Bunun yanında okul müdürü ve yardımcıları, idari personel müdürü ve yardımcıları, okul hemşiresi, bölüm sekreterliği ve mali işlerden sorumlu kişilerin de dâhil olduğu, aylık İdari Koordinasyon Toplantısı gerçekleştirilmektedir. Belirlenen gündem doğrultusunda gerekli eğitimler yapılarak görüşler ortaya konur. Okul dahilinde iş güvenliği uzmanları tarafından iş sağlığı ve güvenliği eğitimleri, yangın tatbikatları, risk analizleri ve güvenli çalışma ortamı tedbirlerine dair bilgilendirmeler, ilkyardım eylem planı yapılırken okuldaki işyeri hekimi tarafından ise çalışan sağlığı ve periyodik muayeneler yapılmaktadır. Söz konusu çalışmalar okul idaresi, veli, öğrenci, rehberlik bölümü, sağlık merkezi

arasında koordinasyonunun sağlanmasında okul hemşiresinin bulunmasının ne kadar önemli olduğu göstermiştir (ÇSGB, 2016: 160).

1.3.2.3. Türkiye’de Konuya İlişkin Literatür Çalışmaları

Yorulmaz (2015), Ortaokullarda Görev Yapan Öğretmenlerin Okul Güvenliği İle İlgili Görüşlerinin Belirlenmesi İstanbul İli Ataşehir İlçesi Örneği kapsamındaki çalışmada, ortaokullarda görev yapan branş öğretmenlerinin okul güvenliği algılarının cinsiyet, yaş, en son mezun olunan eğitim kurumu, öğretmenin branşı, meslekteki kıdemi, çalışılan okuldaki görev süresi ve okul güvenliği ile ilgili hizmet içi eğitim kursuna ya da seminerine katılıp katılmamalarına göre istatistiksel olarak incelenmiştir. Bunun yanı sıra öğretmenlerin kişisel güvenlikleri, çalıştıkları okulların güvenliği, öğrenci güvenliği ile okullardaki güvenlik kapsamında yapılan çalışmalar hakkındaki görüşleri istatistiksel olarak incelenmiştir. İstanbul’un Ataşehir ilçesinde 2014-2015 eğitim öğretim yılında MEB’e bağlı okullarda görev yapan 9 ortaokuldan 312 öğretmen çalışmaya içerisinde yer almıştır. Çalışma sırasında İlkay Yener DEMİRTAŞ tarafından geliştirilen 7 maddelik Likert ölçek ile 4 kategori ile toplamda 42 sorudan oluşan değerlendirme ölçeği kullanılmıştır.

Yapılan araştırma sonucunda öğretmenlerin kişisel güvenlikleri hakkındaki görüşleri cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmüştür. Bu anlamlı farkın bayan öğretmenlerin lehine meydana geldiği görülmüştür. Öğretmenlerin okul güvenliği ölçeğinden ve alt boyutlarından aldıkları puanlar doğrultusunda, yaş değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark göstermemiştir. Öğretmenlerin okul güvenliği ölçeğinden ve alt boyutlarından aldıkları puanların, okul güvenliği ile ilgili hizmet içi eğitim kursuna katılma değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu anlaşılmıştır. Öğretmenlerin okul güvenliği ölçeği puanlarının meslekteki kıdem değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmüştür. Yine öğretmenlerin kişisel güvenlikleri, çalıştıkları okulun güvenliği, öğrenci güvenliği ve çalışılan okullardaki güvenliğe yönelik yapılan çalışmalar hakkındaki görüş alt boyut puanlarının meslekteki kıdem değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Öğretmenlerin kişisel güvenlikleri hakkındaki görüş alt

boyutu puanlarının okuldaki görev süresi değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği anlaşılmıştır.

Topgül ve Alan (2017) Öğrencilerin İş Güvenliği ve İş Güvenliği Eğitimi Algısının Değerlendirilmesi adıyla yaptıkları araştırmalarında Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri bölümlerinde farklı adlar altında zorunlu ders olarak okutulan İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği dersinin, dersi alan ve almayan öğrencilerin algılarındaki farklılığı ortaya koymaya çalışmışlardır. Bu doğrultuda amaçlı örneklem yöntemi kapsamında dersi alan 4. sınıf öğrencileri ve henüz dersi almamış olan 3. sınıf öğrencileri örneklem olarak çalışmaya dahil edilmiştir. Toplamda 65 öğrenciye iş güvenliği algısı ve iş güvenliği eğitimi algısı hakkında 13 sorudan oluşan ölçek uygulanmıştır. İş Güvenliği ve iş güvenliği eğitimi anketi Eraslan'ın (2015) Sosyal Güvenliğin Sosyolojisi (Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Güvenlik Algıları) adlı çalışmasında kullandığı ölçektir. Soruların cevapları 5'li Likert yöntemine göre ölçeklendirilmiştir. Bu kapsamda "Hiç Katılmıyorum (1)" "Tamamen Katılıyorum (5)" şeklinde ölçeklendirilmiştir. Ölçeğin güvenilirlik değeri olarak α Katsayısı 0,633 olarak bulunmuştur. Araştırmanın sonucunda iş güvenliği ve iş güvenliği eğitimi konusunda öğrencilerin dersi almaları ya da almamaları sahip oldukları algı düzeyini etkilemediği tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra dersi alan öğrencilerin kendi ilgi alanları hakkında iş güvenliği ile ilgili daha fazla bilgiye sahip oldukları görülmüştür. Ayrıca dersi alan ve almayan öğrenciler arasında iş güvenliği ihlallerinde yaptırımların yeterli olmadığı algısında anlamlı bir fark bulunmuştur.

Özcan (2015) tarafından yapılan Ortaokullarda Okul Güvenliğine İlişkin Yönetici, Öğretmen, Öğrenci ve Veli Görüşlerinin İncelenmesi adlı çalışmasında yönetici, öğretmen, veli ve öğrenci görüşlerine göre ortaokullardaki güvenlik düzeyi tespit edilmek istenmiştir. Araştırmada karma yöntemle, betimsel şekilde yapılmıştır. Adana ili Kozan ilçesindeki 530 öğrenci, 220 öğretmen, 45 yönetici, 120 veli araştırma içinde yer almıştır. Araştırmanın nicel bölümünde anket uygulama yöntemi tercih edilmiş ve maddelerin frekans, yüzde, aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri hesaplanmıştır. Çalıkoğlu'nun (2012) ortaöğretim öğrencilerinin okul güvenliğine ilişkin görüşleri adlı yüksek lisans tezinde kullandığı anketi ile Turhan ve Turan'ın (2012) ortaöğretim kurumlarında güvenlik adlı çalışmasında kullandığı anketten faydalanılmıştır. Anketin birinci bölümünde kişisel bilgiler, ikinci bölümünü ise 36 soruluk 5'li likert tipi ölçek 6 bölümden oluşmaktadır. Sonuçlar (1) hiç katılmıyorum

ve (5) tamamen katılıyorum şeklinde ölçeklendirilmiştir. Yapılan güvenilirlik analizi sonucu Cronbach alpha değeri 0,848 olarak bulunmuştur. Bu araştırma sonucuna göre güvenlik görevlilerinin güvenliği sağlamada yeterli olmadığı, madde satıcılarının okul çevrelerinde yoğun olarak bulunduğu, okul çevresinde haraç alma, gasp, yaralama gibi olayların sıklıkla yaşandığı, anlaşılmıştır. Katılımcılar, ortaokullarda yaşanan güvenlik problemlerinin sebeplerini; yöneticilerin hoşgörülü olmaması, öğretmenlerin sorunları görmezden gelmesi, öğrencilerin çeteleşmesi olarak belirtmişlerdir. Katılımcılar son bir yılda en çok karşılaştıkları güvenlik problemlerini; yabancıların okula girebilmeleri, sözlü ve fiziksel şiddetin yaşanması, hırsızlık olayının olması olarak belirtmişlerdir.

Can (2014) tarafından yapılan Liselerde Çalışan Öğretmen ve Yöneticilerin Okul Güvenliği Konusundaki Görüşleri adlı çalışmada liselerde çalışan öğretmen ve yöneticilerin, liselerdeki okul güvenliği algılarını belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Tarama türünde olan araştırma modelinde okulların güvenliğini ölçme amacına yönelik veriler araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Öğretmen ve yöneticilere uygulanan Sosyal ve Fiziksel Okul Güvenliği algısını ölçen iki tür ölçek kullanılmıştır. Kahramanmaraş ilinde yer alan 15 liseden 350 eğitimci ile 2013-2014 eğitim öğretim yılında gerçekleştirilen verilerin analizinde, Araştırmada kullanılan veri toplama aracı Geyin (2007)'in geliştirdiği “Eğitimciler Okul Güvenliği Ölçeği”nden de yararlanılarak, araştırmacı tarafından geçerlik ve güvenilirliği test edilerek yeniden oluşturulmuştur. Araştırmacı tarafından geliştirilen ölçek “Sosyal açıdan Okul Güvenliği Algısı” ve “Fiziksel açıdan Okul Güvenliği Algısı” olmak üzere 2 boyutludur. İlk ölçek 22, ikinci ölçek 24 sorudan oluşmaktadır ve toplamda 46 soru bulunmaktadır. Ölçeklerin güvenilirlik testinde 1. ölçeğin Cronbach Alpha değeri 0,941, 2. ölçeğin ise 0,957 çıkmıştır. Faktör analizi sonrasında, yükleri düşük çıkan maddeler çıkarılarak tekrar yapılan r güvenilirlik analizi sonucunda ölçeğin güvenilirlik katsayısı 0,772 çıkmıştır. Geliştirilen iki ölçekte de 5 dereceli likert tipi bir ölçek kullanılmıştır. (5) “kesinlikle katılıyorum” ve (1) “kesinlikle katılmıyorum” şeklinde derecelendirilmiştir. Okul güvenliği ile ilgili Sosyal algıyı ölçen 1. ölçekte bulunan maddeler Okul Güvenliği ile ilgili olumlu bir yargı içerirken, Fiziki algıyı ölçen 2. Ölçek maddeleri olumsuz yargılar içermektedir. Diğer bir ifadeyle 1.ölçekteki maddelere katılımın artması okul güvenliği ile ilgili olumlu, 2. ölçekteki maddelere katılımın artması olumsuz bir yargı vermektedir. Yapılan araştırma sonucunda

öğretmen ve yöneticilerin son bir yılda yaşadıkları en önemli güvenlik problemlerinin, okul giriş-çıkışlarının kontrolsüzlüğünden kaynaklı sorunlar, okul çıkışında öğrenci-sivil çatışması, öğrenci sayısı fazla olan okullarda güvenlik sorununun daha çok yaşandığı, öğrencilerin okul eşyalarına zarar verdiği, madde bağımlılığı, cep telefonu problemi vb. olduğu tespit edilmiştir. Okulların güvenliği ile ilgili öğretmen ve yöneticilerin algıları cinsiyet, görev, kıdem, çalışılan lise türü, mezuniyet, görev yapılan okulun öğrenci mevcudu ve okulda güvenlik ile ilgili hizmet içi eğitim faaliyetine katılmaları değişkenlerine göre analiz edilmiştir. Öğretmenler ve yöneticiler Okul Güvenliği Ölçeği alt boyutlarından lise türü ve okuldaki öğrenci sayısı değişkenlerinde anlamlı şekilde farklılaşma tespit edilmiştir.

2.BÖLÜM: ARAŞTIRMA

Bu bölümde araştırmanın problemi tanımlanarak, amacı ve önemi üzerinde durularak temel kavramlar açıklanmıştır.

2.1.Araştırmanın Problemi

Türkiye’de sağlık ve güvenlik alanında yeterli önlemlerin alınmamasına bağlı olarak çok sık iş kazaları meydana gelmektedir. Ülke olarak eğitim sisteminde konunun yeteri kadar ele alınmadığı istatistiki verilerden de anlaşılmaktadır. 2012 yılında Avrupa Birliği uyum süreci çerçevesinde kabul edilen 6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu ile birlikte İSG birçok kurum ve kuruluşta uygulanmaya başlamıştır. Ancak elimizdeki TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu) verilerinden de anlaşılacağı üzere bu düzenleme ve uygulamayla amaçlanan hedefe ulaşamadığı çok açıktır. Okullarda 2014 sayılı genelge ile organizasyonel bir İSG çalışmasının başladığı fakat yapılan anket sonucunda kanunun öğretmen ve öğrenciler tarafından tam olarak anlaşılmadığı; İSG’nin bilgi ve rehberlik eksikliğinden dolayı içselleştirilemediği görülür.

Mesleki ve teknik okullar sağlık ve güvenlik yönünden birçok tehlikeyi barındırır. Örneğin, atölye dersindeki uygulamalar standartlara ve talimatlara uygun olarak doğru bir şekilde yapılmazsa ciddi kazalara neden olabilecektir. Buna bağlı olarak öğrenci ve öğretmenlerde birçok sağlık problemini de beraberinde getirecektir.

Çalışmada İzmir ilinde Valilik tarafından güvenli pilot okul olarak seçilen bir Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi’nde öğrenci ve öğretmen anketi uygulanmıştır. Anket sonuçlarından da görüleceği gibi okulda kurumsal güvenlik kültürünün oluşmadığıdır. Ayrıca güvenlik kültürünün gelişmesinde eğitimin etkisi incelenmiştir. Okul yönetimi tarafından İSG uygulamalarında öğrenci ve öğretmenin çalışmalara dâhil edilmemesi konunun içselleştirilemediğini göstermektedir. Belli konularda öğrenciye verilmesi gereken İSG konusundaki rehberlik hizmeti, öğretmenin konu

hakkında yeterli bilgi sahibi olmamasından dolayı öğrenciye bu eğitimi veremediği görülmektedir. Öğretmenin KKD kullanma oranının düşük çıkması, bu duruma somut bir örnektir. Buradan çıkarılabilecek bir diğer sonuç ise öğretmenin öğrenciye bu konuda iyi bir rol model olamadığıdır. Mesleki ve teknik liselerde 9. sınıfta işlenen mesleki gelişim dersinin bir modülü olan ve tedrisatta 40 saat yer alan iş sağlığı ve güvenliğinin öğrencilerin atölye çalışmalarında pozitif bir farkındalık yarattığı ancak sağlık ve güvenlik kültürü oluşumunda yeterli olmadığı anlaşılmaktadır. Eğitimin buradaki rolünü güçlendirmek için ayrı bir ders olarak okutulması gerektiği sonucu çıkmaktadır.

2.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışma ile okullarda İş Sağlığı ve Güvenliği kültürünün gelişmesinde eğitimin olası etkisinin araştırılması amaçlanmıştır. Bu doğrultuda çalışmada öncelikle öğretmen ve öğrencilerin İSG'ye ilişkin eğitim alıp almadıkları belirlenmiş ve İSG kültürünün oluşma düzeyine ilişkin görüşleri alınmıştır. Ayrıca öğretmen ve öğrencilerin meslekleri ve/veya eğitimleri nedeniyle meydana gelen sağlık sorunlarının belirlenmesi amaçlanmıştır.

2.3. Alt Problemler

- 1- Mesleki ve teknik eğitim kurumları öğrenci ve öğretmenlerinin İSG uygulamalarına ait görüşleri nelerdir?
- 2- 6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu öğrenci ve öğretmenler tarafından ne kadar biliniyor?
- 3- Okuldaki muhtemel tehlikeler nelerdir ve bu konudaki bilgi düzeyi nedir?
- 4- Kişisel koruyucu donanım kullanımına gereken hassasiyet gösteriliyor mu?

2.4. Araştırmanın Önemi

Teknolojinin hızla geliştiği günümüzde çalışma hayatında karşılaşılan risklerin arttığı söylenebilir. Doğru yöntem ve doğru malzeme kullanmadan yapılan çalışmalarda kaza oranı artış gösterecektir. Yapılan istatistikî araştırmalar da inşaat ve

maden sektöründe birçok ölümlü iş kazasının meydana geldiği görülür (www.sgk.gov.tr Erişim Tarihi: 20.05.2018).

Çalışmanın önemi sağlık ve güvenlik önlemlerinin bir kültür bilinci olarak içselleştirilmesidir. Sağlık ve güvenlik kültürü erken yaşta öğrenilip, uygulanırsa bu içselleştirmenin gerçekleştiği görülecektir. Bu uygulamadan elde edilecek çıktılar kurum yöneticileri tarafından değerlendirilerek ve gerekli çalışmalar yapılarak; temeli atılmış olan bir İSG çalışmasının kültüre ve dolayısıyla bilince dönüşmesi sağlanabilir.

2.5. Varsayımlar (Sayıtlar)

- 1- Araştırmaya katılan öğrenci ve öğretmenin sağlık ve güvenlik konusunda bilgi sahibi olduğu kabul edilmiştir.
- 2- Araştırmaya katılan öğrenci ve öğretmenlerin anket sorularına samimiyetle cevap verdikleri kabul edilmiştir.

2.6. Sınırlılıklar

2017-2018 eğitim döneminde İzmir İli Buca ilçesinde bulunan güvenli okul uygulamasında pilot okul seçilen Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nde 150 öğrenci ve 100 öğretmen olmak üzere toplam 250 katılımcı ile sınırlıdır.

2.7. Araştırmanın Yöntemi

Çalışmada nicel araştırma tekniklerinden anket yöntemi kullanılmıştır. Anketler katılımcılara yüz yüze uygulanmıştır. Çalışmanın amaçlarına ulaşmak doğrultusunda araştırmanın örneklemini 2017-2018 eğitim döneminde İzmir İli Buca ilçesinde bulunan güvenli okul uygulamasında pilot okul seçilen Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nde 150 öğrenci ve 100 öğretmen olmak üzere toplam 250 katılımcıdan oluşmuştur.

Anket yöntemi aracılığıyla göreceli şekilde fazla sayıdaki verinin kolaylıkla toplanması ve analiz edilmesi mümkün olmaktadır. Anket çalışmaları, araştırmacının araştırma sürecine daha hakim olmasını sağlamaktadır. Bu avantajın yanı sıra anket

formunun tasarlanması ve uygulamanın yapılması için zaman harcanmaktadır (Altunışık, Coşkun, Bayraktaroğlu ve Yıldırım, 2010: 14).

Çalışmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen “Öğretmenler İçin İSG Kültürü Ölçeği” ve “Öğrenciler İçin İSG Kültürü Ölçeği” olmak üzere iki farklı anket kullanılmıştır. Öğretmenlere uygulanan anket; “Evet-Hayır” şeklinde toplam 17 soru ve 2 açık uçlu soru olmak üzere toplam 19 sorudan meydana gelmektedir. Öğrencilere uygulanan anket ise; “Evet-Hayır” şeklinde toplam 19 soru ve 1 adet açık uçlu soru olmak üzere toplam 20 sorudan oluşmaktadır.

Öğretmen ve öğrencilere uygulanan anketlerden elde edilen veriler SPSS 25.0 istatistik paket programında %95 güven aralığında 0.05 anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir. Çalışmada ölçeklerin geçerlilik ve güvenilirlik testleri kapsamında Cronbach’s alfa katsayısı, ANOVA ile Tukey’s Testi Toplanabilirlik, KMO ve Bartlett’s testleri, Hotelling’s T-Kare testi uygulanmıştır. Öğretmenleri ve öğrencilerin verdikleri cevapların değerlendirilmesinde ise yüzde ve frekans analizleri gerçekleştirilmiştir. Açık uçlu sorulara verilen cevaplar ise, tüm cevapların frekanslarının bir arada sunulduğu 3 boyutlu grafikler ile gösterilmiştir.

3.BÖLÜM: BULGULAR ve TARTIŞMA

3.1. Bulgular

3.1.1. Öğrencilere Uygulanan Anketlere İlişkin Bulgular

Öğrencilere yönelik uygulanan ankete ilişkin bulgular, ölçeklerin güvenirlik analizlerinin bulguları ve yüzde-frekans analizi bulguları olmak üzere iki başlık altında incelenmiştir.

3.1.1.1. Güvenirlik Analizi

Güvenirlik analizi, bir ankette yer alan soruların birbirleri ile yakınlıklarının derecesini ortaya koymak amacıyla yapılmaktadır. Bir başka deyişle, ankete katılan aynı düşünceye sahip olan kişilerin görüşlerinin benzerlik göstermesi gereklidir. Farklı kişiler tarafından farklı şekillerde yorumlanacak ifadeler ölçüm sonuçlarının güvenilirliğini düşürmektedir. Güvenirlik analizinde hesaplanan Cronbach's alfa katsayısı;

$0.00 \leq \alpha < 0.40$ ise, ölçek güvenilir değildir,

$0.40 \leq \alpha < 0.60$ ise, ölçek düşük güvenilirliktedir,

$0.60 \leq \alpha < 0.80$ ise, ölçek oldukça güvenilirdir,

$0.80 \leq \alpha < 1.00$ ise, ölçek yüksek derecede güvenilir bir ölçektir.

Bu çalışmada öğrencilere uygulanan İş Sağlığı ve Güvenliğine ilişkin ankete ait bulgular Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3. Öğrencilere uygulanan iş sağlığı ve güvenliği anketine yönelik bulgular

Cronbach's Alpha	Soru sayısı
,737	19

Tablo 3'te görüldüğü gibi, öğrencilere uygulanan iş sağlığı ve güvenliği anketinin 19 soruluk ölçek güvenilirliği Cronbach's alpha testine göre %73,7 olarak bulunmuştur. Buna göre anketin oldukça güvenilir olduğu %95 güvenle söylenebilir.

Tablo 4. Ölçekte yer alan soruların çıkarılması durumunda alfa sayısında meydana gelen değişimler

Bileşenler	Faktör çıkarıldığında Cronbach's Alpha Değerleri
S1	,722
S2	,749
S3	,714
S4	,714
S5	,716
S6	,731
S7	,729
S8	,715
S9	,718
S10	,723
S11	,717
S12	,710
S13	,734
S14	,755
S15	,736
S16	,737
S17	,742
S18	,716
S19	,710

Öğrencilere uygulanan ankete ilişkin genel Cronbach's alfa katsayısı 0,737 olarak bulunması nedeniyle ölçeğin güvenilir olduğu söylenebilir. Bazı soruların çıkarılması durumunda alfa katsayısı yükseliyorsa, çıkarılan soru ölçeğin güvenilirliğini azalttığından bahsedilebilir. Tablo 4'te görüldüğü gibi genel olarak soruların mutlaka gerekli olduğu görülmektedir.

Tablo 5. ANOVA ile Tukey's Testi Toplanabilirlik Bulguları

	Kareler Toplamı	Standart Sapma	Kareler ort.	F	P
	308,184	149	2,068		
Değerler arasında	317,358	18	17,631	34,563	,000
Toplanabilirlik	3,390 ^a	1	3,390	6,659	,010
Artık					
Denge	1364,726	2681	,509		
Toplam	1368,116	2682	,510		
Toplam	1685,474	2700	,624		
Toplam	1993,658	2849	,700		

Ölçekte yer alan soruların bir toplamsal ölçek oluşturacak biçimde hazırlanıp hazırlanmadığı Tukey Toplanabilirlik Testi ile test edilmektedir.

H_0 : Toplanabilirlik vardır.

H_1 : Toplanabilirlik yoktur.

Tablo 5'te görüldüğü gibi, alfa değerinin $p=0.010 < 0,05$ olduğu görülmektedir. Bu durumda H_0 hipotezi reddedilir ve yapılan varyans analizinin sonuçlarının öğrencilere uygulanan iş sağlığı ve güvenliği anketinin likert ölçekli 19 sorusuna göre toplanabilir özellikte olmadığı %95 güvenle söylenebilir.

Ölçümler arası değişkenlik için;

H_0 : Ölçümler arasında değişkenlik yoktur.

H_1 : Ölçümler arasında değişkenlik vardır.

Tablo 5'te görüldüğü gibi $p=0,000 < 0,005$ hipotez reddedilir. Bu durumda ölçekler arasında değişkenlik olduğu %95 güvenle söylenebilir.

Tablo- 6. Öğrencilere yönelik ölçek soru ortalamaları arasındaki test bulguları

Hotelling's T-Kare Testi				
Hotelling's T-Squared	F	df1	df2	P
749,188	36,873	18	132	,000

H_0 : Sorulara verilen cevapların ortalamaları arasında bir fark yoktur (birbirine eşittir).

H_1 : Sorulara verilen cevapların ortalamaları arasında bir fark vardır (birbirine eşit değildir).

Soru ortalamaları testi için Hotelling T-Kare test istatistiği kullanılmıştır ve soru ortalamalarının birbirinden farklı olduğu ($p=0,000<0,05$) %95 güvenle söylenebilir. Bu sonuç, ilgili soruların farklı kişiler tarafından aynı derecede anlaşılmadığı veya yorumlanmadığı anlamına gelmektedir.

Faktör analizinde ise 4 temel aşama bulunmaktadır. Bunlar veri setinin faktör analizi için uygunluğunun değerlendirilmesi, faktörlerin elde edilmesi, faktörlerin rotasyonu ve elde edilmesidir (Okursoy ve Turan, 2014: 71). Veri setinin faktör analizi için uygunluğunun değerlendirilmesi için faktör analizinde veri setlerinin uygun olup olmadığını değerlendirmek için üç yöntem kullanılmaktadır. Bunlar korelasyon matrisinin oluşturulması, Barlett's ve KMO testidir (Saraçlı, 2011: 23). Analizde kullanılan tüm değişkenlerin korelasyon matrisinin oluşturulması, veri setinin faktör analizi için uygun olup olmadığını tespit edilmesi için korelasyon katsayılarının incelenmesidir. İstenen değişkenler arasında korelasyonların yüksek olmasıdır. Çünkü değişkenler arasındaki korelasyon ne kadar yüksekse, değişkenlerin ortak faktörler oluşturma olasılıkları o kadar iyi düzeyde olmaktadır. Barlett's testi, korelasyon matrisinde değişkenlerin en azından bir kısmı arasında yüksek korelasyon olduğunu test etmektedir. Eğer hipotez reddedilirse, değişkenler arasında yüksek korelasyon bulunmaktadır ve veri seti faktör analizi için uygundur. Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) örneklem yeterliliği ölçütü, gözlenen korelasyon katsayısının büyüklüğünü karşılaştıran bir ölçüttür. KMO oranının 0,5'ten büyük olması beklenmekte, oran ne kadar büyükse faktör analizi yapmak o kadar iyi olmaktadır (Field, 2013: 1938).

Tablo 7. Öğrencilere yönelik anket için geçerlik analizi bulguları

Kaiser-Meyer-Olkin(KMO) Örneklem Yeterliliği Ölçütü		,694
Bartlett'in Küresellik testi	Yaklaşık Ki-Kare	738,407
	df	171
	Sig. (anlamlılık-p)	,000

Tablo 7'de Barlett's testinde $sig=0,000<0,05$ ve KMO ölçütü 0,694 olması nedeniyle faktör analizi yapılabilir.

Faktör analizi, birimlerin çok sayıdaki birbirleriyle ilişkili özellikleri arasından, birlikte ele alınabilen, birbirleriyle ilişkisiz fakat bir olayı açıklamakta yararlanılabilecek olan değişkenleri (item) bir araya toplayarak (gruplayarak) yeni bir isimle faktör olarak tanımlamayı sağlayan, yaygın kullanımı olan bir yöntem olarak

karşımıza çıkmaktadır. Faktör analizi gözlenen ve aralarında korelasyon bulunan X veri matrisindeki p değişkenden (manifest variable) gözlenemeyen fakat değişkenlerin bir araya gelmesi ile sınıflamayı yansıtan rasgele faktörleri ortaya çıkarmayı amaçlar. Belirlenen bu yeni latent değişkenlere faktör adı verilmektedir (Özdamar, 2013: 209-210).

Faktör analizi tablosuna geçildiğinde; bu tablo faktöriyel varyansları göstermektedir. Diğer bir deyişle her bir maddenin içinde, analiz sonucunda ortaya çıkan faktörlerin varyanslarından ne kadarının bulunduğunu göstermektedir. Asıl bileşenler (principal components) için başlangıç (initial) her zaman 1'dir. Çıkarma (extraction) bölümünde küçük olan değerler maddenin içinde, maddelerin oluşturduğu ortak varyansın çok küçük bir kısmının bulunduğunu gösterir. Büyük olan değerler ise maddenin içinde, ölçeğin içindeki maddelerin oluşturduğu varyansın büyük bir kısmını vermektedir.

Bu çalışmada kullanılan öğrencilere uygulanan iş sağlığı ve güvenliği anketinin likert ölçekli 19 sorusuna ilişkin faktör analizinde varyanslara ilişkin bulgular Tablo 8'de gösterilmiştir.

Tablo 8. Öğrencilere yönelik ankete ilişkin faktör analizi toplam varyans açıklaması

Bileşen	Toplam Varyans Açıklaması								
	Başlangıç Özdeğerler			Çekme Kareler Toplamı Yüklemesi			Döndürme Kareler Toplamı Yüklemesi		
	Toplam	% Varyans	Kümülatif %	Toplam	% Varyans	Kümülatif %	Toplam	% Varyans	Kümülatif %
1	3,960	20,842	20,842	3,960	20,842	20,842	2,467	12,982	12,982
2	2,412	12,695	33,537	2,412	12,695	33,537	2,219	11,679	24,661
3	1,572	8,272	41,809	1,572	8,272	41,809	2,030	10,683	35,344
4	1,421	7,477	49,286	1,421	7,477	49,286	1,877	9,879	45,223
5	1,287	6,773	56,059	1,287	6,773	56,059	1,484	7,812	53,035
6	1,136	5,977	62,037	1,136	5,977	62,037	1,408	7,408	60,443
7	1,035	5,445	67,482	1,035	5,445	67,482	1,337	7,039	67,482
8	,841	4,426	71,908						
9	,744	3,916	75,824						
10	,698	3,676	79,499						
11	,649	3,415	82,915						
12	,581	3,060	85,974						
13	,563	2,964	88,938						
14	,489	2,576	91,514						
15	,408	2,146	93,660						
16	,405	2,130	95,789						
17	,334	1,758	97,548						
18	,300	1,580	99,128						
19	,166	,872	100,000						

Tablo 8’de görüldüğü gibi $\lambda \geq 1$ kriterine göre bir faktör olayı açıklamaya yeterli görülmektedir. 2’den az faktör seçilmesi uygun değildir. Rotasyon yapıldığında; birinci faktör toplam değişkenliğin %20,842’ sini, ikinci faktör %12,695’ini, üçüncü faktör %8,272’sini, dördüncü faktör %7,477’sini, beşinci faktör %6,773’ünü, altıncı faktör %5,977’sini, yedinci faktör %5,445’ini açıklamaktadır. Bu yedi faktör toplam değişkenliği %67.482’sini açıklayabilmektedir. Çıktıda her bir faktörü oluşturan değişkenler faktörün oluşumundaki önemlerine (etkinlik) göre sıralanarak verilmiştir. Bu durumda ölçütlerin 7 faktöre indirgenebileceği söylenebilir.

Tablo 9. Öğrencilere yönelik ankete ilişkin faktör analizi döndürülmüş bileşen matrisi

	Bileşenler						
	1	2	3	4	5	6	7
S7	,895						
S6	,870						
S8	,562		,445				
S5		,818					
S4		,725					
S12		,514					,357
S10			,837				
S11			,612				
S16	-,397		,574				
S9	,364		,497				
S2				,703			
S3				,635			
S19				,635			
S15					,835		
S18					,508	,456	
S14						-,741	
S13						,703	
S17							,831
S1				,354			,499

Rotasyonun (döndürülme) amacı yorumlanabilen, anlamlı faktörler elde etmektir. Bir faktörde hangi değişken mutlak değer ile yüksek ağırlığa sahipse, o değişken o faktör ile yakın ilişki içerisinde. 350 ve üzeri gözlem sayısı için faktör ağırlığı 0,35 seçilmesi nedeniyle 0,35’in altındaki değerleri SPSS göstermemekte olup, 0,35’in üstündeki verileri göstermektedir. Ancak 0,50 üzerindeki ağırlıklar da oldukça iyi kabul edilmektedir. S7, S6 ve S8 numaralı bileşenler birinci faktöre, S5, S6 ve S12

numaralı bileşenler ikinci faktöre, S10, S11, S16 ve S9 numaralı bileşenler üçüncü faktöre, S2, S3 ve S19 numaralı bileşenler dördüncü faktöre, S15 ve S18 numaralı bileşenler beşinci faktöre, S14 ve S13 numaralı bileşenler altıncı faktöre, S17 ve S1 numaralı bileşenler yedinci faktöre yüklenmiştir.

Tablo 10. Öğrencilere yönelik anket için faktör analizi ortak varyansı

Ortak Varyans		
	λ	Çıkarma
S1	1,000	,571
S2	1,000	,604
S3	1,000	,561
S4	1,000	,602
S5	1,000	,704
S6	1,000	,822
S7	1,000	,832
S8	1,000	,670
S9	1,000	,691
S10	1,000	,732
S11	1,000	,681
S12	1,000	,540
S13	1,000	,763
S14	1,000	,747
S15	1,000	,722
S16	1,000	,608
S17	1,000	,721
S18	1,000	,593
S19	1,000	,658

Ortak varyans (Communality) bir değişkenin analizde yer alan diğer değişkenlerle paylaştığı varyans miktarı olarak kabul edilir. Faktör analizinde düşük ortak varyansa sahip olan değişkenler analizden çıkartılarak, faktör analizi yeniden yapılabilir (0,50'nin altında ise). Bu durumda KMO ve açıklanan varyans istatistikleri daha yüksek çıkabilir. Eğer değer 1'in üzerinde çıkarsa, veri setinin çok küçük olduğu ya da araştırmada çok sayıda ya da az sayıda faktör kullanıldığı söylenebilir. Burada S7 en yüksek varyansa sahiptir ve S12, S3 ve S1 değerleri 0,50' den büyük yalnız yakındır ancak çıkarılmasına ihtiyaç duyulmamıştır.

3.1.1.2. Öğrencilere Yönelik Soruların Yüzde ve Frekans Bulguları

Öğrencilere yöneltilen 19 soruluk anketin birinci sorusu olan “6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu hakkında bilginiz var mı?” ifadesine verilen yanıtların yüzde ve frekans bulguları Tablo 11’de yer almaktadır.

Tablo 11. “6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu” hakkında bilginiz var mı?” sorusuna yönelik bulgular

	N	%
Evet	10	6,7
Kısmen	47	31,3
Hayır	93	62,0
Total	150	100,0

Ankete katılan öğrencilerin %62’sinin “6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu” hakkında bilgisi olmadığı, %31,3’ünün kısmen bilgisinin olduğu ve %6,7’sinin ise bilgisinin olduğu belirlenmiştir. Öğrencilere yöneltilen 19 soruluk anketin ikinci sorusu olan “İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili herhangi bir eğitim aldınız mı?” ifadesine verilen yanıtların yüzde ve frekans bulguları Tablo 12’de yer almaktadır.

Tablo 12. “İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili herhangi bir eğitim aldınız mı?” sorusuna yönelik bulgular

	N	%
Evet	59	39,3
Kısmen	28	18,7
Hayır	63	42,0
Total	150	100,0

Ankete katılan öğrencilerin %39,3’ünün iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili eğitim aldığı, %42’sinin iş sağlığı ve güvenliği eğitimi almadığı, %18,7’sinin ise kısmen eğitim aldığı görülmektedir. Öğrencilere yöneltilen 19 soruluk anketin üçüncü sorusu olan “Okulunuzda iş sağlığı ve güvenliği hakkında bilgilendirme yapılıyor mu?” ifadesine verilen yanıtların yüzde ve frekans bulguları Tablo 13’te yer almaktadır.

Tablo 13. “Okulunuzda iş sağlığı ve güvenliği hakkında bilgilendirme yapılıyor mu?” sorusuna yönelik bulgular

	N	%
Evet	73	48,7
Kısmen	44	29,3
Hayır	33	22,0
Toplam	150	100,0

Ankete katılan öğrencilerin %48,7’sinin okulda İş Sağlığı ve Güvenliği hakkında bilgilendirme yapıldığı, %29,7’sinin kısmen bilgilendirme yapıldığı, %22’sinin yapılmadığı görüşünde olduğu söylenebilir. Öğrencilere yöneltilen 19 soruluk anketin dördüncü sorusu olan “Okulunuzda sağlık ve güvenlik önlemleri alınmakta mıdır?” ifadesine verilen yanıtların yüzde ve frekans bulguları Tablo 14’te yer almaktadır.

Tablo 14. “Okulunuzda sağlık ve güvenlik önlemleri alınmakta mıdır?” sorusuna yönelik bulgular

	N	%
Evet	68	45,3
Kısmen	60	40,0
Hayır	22	14,7
Toplam	150	100,0

Ankete katılan öğrencilerin %45,3’ünün okulda sağlık ve güvenlik önlemleri alındığını, %40’sının kısmen ve %14,7’sinin sağlık ve güvenlik önlemlerin alınmadığını belirtmiştir. Öğrencilere yöneltilen 19 soruluk anketin beşinci sorusu olan “Önlemlerin yeterli olduğu düşüncesinde misiniz?” ifadesine verilen yanıtların yüzde ve frekans bulguları Tablo 15’te yer almaktadır.

Tablo 15. “Önlemlerin yeterli olduğu düşüncesinde misiniz?” sorusuna yönelik bulgular

	N	%
Evet	21	14,0
Kısmen	72	48,0
Hayır	57	38,0
Toplam	150	100,0

Ankete katılan öğrencilerin %48’inin önlemlerin kısmen yeterli olduğu düşüncesine sahip olduğu, %38’inin önlemlerin yeterli olmadığı ve %14’ünün yeterli bulduğu söylenebilir. Öğrencilere yöneltilen 19 soruluk anketin altıncı sorusu olan

“Atölye ve laboratuvar derslerinizde cihazların kullanımını ve çalışma prensibini anlatan yazılı levhalar asılı mıdır?” ifadesine verilen yanıtların yüzde ve frekans bulguları Tablo 16’da yer almaktadır.

Tablo 16. “Atölye ve laboratuvar derslerinizde cihazların kullanımını ve çalışma prensibini anlatan yazılı levhalar asılı mıdır?” sorusuna yönelik bulgular

	N	%
Evet	91	60,7
Kısmen	29	19,3
Hayır	30	20,0
Toplam	150	100,0

Ankete katılan öğrencilerin % 60,7’si atölye ve laboratuvar derslerinde cihazların kullanımını ve çalışma prensibini anlatan yazılı levhaların asılı olduğunu, %19,3’ü kısmen asılı olduğunu, %20’si asılı olmadığını belirtmiştir. Öğrencilere yöneltilen 19 soruluk anketin yedinci sorusu olan “Okul içi, atölye ve laboratuvar derslerinde uyarı levhaları bulunmakta mıdır?” ifadesine verilen yanıtların yüzde ve frekans bulguları Tablo 17’de yer almaktadır.

Tablo 17. “Okul içi, atölye ve laboratuvar derslerinde uyarı levhaları bulunmakta mıdır?” sorusuna yönelik bulgular

	N	%
Evet	111	74,0
Kısmen	23	15,3
Hayır	16	10,7
Toplam	150	100,0

Ankete katılan öğrencilerin %74’ü okul içi, atölye ve laboratuvar derslerinde uyarı levhalarının bulunduğunu, %15,3’ü kısmen bulunduğunu, %10,7’si bulunmadığını belirtmiştir. Öğrencilere yöneltilen 19 soruluk anketin sekizinci sorusu olan “Atölye ve laboratuvar derslerinizde gerektiği durumda kişisel koruyucu donanımları kullanıyor musunuz?” ifadesine verilen yanıtların yüzde ve frekans bulguları Tablo 18’de yer almaktadır.

Tablo 18. “Atölye ve laboratuvar derslerinizde gerektiği durumda kişisel koruyucu donanımları kullanıyor musunuz?” sorusuna yönelik bulgular

	N	%
Evet	56	37,3
Kısmen	44	29,3
Hayır	50	33,3
Toplam	150	100,0

Ankete katılan öğrencilerin %37,3'ü atölye ve laboratuvar derslerinde gerektiği durumda kişisel koruyucu donanımları kullandıklarını belirtirken, %33,3'ü kullanmadıklarını, %29,3'ü ise kısmen kullandıklarını belirtmiştir. Öğrencilere yöneltilen 19 soruluk anketin dokuzuncu sorusu olan “Okul içi, atölye ve laboratuvarlarınızda mevcut olan tehlikelere karşı risk değerlendirmesi yapılmış mıdır?” ifadesine verilen yanıtların yüzde ve frekans bulguları Tablo 19’da yer almaktadır.

Tablo 19. “Okul içi, atölye ve laboratuvarlarınızda mevcut olan tehlikelere karşı risk değerlendirmesi yapılmış mıdır?” sorusuna yönelik bulgular

	N	%
Evet	35	23,3
Kısmen	60	40,0
Hayır	55	36,7
Toplam	150	100,0

Ankete katılan öğrencilerin %40'ı okul içi atölye ve laboratuvarlarında mevcut olan tehlikelere karşı kısmen risk değerlendirmesinin yapıldığını düşünürken, %36,7'si yapılmadığını, %40'ının kısmen yapıldığını düşünmektedir. Öğrencilere yöneltilen 19 soruluk anketin onuncu sorusu olan “Risk değerlendirmesi ve önlemlerin alınmasında fikriniz soruldu mu?” ifadesine verilen yanıtların yüzde ve frekans bulguları Tablo 20’de yer almaktadır.

Tablo 20. “Risk değerlendirmesi ve önlemlerin alınmasında fikriniz soruldu mu?” sorusuna yönelik bulgular

	N	%
Evet	17	11,3
Kısmen	23	15,3
Hayır	110	73,3
Toplam	150	100,0

Ankete katılan öğrencilerin %73,3'ünün risk değerlendirmesi ve önlemlerin alınmamasında fikirlerinin sorulmadığı, %15,3' ünün kısmen sorulduğu, %11,3' ünün ise sorulduğu belirlenmiştir. Öğrencilere yöneltilen 19 soruluk anketin on birinci sorusu olan “Risk değerlendirmesi ve alınan önemlerle ilgili bilgilendirildiniz mi?” ifadesine verilen yanıtların yüzde ve frekans bulguları Tablo 21’de yer almaktadır.

Tablo 21. “Risk değerlendirmesi ve alınan önlemlerle ilgili bilgilendirildiniz mi?” sorusuna yönelik bulgular

	N	%
Evet	36	24,0
Kısmen	57	38,0
Hayır	57	38,0
Toplam	150	100,0

Ankete katılan öğrencilerin %38’i risk değerlendirmesi ve alınan önlemler ile ilgili kısmen bilgilendirildiklerini, %38’i ise bilgilendiğini ve %24’ü bilgilendirildiğini belirtmiştir. Öğrencilere yöneltilen 19 soruluk anketin on ikinci sorusu olan “Ders öğretmenleriniz tarafından İSG konusunda düzenli olarak uyarılıyor musunuz?” ifadesine verilen yanıtların yüzde ve frekans bulguları Tablo 22’de yer almaktadır.

Tablo 22. “Ders öğretmenleriniz tarafından İş Sağlığı ve Güvenliği konusunda düzenli olarak uyarılıyor musunuz?” sorusuna yönelik bulgular

	N	%
Evet	77	51,3
Kısmen	48	32,0
Hayır	25	16,7
Toplam	150	100,0

Ankete katılan öğrencilerin %51,3’ü ders öğretmenleri tarafından İSG konusunda düzenli olarak uyarıldıklarını, %32’si kısmen uyarıldığını %16,7’si ise uyarılmadıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilere yöneltilen 19 soruluk anketin on üçüncü sorusu olan “Okulunuzda ilkyardım ve acil durum planları var mı?” ifadesine verilen yanıtların yüzde ve frekans bulguları Tablo 23’te yer almaktadır.

Tablo 23. “Okulunuzda ilkyardım ve acil durum planları var mı?” sorusuna yönelik bulgular

	N	%
Evet	54	36,0
Kısmen	57	38,0
Hayır	39	26,0
Toplam	150	100,0

Ankete katılan öğrencilerin %38’i okulda ilk yardım ve acil durum planlarının kısmen olduğunu, %36’sı olduğunu, %26’sı ise olmadığını belirtmiştir. Öğrencilere yöneltilen 19 soruluk anketin on dördüncü sorusu olan “Okulunuzda psikososyal risklere maruz kalıyor musunuz?” ifadesine verilen yanıtların yüzde ve frekans bulguları Tablo 24’te yer almaktadır.

Tablo 24. “Okulda psiko-sosyal risklere maruz kalıyor musunuz?” sorusuna yönelik bulgular

	N	%
Evet	28	18,7
Kısmen	37	24,7
Hayır	85	56,7
Toplam	150	100,0

Ankete katılan öğrencilerin %56,7’sinin okulda psiko-sosyal risklere maruz kalmadığı, %24,7’sinin kısmen maruz kaldığı, %18,7’sinin ise maruz kaldığı belirlenmiştir. Öğrencilere yöneltilen 19 soruluk anketin on beşinci sorusu olan “Okul kantininin gereken hijyene sahip olduğunu düşünüyor musunuz?” ifadesine verilen yanıtların yüzde ve frekans bulguları Tablo 25’te yer almaktadır.

Tablo 25. “Okul kantininin gereken hijyene sahip olduğunu düşünüyor musunuz?” sorusuna yönelik bulgular

	N	%
Evet	32	21,3
Kısmen	51	34,0
Hayır	67	44,7
Toplam	150	100,0

Ankete katılan öğrencilerin %44,7’si okul kantininin gereken hijyene sahip olmadığını, %34’ü kısmen sahip olduğunu ve %21,3’ü sahip olduğunu belirtmiştir. Öğrencilere yöneltilen 19 soruluk anketin on altıncı sorusu olan “Mesleki ve teknik

eğitime uygunluğunuz ile ilgili sağlık raporu dzenlendi mi?" ifadesine verilen yanıtların yüzde ve frekans bulguları Tablo 26'da yer almaktadır.

Tablo 26. "Mesleki ve teknik eğitime uygunluğunuz ile ilgili sağlık raporu dzenlendi mi?" sorusuna yönelik bulgular

	N	%
Evet	33	22,0
Kısmen	18	12,0
Hayır	99	66,0
Toplam	150	100,0

Ankete katılan öğrencilerin %66'sı mesleki ve teknik eğitime uygunlukları ile ilgili sağlık raporu dzenlenmediğini, %12'si kısmen dzenlendiğini, %22'si dzenlediğini belirtmiştir. Öğrencilere yöneltilen 19 soruluk anketin on yedinci sorusu olan "Mesleki ve teknik eğitim sebebi ile sağlık sorunları yaşıyor musunuz?" ifadesine verilen yanıtların yüzde ve frekans bulguları Tablo 27'de yer almaktadır.

Tablo 27. "Mesleki ve teknik eğitim sebebi ile sağlık sorunları yaşıyor musunuz?" sorusuna yönelik bulgular

	N	%
Evet	42	28,0
Kısmen	35	23,3
Hayır	73	48,7
Total	150	100,0

Ankete katılan öğrencilerin %48,7'sinin mesleki ve teknik eğitim sebebi ile sağlık sorunu yaşamadığı, %23,3'nün kısmen sorun yaşadığı ve %28'inin sorun yaşadığı belirlenmiştir. Öğrencilere yöneltilen 19 soruluk anketin on sekizinci sorusu olan "Okulda eğitimle ilgili sağlık ve güvenlik sorunlarınızda başvurabileceğiniz bir görevli var mıdır?" ifadesine verilen yanıtların yüzde ve frekans bulguları Tablo 28'de yer almaktadır.

Tablo 28. "Okulda eğitimle ilgili sağlık ve güvenlik sorunlarınızda başvurabileceğiniz bir görevli var mıdır?" sorusuna yönelik bulgular

	N	%
Evet	47	31,3
Kısmen	42	28,0
Hayır	61	40,7
Total	150	100,0

Ankete katılan öğrencilerin %40,7'si okulda eğitimle ilgili sağlık ve güvenlik sorunlarında başvurabilecekleri bir görevli olmadığını, %28'i kısmen olduğunu, %31,3'ü ise olduğunu belirtmiştir. İş yeri hekimlerinin okullarda görev almaları ile bu sorunun kısmen de olsa çözüleceği düşünülmektedir. Okul hemşirelerinin olması durumunda bu açığın kapanacağı da söylenebilir. Öğrencilere yöneltilen 19 soruluk anketin on dokuzuncu sorusu olan “Okulunuzda Sağlık ve Güvenlik Kültürünün oluştuğunu düşünüyor musunuz?” ifadesine verilen yanıtların yüzde ve frekans bulguları Tablo 29’da yer almaktadır.

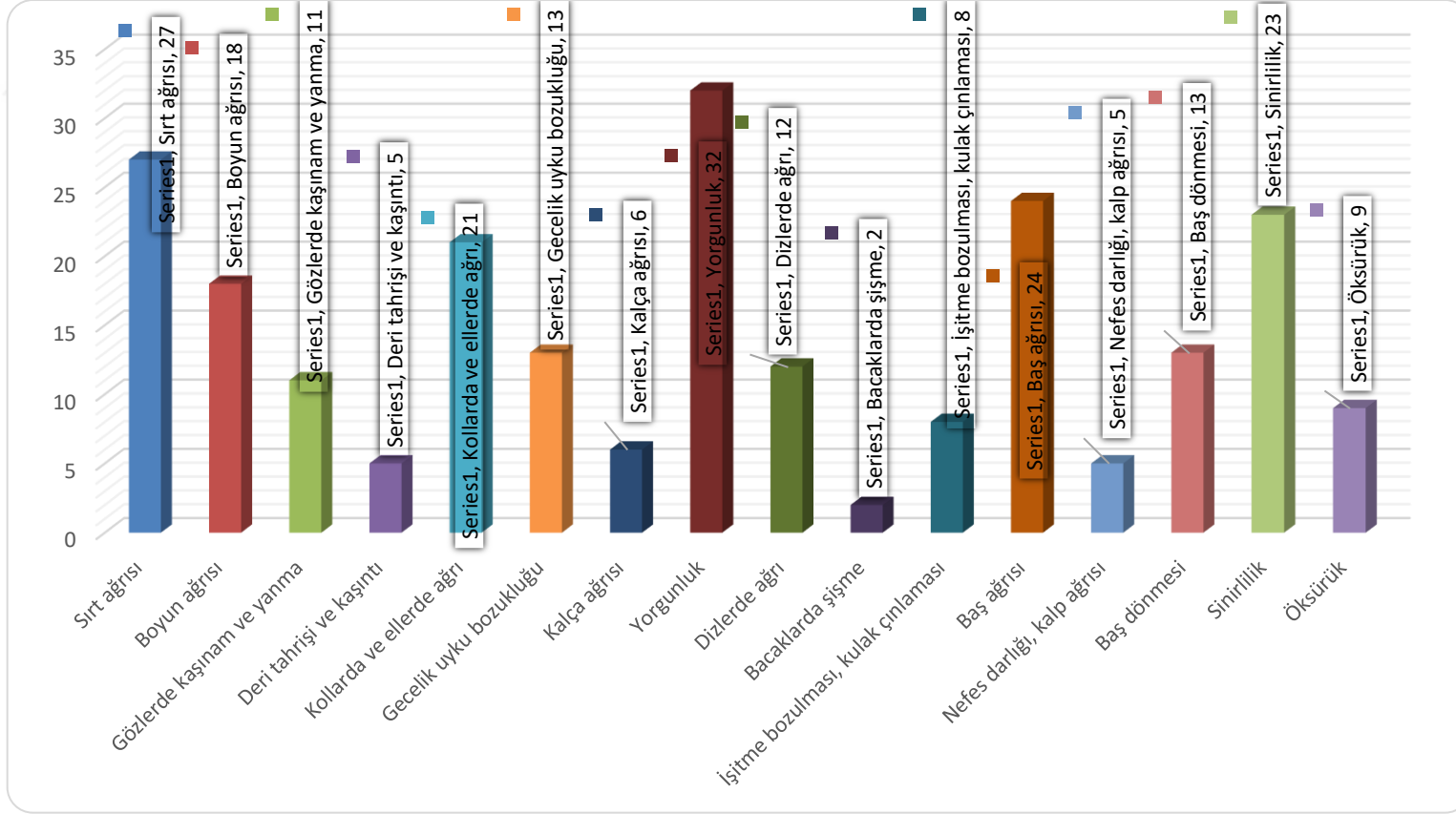
Tablo 29. “Okulunuzda Sağlık ve Güvenlik Kültürünün oluştuğunu düşünüyor musunuz?” sorusuna yönelik bulgular

	N	%
Evet	16	10,7
Kısmen	68	45,3
Hayır	66	44,0
Total	150	100,0

Ankete katılan öğrencilerin %10,7'si okulda Sağlık ve Güvenlik Kültürünün oluştuğunu, %45,3'ü kısmen oluştuğunu, %44'ü ise oluşmadığını düşünmektedir. Bunun nedeni ise, okulda sağlık ve güvenlik kültürünün oluşması için öğrenciler yeterli bilgi verilmemesi ve bu konuda fikirlerinin sorulmaması olabilir.

Öğrencilere on yedinci soruda yöneltilen “Mesleki ve teknik eğitim sebebi ile sağlık sorunları yaşıyor musunuz?” sorusuna “evet” yanıt veren öğrencilere hangi sağlık sorunlarını yaşadıkları sorulmuştur. Bu soruya verilen yanıtların frekans bulguları Şekil 2’de gösterilmiştir. Bulgulara göre öğrencilerin 27’si sırt ağrısı, 18’i boyun ağrısı, 11’i gözlerde kaşınma ve yanma, 5’i deri tahrişi ve kaşıntı, 21’i kollarda ve ellerde ağrı, 13’ü gecelik uyku bozukluğu, 6’sı kalça ağrısı, 32’si yorgunluk, 12’si dizlerde ağrı, 2’si bacaklarda şişme, 8’i işitme bozulması ve kulak çınlaması, 24’ü baş ağrısı, 5’i nefes darlığı ve kalp ağrısı, 13’ü baş dönmesi, 23’ü sinirlilik ve 9’u öksürük sorunlarına sahiptir.

Şekil 2. Öğrencilerin mesleki ve teknik eğitim nedeniyle yaşadıkları sağlık sorunlarının dağılımı

3.1.2. Öğretmenlere Uygulanan Anketlere İlişkin Bulgular

Öğretmenlere yönelik uygulanan ankete ilişkin bulgular, ölçeklerin güvenirlik analizlerinin bulguları ve yüzde-frekans analizi bulguları olmak üzere iki başlık altında incelenmiştir.

3.1.2.1. Güvenirlik Analizi

Öğretmenlere uygulanan 15 soruluk İSG anketi likert ölçeğinin güvenirlik istatistikleri Tablo 30'da gösterilmiştir.

Tablo 30. Öğretmenlere uygulanan iş sağlığı ve güvenliği anketine yönelik bulgular

Cronbach's Alpha	N
0,822	15

Tablo 30'da görüldüğü gibi, öğretmenlere uygulanan iş sağlığı ve güvenliği anketinin 15 sorusuna ilişkin güvenirliğin %82,2 olduğu görülmüştür. Bu değere göre anketin oldukça güvenilir olduğu %95 güven aralığında söylenebilir.

Tablo 31. Ölçekte yer alan soruların çıkarılması durumunda alfa sayısında meydana gelen değişimler

Bileşenler	Cronbach's Alpha Değerleri
S1	,810
S2	,829
S3	,803
S4	,799
S5	,821
S6	,816
S7	,792
S8	,790
S9	,830
S10	,852
S11	,808
S12	,798
S13	,808
S14	,799
S15	,802

Tablo 31'e göre genel alfa katsayısının 0,822 bulunması nedeniyle ölçeğin yüksek düzeyde güvenilir olduğu söylenebilir. Bazı soruların çıkarılması durumunda alfa katsayısı yükseliyorsa, çıkarılan soru ölçeğin güvenilirliği azaltan bir soru olduğu söylenebilir. Tablo 31'de görüldüğü genel olarak soruların mutlaka gerekli olduğu görülmektedir.

Tablo 32. ANOVA ile Tukey's Testi Toplanabilirlik Bulguları

	Kareler Toplamı	df	Kareler ort.	F	P
İnsanlar Arasında	179,468	80	2,243		
İnsanlar İçinde					
Değerler arasında	88,120	14	6,294	15,735	,000
Toplanabilirlik	2,689 ^a	1	2,689	6,757	,009
Denge	445,324	1119	,398		
Toplam	448,013	1120	,400		
Toplam	536,133	1134	,473		
Toplam	715,002	1214	,589		

H_0 : Toplanabilirlik vardır.

H_1 : Toplanabilirlik yoktur.

Tablo 32'ye göre alfa değerinin $p=0.009<0,05$ olduğu görülmektedir. Bu durumda H_0 hipotezi reddedilir ve yapılan varyans analizinin sonuçlarının öğretmenlere uygulanan iş sağlığı ve güvenliği anketinin likert ölçekli 15 sorusuna göre toplanabilir özellikte olmadığı %95 güvenle söylenebilir. Ölçümler arası değişkenlik için;

H_0 : Ölçümler arasında değişkenlik yoktur

H_1 : Ölçümler arasında değişkenlik vardır

Tablo 32'ye göre $p=0,000<0,005$ olması nedeniyle hipotez reddedilir. Bu durumda ölçekler arasında değişkenlik olduğu %95 güvenle söylenebilir.

Tablo 33. Öğretmenlere yönelik ölçek soru ortalamaları arasındaki test bulguları

Hotelling's T-Kare Testi				
Hotelling's T-Kare	F	df1	df2	P
260,006	15,554	14	67	,000

H_0 : Sorulara verilen cevapların ortalamaları arasında bir fark yoktur. (birbirine eşittir)

H_1 : Sorulara verilen cevapların ortalamaları arasında bir fark vardır. (birbirine eşit değildir)

Tablo 33'te soru ortalamaları testi için Hotelling T-Kare test istatistiği kullanılmıştır ve soru ortalamalarının birbirinden farklı olduğu ($p=0,000<0,05$) %95 güvenle söylenebilir. Bu sonuç, ilgili soruların farklı kişiler tarafından aynı derecede anlaşılmadığını veya yorumlanmadığını göstermektedir.

Tablo 34. Öğretmenlere yönelik anket için geçerlik analizi bulguları

Kaiser-Meyer-Olkin Örneklem Yeterliliği Ölçütü		,808
Bartlett'in Küresellik testi	Yaklaşık Ki-Kare	500,414
	df	105
	Sig.	,000

Tablo 34'e göre Bartlett's testi için $p=0,000<0,05$ olması nedeniyle yokluk hipotezi reddedilir ve değişkenler arasında yüksek korelasyon olduğu görülmektedir. KMO ölçütü ise 0,808 olması nedeniyle değer iyi olduğu kabul edilir ve faktör analizi yapılabilir.

Tablo 35. Öğretmenlere yönelik ankete ilişkin faktör analizi toplam varyans açıklaması

Bileşen	Başlangıç Özdeğerleri			Çekme Kareler Toplamı Yüklemesi			Döndürme Kareler Toplamı Yüklemesi		
	Toplam	% Varyansı	Kümülatif %	Toplam	% Varyanslar	Kümülatif %	Toplam	% Varyanslar	Kümülatif %
1	5,323	35,485	35,485	5,323	35,485	35,485	3,324	22,163	22,163
2	1,760	11,736	47,221	1,760	11,736	47,221	2,539	16,927	39,090
3	1,387	9,248	56,469	1,387	9,248	56,469	2,069	13,794	52,884
4	1,157	7,717	64,186	1,157	7,717	64,186	1,695	11,302	64,186
5	,947	6,316	70,502						
6	,864	5,761	76,262						
7	,673	4,485	80,747						
8	,565	3,768	84,515						
9	,518	3,453	87,968						
10	,473	3,153	91,121						
11	,429	2,863	93,983						
12	,294	1,960	95,943						
13	,243	1,618	97,561						
14	,190	1,265	98,826						
15	,176	1,174	100,000						

Tablo 35'e göre $\lambda \geq 1$ kriterine göre bir faktörün ölçeği açıklamaya yeterli olduğu görülmektedir. 2'den az faktör seçilmesi uygun değildir. Rotasyon yapıldığında; birinci faktör toplam değişkenliğin %35,485'sini, ikinci faktör %11,736'ını, üçüncü faktör %9,248'sini, dördüncü faktör %7,717'sini açıklamaktadır. Bu dört faktör toplam değişkenliğin %64.18'sini açıklayabilmektedir. Çıktıda her bir faktörü oluşturan değişkenler faktörün oluşumundaki önemlerine (etkinlik) göre sıralanarak verilmiştir. Bu durumda ölçütlerin dört faktöre indirgenebileceği sonucuna varılabilir.

Tablo 36. Öğretmenlere yönelik ankete ilişkin faktör analizi döndürülmüş bileşen matrisi

	Bileşenler			
	1	2	3	4
S12	,856			
S11	,794			
S4	,738	,345		
S8	,617		,434	
S7	,591	,336	,311	,306
S3	,530	,383		
S15		,870		
S14		,769	,304	
S13		,670		
S2			,710	
S1			,704	
S9			,654	
S10	,354		-,447	
S6				,795
S5				,795

Tablo 36'ya göre orijinal değişken ve onun faktörü arasında korelasyon görülmektedir. Bir faktör hangi değişken ile mutlak değer ile yüksek ağırlığa sahipse, o değişken o faktör ile yakın ilişki içerisindedir. 350 ve üzeri gözlem sayısı için faktör ağırlığı 0,35 seçilmesi nedeniyle 0,35 in altındaki değerleri SPSS'te gösterilmemiştir. Bu yüzden 0,35 in üstündeki verileri göstermektedir. Ancak 0,50 üzerindeki ağırlıklar da oldukça iyi kabul edilir. Burada S7 ve S10 bileşenleri birden fazla faktöre yüklenmeleri ve 0,3'ten büyük ancak 0,3'e yakın olmaları nedeniyle çıkarılmışlardır. Yapılan işlem sonunda elde edilen bulgular Tablo 37'de gösterilmektedir.

Tablo 37. Öğretmenlere yönelik ölçekten S7 ve S10 bileşenlerinin çıkarılması sonrasında döndürülmüş bileşen matrisi

	Bileşenler			
	1	2	3	4
S11	,881			
S12	,862			
S4	,750	,360		
S8	,479	,386	,461	
S15		,888		
S14		,800		
S13		,666		
S3	,435	,459		,310
S2			,757	
S1		,343	,692	
S9			,673	
S6				,803
S5				,800

Tablo 37’de görüldüğü gibi S3 ve S8 bileşenleri birden fazla faktöre yük bindirmesi nedeniyle bu bileşenlerin çıkarılması gereklidir. Yapılan çıkarma sonucunda elde edilen bulgular Tablo 38’de gösterilmiştir.

Tablo 38. Öğretmenlere yönelik ölçekten S3 ve S8 bileşenlerinin çıkarılması sonrasında döndürülmüş bileşen matrisi

	Bileşenler			
	1	2	3	4
S15	,895			
S14	,818			
S13	,656			
S11		,899		
S12		,855		
S4	,356	,754		
S2			,792	
S9			,683	
S1	,368		,670	
S5				,816
S6				,814

Tablo 38’de görüldüğü gibi değerler faktörlere dağılımı iyi durumdadır. Burada S15, S14 ve S13 numaralı bileşenler birinci faktöre, S11, S12 ve S4 numaralı

bileşenler ikinci faktöre, S2, S9 ve S1 numaralı bileşenler üçüncü faktöre, S5 ve S6 numaralı bileşenler dördüncü faktöre yüklenmiştir.

3.1.2.2. Öğretmenlere Yönelik Soruların Yüzde ve Frekans Bulguları

Öğretmenlere yöneltilen 15 soruluk anketin birinci sorusu olan “6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu hakkında bilginiz var mı?” ifadesine verilen yanıtların yüzde ve frekans bulguları Tablo 39’da yer almaktadır.

Tablo 39. “6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu” hakkında bilginiz var mı?” sorusuna yönelik bulgular

	N	%
Evet	36	44,4
Kısmen	34	42,0
Hayır	11	13,6
Toplam	81	100,0

Ankete katılan öğretmenlerin % 44’ünün 6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu hakkında bilgisinin olduğu, % 42’sinin kısmen bilgisinin olduğu, %13,6’sının ise bilgisinin olmadığı belirlenmiştir. Öğretmenlere yöneltilen 15 soruluk anketin ikinci sorusu olan “İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili herhangi bir eğitim aldınız mı?” ifadesine verilen yanıtların yüzde ve frekans bulguları Tablo 40’ta yer almaktadır.

Tablo 40. “İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili herhangi bir eğitim aldınız mı?” sorusuna yönelik bulgular

	N	%
Evet	53	65,4
Kısmen	13	16,0
Hayır	15	18,5
Toplam	81	100,0

Ankete katılan öğretmenlerin % 65,4’ünün iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili eğitim aldığı, %16’sının kısmen aldığı ve %18,5’inin ise almadığı belirlenmiştir. Öğretmenlere yöneltilen 15 soruluk anketin üçüncü sorusu olan “Okulunuzda sağlık ve güvenlik önlemleri alınmakta mıdır?” ifadesine verilen yanıtların yüzde ve frekans bulguları Tablo 41’de yer almaktadır.

Tablo 41. “Okulunuzda sağlık ve g#venlik #nlemleri alınmakta mıdır?” sorusuna y#nelik bulgular

	N	%
Evet	36	44,4
Kısmen	40	49,4
Hayır	5	6,2
Toplam	81	100,0

Ankete katılan #đretmenlerin % 44,4’# i Ő yerinde sağlık ve g#venlik #nlemlerinin alınmakta olduğunu, % 49,4’# u kısmen alındığını ve %6,2’si alınmadığını d#Őnmektedir. #đretmenlere y#neltilen 15 soruluk anketin d#rd#nc# sorusu olan “#nlemlerin yeterli olduğu d#Őncesinde misiniz?” ifadesine verilen yanıtların y#zde ve frekans bulguları Tablo 42’de yer almaktadır.

Tablo 42. “#nlemlerin yeterli olduğu d#Őncesinde misiniz?” sorusuna y#nelik bulgular

	N	%
Evet	13	16,0
Kısmen	44	54,3
Hayır	24	29,6
Toplam	81	100,0

Ankete katılan #đretmenlerin % 54,3’# u #nlemlerin kısmen yeterli olduğunu, %29,6’sı yeterli olmadığını, %16’sı yeterli olduğunu belirtmiştir. #đretmenlere y#neltilen 15 soruluk anketin beşinci sorusu olan “Okulunuzda ilkyardımdı ve acil durum planları var mı?” ifadesine verilen yanıtların y#zde ve frekans bulguları Tablo 43’te yer almaktadır.

Tablo 43. “Okulunuzda ilkyardımdı ve acil durum planları var mı?” sorusuna y#nelik bulgular

	N	%
Evet	37	45,7
Kısmen	39	48,1
Hayır	5	6,2
Toplam	81	100,0

Ankete katılan #đretmenlerin % 45,7’si Ő yerinde ilkyardımdı ve acil durum planları olduğunu, % 48,1’i kısmen olduğunu, %6,2’si olmadığını belirtmiştir.

Öğretmenlere yöneltilen 15 soruluk anketin altıncı sorusu olan “Çalışma sırasında karşılaşılabileceğiniz tehlikelerle ilgili risk değerlendirmesi yapıldı mı?” ifadesine verilen yanıtların yüzde ve frekans bulguları Tablo 44’te yer almaktadır.

Tablo 44. “Çalışma sırasında karşılaşılabileceğiniz tehlikelerle ilgili risk değerlendirmesi yapıldı mı?” sorusuna yönelik bulgular

	N	%
Evet	23	28,4
Kısmen	41	50,6
Hayır	17	21,0
Toplam	81	100,0

Ankete katılan öğretmenlerin % 50,6’sı karşılaşılabilecek tehlikelerle ilgili risk değerlendirmesinin kısmen yapıldığını, %28,4’ü yapıldığını, %21’i yapılmadığını belirtmiştir. Öğretmenlere yöneltilen 15 soruluk anketin yedinci sorusu olan “Risk değerlendirmesi ve diğer iş sağlığı ve güvenliği önlemlerinin alınmasında fikriniz soruldu mu?” ifadesine verilen yanıtların yüzde ve frekans bulguları Tablo 45’te yer almaktadır.

Tablo 45. “Risk değerlendirmesi ve diğer iş sağlığı ve güvenliği önlemlerinin alınmasında fikriniz soruldu mu?” sorusuna yönelik bulgular

	N	%
Evet	16	19,8
Kısmen	20	24,7
Hayır	45	55,6
Toplam	81	100,0

Ankete katılan öğretmenlerin % 55,6’sının risk değerlendirmesi ve diğer iş sağlığı ve güvenliği önlemlerinin alınmasında fikirlerinin sorulmadığı, %24,7’sinin kısmen sorulduğu, %19,8’inin ise sorulduğu belirlenmiştir. Öğretmenlere yöneltilen 15 soruluk anketin sekizinci sorusu olan “Risk değerlendirmesi ve diğer iş sağlığı ve güvenliği önlemleri ile ilgili bilgilendirildiniz mi?” ifadesine verilen yanıtların yüzde ve frekans bulguları Tablo 46’da yer almaktadır.

Tablo 46. “Risk değerlendirmesi ve diğer iş sağlığı ve güvenliği önlemleri ile ilgili bilgilendirildiniz mi?” sorusuna yönelik bulgular

	N	%
Evet	22	27,2
Kısmen	25	30,9
Hayır	34	42,0
Toplam	81	100,0

Ankete katılan öğretmenlerin % 42’si risk değerlendirmesi ve diğer iş sağlığı ve güvenliği önlemleri ile ilgili bilgilendirilmediklerini, %30,9’u kısmen bilgilendirildiklerini, %27,2’ si bilgilendirildiklerini belirtmiştir. Öğretmenlere yöneltilen 15 soruluk anketin dokuzuncu sorusu olan “Yapacağınız işe uygunluğunuz ile ilgili sağlık raporu düzenlendi mi?” ifadesine verilen yanıtların yüzde ve frekans bulguları Tablo 47’de yer almaktadır.

Tablo 47. “Yapacağınız işe uygunluğunuz ile ilgili sağlık raporu düzenlendi mi?” sorusuna yönelik bulgular

	N	%
Evet	29	35,8
Kısmen	6	7,4
Hayır	46	56,8
Toplam	81	100,0

Ankete katılan öğretmenlerin % 56,8’si yaptıkları işe uygunluğu ile ilgili sağlık raporunun düzenlenmediğini, %35,8’i düzenlendiğini, %7,4’ kısmen düzenlendiğini belirtmişlerdir. Öğretmenlere yöneltilen 15 soruluk anketin onuncu sorusu olan “Mesleğinizle ilgili sağlık sorunları yaşıyor musunuz?” ifadesine verilen yanıtların yüzde ve frekans bulguları Tablo 48’de yer almaktadır.

Tablo 48. “Mesleğinizle ilgili sağlık sorunları yaşıyor musunuz?” sorusuna yönelik bulgular

	N	%
Evet	19	23,5
Kısmen	23	28,4
Hayır	39	48,1
Total	81	100,0

Ankete katılan öğretmenlerin % 48,1'i mesleği ile ilgili sağlık sorunları yaşamadıklarını, %28,4'ü kısmen sağlık sorunu yaşadığını, %23,5'i sağlık sorunu yaşadığını belirtmiştir. Öğretmenlere yöneltilen 15 soruluk anketin on birinci sorusu olan “Çalıştığımız okulda Sağlık ve Güvenlik Kültürünün oluştuğunu düşünüyor musunuz?” ifadesine verilen yanıtların yüzde ve frekans bulguları Tablo 49'da yer almaktadır.

Tablo 49. “Çalıştığımız okulda ‘Sağlık ve Güvenlik Kültürünün’ oluştuğunu düşünüyor musunuz?” sorusuna yönelik bulgular

	N	%
Evet	4	4,9
Kısmen	47	58,0
Hayır	30	37,0
Total	81	100,0

Ankete katılan öğretmenlerin % 58'si çalıştıkları okulda Sağlık ve Güvenlik Kültürünün kısmen oluştuğunu, %4,9'u oluştuğunu, %37'si ise oluşmadığını düşünmektedir. Öğretmenlere yöneltilen 15 soruluk anketin on ikinci sorusu olan “Siz ve öğrencilerin sağlık ve güvenliği için yeterli önlem alındığını düşünüyor musunuz?” ifadesine verilen yanıtların yüzde ve frekans bulguları Tablo 50'de yer almaktadır.

Tablo 50. “Siz ve öğrencilerin sağlık ve güvenliği için yeterli önlem alındığını düşünüyor musunuz?” sorusuna yönelik bulgular

	N	%
Evet	12	14,8
Kısmen	47	58,0
Hayır	22	27,2
Toplam	81	100,0

Ankete katılan öğretmenlerin % 58'i sağlık ve güvenlik bakımından önlemlerin kısmen alındığını, %27,2'si önlemlerin alınmadığını, %14,8'i ise önlemlerin alındığını düşünmektedir. Öğretmenlere yöneltilen 15 soruluk anketin on üçüncü sorusu olan “Atölye ve laboratuvarlarda kişisel koruyucu donanımlar mevcut mu?” ifadesine verilen yanıtların yüzde ve frekans bulguları Tablo 51'de yer almaktadır.

Tablo 51. “Atölye ve laboratuvarlarda kişisel koruyucu donanımlar mevcut mu?” sorusuna yönelik bulgular

	N	%
Evet	14	17,3
Kısmen	55	67,9
Hayır	12	14,8
Toplam	81	100,0

Ankete katılan öğretmenlerin % 67,9’u atölye ve laboratuvarlarda kişisel koruyucu donanımların kısmen mevcut olduğunu, %14,8’i mevcut olmadığını, %17,3’ü mevcut olduğunu belirtmiştir. Öğretmenlere yöneltilen 15 soruluk anketin on dördüncü sorusu olan “Kişisel koruyucu donanımlar hakkında bilgilendirildiniz mi?” ifadesine verilen yanıtların yüzde ve frekans bulguları Tablo 52’de yer almaktadır.

Tablo 52. “Kişisel koruyucu donanımlar hakkında bilgilendirildiniz mi?” sorusuna yönelik bulgular

	N	%
Evet	18	22,2
Kısmen	33	40,7
Hayır	30	37,0
Toplam	81	100,0

Ankete katılan öğretmenlerin % 40,7’si kişisel koruyucu donanımlar hakkında kısmen bilgilendirildiklerini, %22,2’si bilgilendirildiklerini, %37’si bilgilendirilmediklerini belirtmiştir. Öğretmenlere yöneltilen 15 soruluk anketin on beşinci sorusu olan “Kişisel koruyucu donanım kullanıyor musunuz?” ifadesine verilen yanıtların yüzde ve frekans bulguları Tablo 53’te yer almaktadır.

Tablo 53. “Kişisel koruyucu donanım kullanıyor musunuz?” sorusuna yönelik bulgular

	N	%
Evet	15	18,5
Kısmen	32	39,5
Hayır	34	42,0
Total	81	100,0

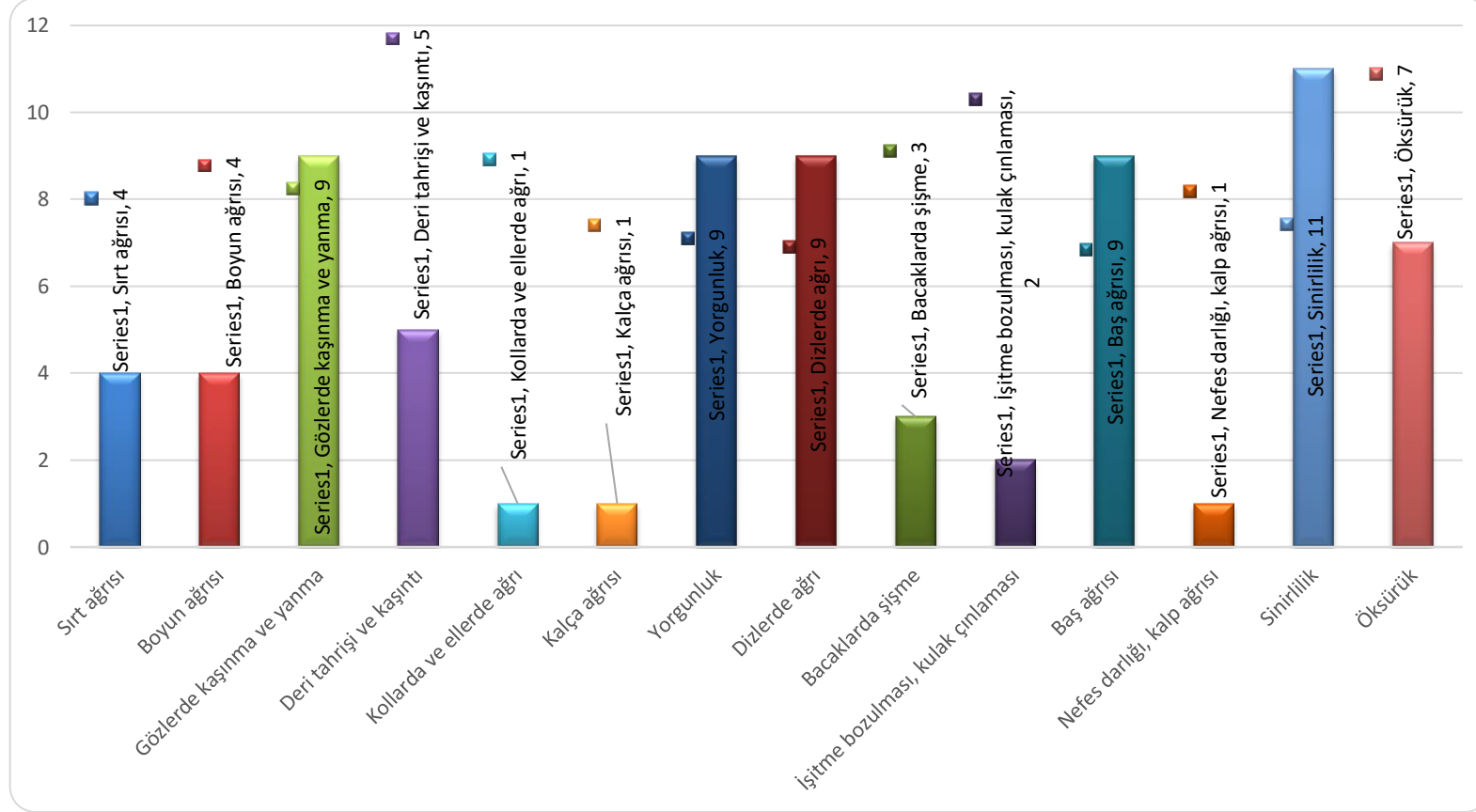
Ankete katılan öğretmenlerin %42’si kişisel koruyucu donanımlar kullanmadıklarını, %39,5’i kısmen kullandıklarını, %18,5’i ise kullandıklarını belirtmiştir.

Öğretmenlere yöneltilen “Mesleğinizle ilgili sağlık sorunları yaşıyor musunuz?” sorusuna “evet” yanıt veren öğretmenlere hangi sağlık sorunlarını yaşadıkları sorulmuştur. Bu soruya verilen yanıtların frekans bulguları Şekil 3’te gösterilmiştir.

Bulgulara göre öğretmenlerin 4’ü sırt ağrısı, 4’ü boyun ağrısı, 9’u gözlerde kaşınma ve yanma, 5’i deri tahrişi ve kaşıntı, 1’i kollarda ve ellerde ağrı, 1’i kalça ağrısı, 9’u yorgunluk, 9’u dizlerde ağrı, 3’ü bacaklarda şişme, 2’si işitme bozulması ve kulak çınlaması, 9’u baş ağrısı, 1’i nefes darlığı ve kalp ağrısı, 11’i sinirlilik ve 7’si öksürük sorunlarına sahiptir.

Şekil 3. Öğretmenlerin meslekleri ile ilgili yaşadıkları sağlık sorunlarının dağılımı

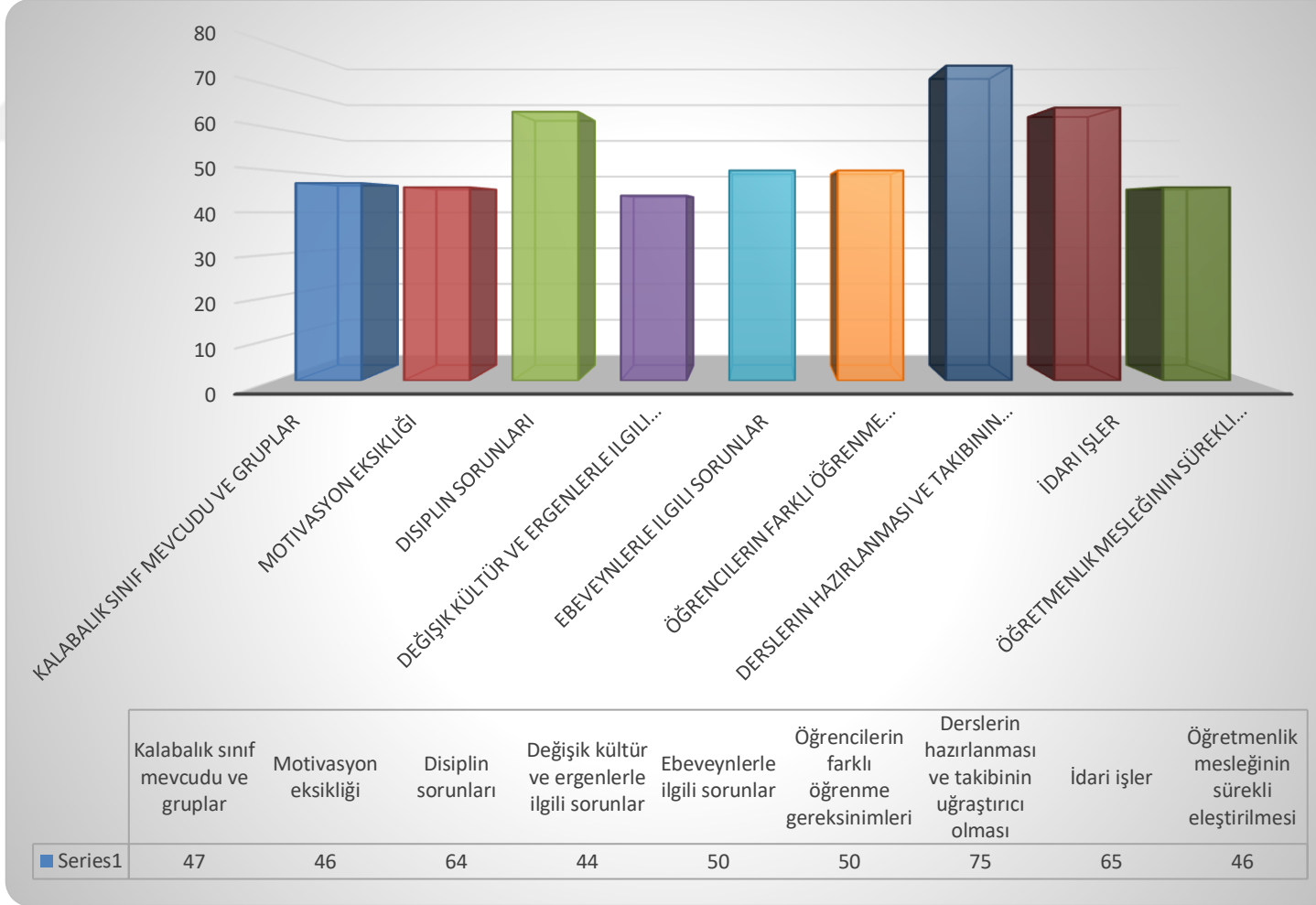

Öğretmenlere sorulan son soruda ise, olumsuz çalışma koşulları nedeniyle yaşadıkları sorunları belirtmeleri istenmiştir. Bu soruya verilen yanıtların frekans bulguları Şekil 4’te gösterilmiştir.

Bulgulara göre öğretmenlerin 47’si kalabalık sınıf mevcudu ve gruplar, 46’sı motivasyon eksikliği, 64’ü disiplin sorunları, 44’ü değişik kültürler ve ergenlerle ilgili sorunlar, 50’si ebeveynlerle ilgili sorunlar, 50’si öğrencilerin farklı öğrenme gereksinimleri, 75’i derslerin hazırlanması ve takibinin uğraştırıcı olması, 65’i idari işler ve 46’sı öğretmenlik mesleğinin sürekli eleştirilmesi nedeniyle sorunlar yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Şekil 4. Öğretmenlerin olumsuz çalışma koşulları nedeniyle yaşadıkları sorunların dağılımı

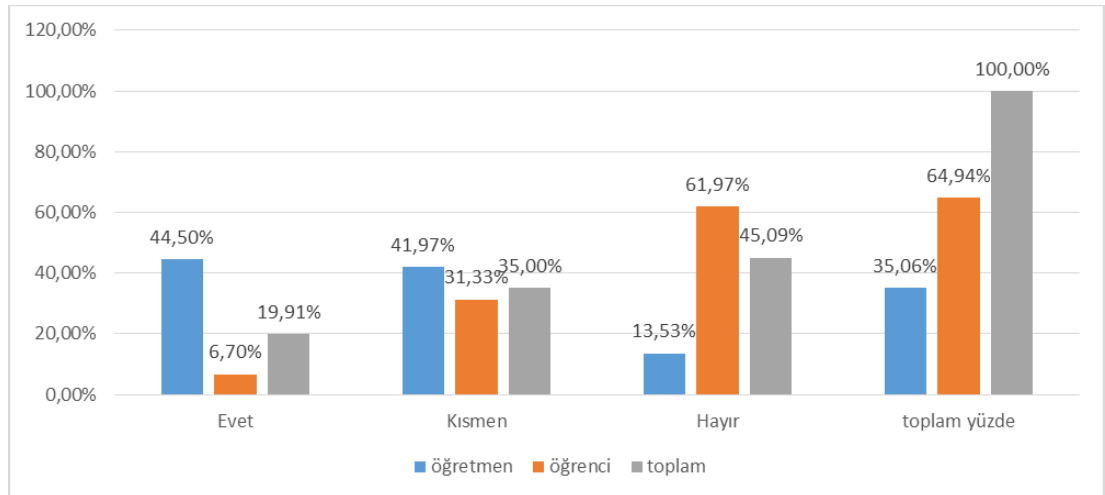
Öğretmen ve öğrencilere yöneltilen sorular kapsamında elde edilen bulgular arasından öğretmenler ve öğrencilerde en çok farklılık görülen maddeler aşağıda yer almaktadır. Bu aşamada öğretmen ve öğrenciler bir arada değerlendirilerek farklılıkları incelenmiş ve tablo haline getirilmiştir.

Soru 1. Öğretmen ve Öğrenciye 6331 Sayılı Kanun Hakkında Bilginiz Var mı Sorusuna Yönelik Frekans Bulguları

SORU 1	Evet	Yüzde	Kısmen	Yüzde	Hayır	Yüzde	Toplam	Toplam yüzde
Öğretmen	36	44,50%	34	41,97%	11	13,53%	81	35,06%
Öğrenci	10	6,70%	47	31,33%	93	61,97%	150	64,94%
Toplam	46	19,91%	81	35,00%	185	45,09%	231	100,00%

Ankete katılan öğrenci ve öğretmenlerin 6331 sayılı kanun hakkında bilgisinin olduğunu belirtenlerin % 44,5' i öğretmenlerden, % 6,7 si öğrencilerden oluşmaktadır. Bu soruya evet cevabı verenlerin oranı ise %19,91 olarak bulunmuştur.

Şekil 5. Öğretmen ve Öğrenciye 6331 Sayılı Kanun Hakkında Bilginiz Var mı Sorusuna Yönelik Histogram Tablo Bulguları

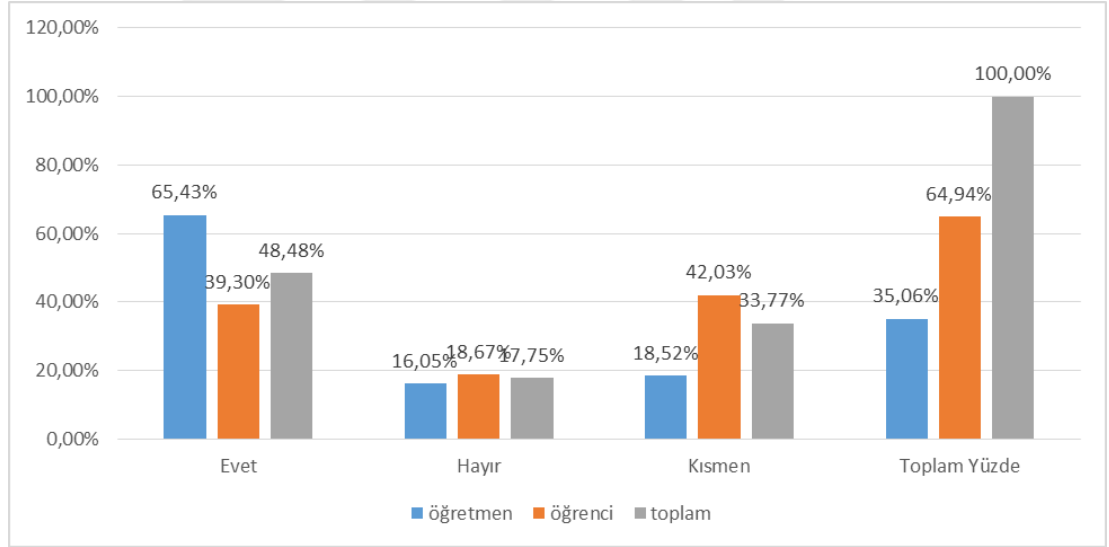

Soru 2. Öğretmen ve Öğrenciye İş Sağlığı ve Güvenliği İle İlgili Eğitim Aldı mı Sorusuna Yönelik Frekans Bulguları

SORU 2	Evet	Yüzde	Kısmen	Yüzde	Hayır	Yüzde	Toplam	Toplam Yüzde
Öğretmen	53	65,43%	13	16,05%	15	18,52%	81	35,06%
Öğrenci	59	39,30%	28	18,67%	63	42,03%	150	64,94%
Toplam	112	48,48%	41	17,75%	78	33,77%	231	100,00%

Ankete katılan öğrenci ve öğretmenlerin iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili eğitim aldığını belirtenlerin içinden öğretmenlerin oranı % 65,43' i, öğrencilerin %39,30 sidir. Bu soruya evet cevabı verenlerin oranı ise %48,48 olarak bulunmuştur.

Şekil 6. Öğretmen ve Öğrenciye İş Sağlığı ve Güvenliği İle İlgili Eğitim Aldı mı Sorusuna Yönelik Histogram Tablo Bulguları

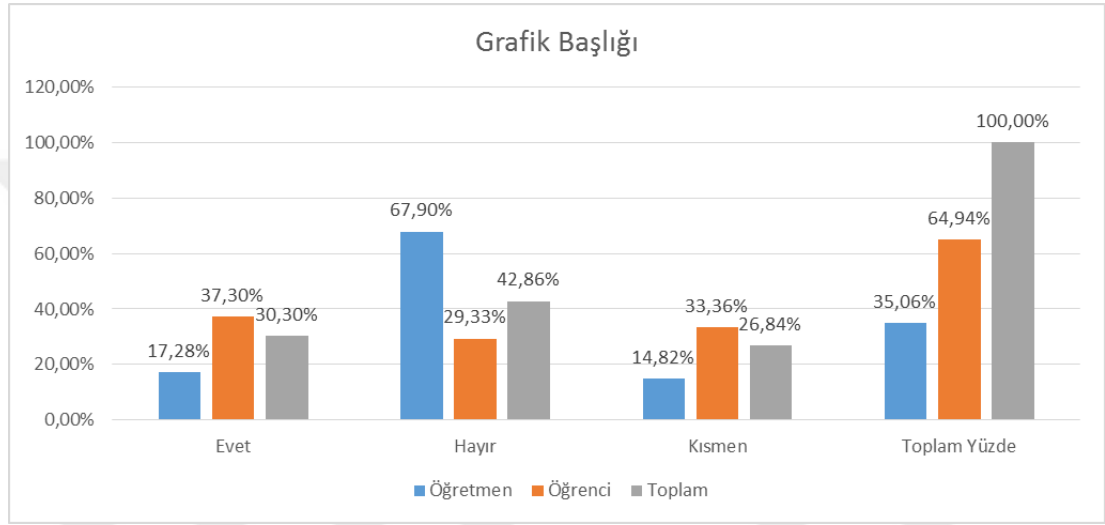

Soru 3. Öğretmen ve Öğrenciye Atölye ve Laboratuvar Derslerinizde Cihazların Kullanımını ve Çalışma Prensiğini Anlatan Yazılı Levhalar Asılı mı Sorusuna Yönelik Frekans Bulguları

SORU 3	Evet	Yüzde	Kısmen	Yüzde	Hayır	Yüzde	Toplam	Toplam Yüzde
Öğretmen	14	17,28%	55	67,90%	12	14,82%	81	35,06%
Öğrenci	56	37,30%	44	29,33%	50	33,36%	150	64,94%
Toplam	70	30,30%	99	42,86%	72	26,84%	231	100,00%

Ankete katılan öğrenci ve öğretmenlerin atölye ve laboratuvar derslerinde cihazların kullanımını ve çalışma prensibini anlatan yazılı levhaların asılı olduğunu belirten içinden öğretmenlerin oranı % 17,28' i, öğrencilerin %37,30'udur. Bu soruya evet cevabı verenlerin oranı ise %30,30 olarak bulunmuştur.

Şekil 7. Öğretmen ve Öğrenciye Atölye ve Laboratuvar Derslerinizde Cihazların Kullanımını ve Çalışma Prensibini Anlatan Yazılı Levhalar Asılı mı Sorusuna Yönelik Histogram Tablo Bulguları

3.2. Tartışma

Tez kapsamında yapılan ankete katılan öğrencilerin % 62'sinin "6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu" hakkında bilgisi olmadığı, % 31,3'ünün kısmen bilgisinin olduğu ve % 6,7'sinin ise bilgisinin olduğu; öğretmenler de ise % 44'ünün Kanun hakkında bilgisinin olduğu, % 42'sinin kısmen bilgisinin olduğu, % 13,6'sının ise bilgisinin olmadığı görülmektedir. Bu durum kurumsal güvenlik kültürünün oluşumundaki eksikliği göstermektedir. Karaoğlu (2018) meslek lisesi öğrencileri kapsamında bu konuda yaptığı araştırmada, öğrencilerden % 42'sinin Türkiye'de iş sağlığı ve güvenliğine ilişkin yapılan düzenlemelerden haberleri olduğunu belirtirken, % 58'inin haberdar olmadığını tespit etmiştir. Bu bağlamda Yangho ve arkadaşları (2016) tarafından yapılan araştırmada da yukarıdan aşağıya inildikçe farkındalık düzeyinin azaldığı görülür. Üst yönetimin, sağlık ve güvenliğe gösterdiği bağlılık arttıkça öğretmenler ve öğrencilerde yüzde oranlarının eşitleneceği düşünülmektedir. Yapılan yabancı kaynak taramalarında da iyi bir lider ile öğrenci ve öğretmen odaklı

yapılan çalışmalar güvenlik kültürünün gelişimindeki etkisini bize gösterir (Victorian Auditor-General's Report May 2013- Management of Staff Occupational Health and Safety). Şekil 5'te görüldüğü üzere öğretmenlerin 6331 sayılı Kanun hakkında öğrencilerden daha fazla bilgiye sahip olduğu ancak % 50'sine yakınının kısmen cevabı vererek Kanunun öğretmenlerce içselleştirilemediği anlaşılmaktadır. Öğrencilerde ise 6331 sayılı Kanun hakkında, İSG eğitimi verilmesine karşın yeterli bilgi düzeyine ulaşamadığı tespit edilmiştir. Öğrencilerde bu konu hakkında gerekli bilincin oluşturulabilmesi için, öğretmenlerin Kanunu özümseyip, öğrencilere doğru bir şekilde aktarmaları ve öğrencilerde gerekli İSG bilincini oluşturmaları gereği görülmektedir.

Tez için yapılan ankete katılan öğrencilerin % 39,3'ünün iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili eğitim aldığı, % 42'sinin iş sağlığı ve güvenliği eğitimi almadığı, % 18,7'sinin ise kısmen eğitim aldığı görülmektedir. Ankete katılan öğretmenlerin ise % 65,4'ünün iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili eğitim aldığı, %16'sının kısmen aldığı ve % 18,5'inin ise almadığı belirlenmiştir. Doğan ve arkadaşlarının (2017) yaptığı incelemeler sonucunda, ülkemizde verilen iş sağlığı ve eğitimi derslerinin yeterli olmadığı ve bu kültürün oluşturulabilmesi için öğrencilerin seviyelerine uygun şekilde eğitim verilmesi gerektiği belirtilmiştir. Savcı ve arkadaşları (2018) lise ve üniversite öğrencilerinin % 90,5'inin iş sağlığı ve güvenliği hakkında eğitim aldıklarını tespit etmiştir. Ayrıca Topgül ve Alan (2017) tarafından yapılan çalışmanın sonucunda iş güvenliği ve iş güvenliği eğitimi konusunda öğrencilerin dersi almaları ya da almamaları sahip oldukları algı düzeyini etkilemediği tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra dersi alan öğrencilerin kendi ilgi alanları hakkında iş güvenliği ile ilgili daha fazla bilgiye sahip oldukları görülmüştür. Birleşik Krallıkta yapılan incelemelerde, bazı meslek lisesi öğretmenlerinin iş sağlığı ve güvenliği konusunda ya çok az eğitim aldıklarını ya da hiç eğitim almadıklarını ortaya koymuştur. Ancak farkındalığı olan öğretmenlerin iş sağlığı ve eğitimi konusunu destekledikleri görülmüştür (Schulte vd. 2005: 406). Avustralya'daki okullarda yapılan çalışmada 103 okuldan 156 katılımcıdan % 16'sı resmi bir güvenlik eğitimi almamış, % 86'sı okul yönetiminin destekleyici olduğunu ve % 36'sı, konuyu etkili bir şekilde öğretme yeteneklerinin, görevleri nedeniyle ortaya çıkan diğer talepleri sebebiyle tehlikeye düştüğünü belirtmiştir (Pisaniello vd., 2013: 53). Yapılan araştırmalara bakıldığında iş sağlığı ve güvenliği konusundaki bilincin öğretmenler arasında öneminin arttığı ancak hem

öğretmenlere hem de öğrencilere gerekli eğitim verilemediğinden ve İSG çalışmalarına katılımlarının eksik olmasından dolayı bu konudaki kültürün tam anlamı ile oluşturulamadığı anlaşılmaktadır. Şekil 6'da görüldüğü üzere öğretmenlerin, iş sağlığı ve güvenliği hakkında aldıkları eğitimi öğretmenlerin daha çok içselleştirdikleri ancak bunun, güvenlik kültürü için yeterli seviyede olmadığı anlaşılmaktadır. Öğrencilerde ise, mesleki gelişim dersi altında işlenen iş sağlığı ve güvenliği modülünün tam kavratılmadığı görülmüştür. Bu bağlamda söz konusu modülün ayrı bir ders olarak işlenmesi, bu kültürün öğrenciler tarafından içselleştirilmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Tez anketine katılan öğrencilerin % 48,7'sinin okulda İş Sağlığı ve Güvenliği hakkında bilgilendirme yapıldığı, % 29,7'sinin kısmen bilgilendirme yapıldığı, %22'sinin bilgilendirme yapılmadığı görüşünde olduğu tespit edilmiştir. Bu durum kurumda yapılan çalışmaların öğrencilerde tam karşılığını bulamadığını göstermektedir. Kurum yöneticilerinin yapılan İSG çalışmaları hakkında, öğretmen ve öğrencileri bilgilendirmesi gereği ortaya çıkmaktadır. Ayrıca iyi bir bilgi sahibi olan öğretmen derste gerekli olan bilgilendirmeyi rahatlıkla öğrencilerine yapabilecektir. Özgüler ve Koca (2013) tarafından yapılan çalışmada meslek yüksekokulundaki öğrencilerin % 32'si iş sağlığı ve güvenliği konusunda bilgilendirme yapıldığını, % 37'si yapılmadığını % 31'i ise kısmen yapıldığını belirtmiştir. Bu konuda öğrencilerin ders almaya hevesli oldukları ayrıca iş sağlığı ve güvenliğine önem vermesinin, iş verimliliğini ve kalitesini artıracığı belirtilmiştir. Bunun yanı sıra Bazas ve arkadaşları (2002), çalışmalarında ortaokul öğrencilerinin iş sağlığı ve güvenliği konusunda yeterince bilgilendirilmediklerini ortaya koymuştur. Öğrencilere her ne kadar iş sağlığı ve güvenliği hakkında bilgilendirme yapıldığı anlaşılrsa da bunun yeterli düzeyde olmadığı açıkça görülmektedir. Batı Hint Adaları Üniversitesindeki öğrenciler üzerinde yapılmış olan iş sağlığı ve güvenliği eğitimi çalışmasının sonucunda bu konuda eğitim almış öğrencilerin güvenlik hakkındaki tutumlarının, kişisel ve başkalarının güvenliğini önemseme gibi konularda ilerleme kaydettikleri tespit edilmiştir (Balkissoon, 2018:100). Ülkemizde var olan bu eğitim artarak devam etmesi ile bu durumun sürdürülebilirliği sağlanmalıdır.

Ankete katılan öğrencilerin % 45,3'ünün okulda sağlık ve güvenlik önlemleri alındığını, % 40'ının kısmen ve % 14,7'sinin sağlık ve güvenlik önlemlerinin alınmadığını belirtmiştir. Aynı ankette öğretmenlerin % 44,4'ü iş yerinde sağlık ve

güvenlik önlemlerinin alınmakta olduğunu, % 49,4'ü kısmen alındığını ve % 6,2'si alınmadığını düşünmektedir. Kurumda İSG çalışmalarının başladığını fakat sağlık ve güvenlik kültürü oluşumundaki eksikler nedeniyle farkındalıkların değiştiğini görmekteyiz. Bu bağlamda Aygün ve Öztürk (2017) üniversite öğrencilerine sorduğu “iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili gerekli güvenlik önlemlerinin alındığını düşünüyor musunuz?” sorusuna çoğunlukla kararsızım cevabını vermişlerdir. Bu bağlamda farklı okullardaki öğrencilerin farklı cevaplar vermesi konu hakkında birtakım eksikliklerin bulunduğunu göstermektedir.

Tez anketine katılan öğrencilerin % 48'inin alınan önlemlerin kısmen yeterli olduğu düşüncesine sahip olduğu, %38'inin önlemlerin yeterli olmadığı ve %14'ünün yeterli bulduğu; ankete katılan öğretmenlerin ise % 54,3'ünün önlemlerin kısmen yeterli bulduğu, %29,6'sı yeterli bulmadığını, %16'sı yeterli bulunduğunu belirtmiştir. Özcan (2015) tarafından ortaokul öğrencileri üzerinde yapılan araştırmada güvenlik görevlilerinin güvenliği sağlamada yeterli olmadığı görülmüştür. Aynı çalışmada güvenlik problemlerinin sebeplerinin yöneticilerin hoşgörülü olmaması, öğretmenlerin sorunları görmezden gelmesi ve öğrencilerin çeteleşmesi olarak tespit edilmiştir. Can (2014) tarafından yapılan araştırmada öğretmen ve yöneticilerin son bir yılda yaşadıkları en önemli güvenlik problemlerinin, okul giriş-çıkışlarının kontrolsüzlüğünden kaynaklı sorunlar olduğu, öğrenci sayısı fazla olan okullarda güvenlik sorununun daha çok yaşandığı, tespit edilmiştir. Bu konuda Kilitçi (2018), meslek liselerinde çalışan yöneticiler kapsamında yaptığı araştırmada yöneticilerin, öğrencilere verilen İSG eğitimlerinin yeterli olduğuna kısmen katılmakta olduklarını belirtmiştir. Tel Aviv üniversitesindeki bir başka çalışmada doğru bir iş sağlığı ve güvenliği eğitiminin, öğrencilerin sosyal ve fiziksel etkileşimlerinde oldukça önemli olduğu tespit edilmiştir (Lerman vd., 1998: 611). Yapılan çalışmalardan anlaşıldığı üzere iş sağlığı ve güvenliği hakkında önlemler alınsa da bu alınan önlemlerin yeterli olmadığı anlaşılmaktadır. Bunun örgütsel kültürdeki eksikliklerden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Ankete katılan öğrencilerin %37,3'ü atölye ve laboratuvar derslerinde gerektiği durumda kişisel koruyucu donanımları kullandıklarını belirtirken, %33,3'ü kullanmadıklarını, %29,3'ü ise kısmen kullandıklarını belirtmiştir. Öğretmenlerin % 42'si kişisel koruyucu donanımlar kullanmadıklarını, %39,5'i kısmen kullandıklarını,

%18,5'i ise kullandıklarını belirtmiştir. Bu anket sonucundan da anlaşıldığı üzere, ankete katılan öğretmenler kişisel koruyucu donanım bilgilendirmesini yeterli bulmamaktadır. Bu bilgilendirmenin ya süresi artırılmalı yada görsel şemalar veya videolar ile desteklenmelidir. Özgüler ve Koca (2013) tarafından yapılan çalışmada öğrencilerin % 39'unun koruyucu donanımları kısmen kullandıkları, % 35'inin kullanmadığı sadece % 26'sının kullandığı tespit edilmiştir. Van Dijk ve arkadaşları (2015) tarafından yapılan incelemelerde öğrencilerin kişisel koruyucu donanımlar kullanmadıkları ve bu konuda gerekli eğitimlerin verilmesi gerektiği ortaya konmuştur. Öğretmenlerin kişisel koruyucu kullanma duyarlılıkları geliştikçe bunun öğrencilere de yansıtacağı görülecektir. Kurum yöneticileri öğretmenlere gerekli eğitim ve seminerleri düzenleyerek öğretmenlerin bu seminlere katılımını sağlamalıdır. Kurum yönetimi tarafından İSG kültürü oluşumunun hedeflenmesi, bu kültürün karşı tarafta kabul görmesini kolaylaştırıcı bir etki sergileyeceği görülür.

Ankete katılan öğrencilerin % 60,7'si atölye ve laboratuvar derslerinde cihazların kullanımını ve çalışma prensibini anlatan yazılı levhaların asılı olduğunu, %19,3'ü kısmen asılı olduğunu, %20'si asılı olmadığını belirtmiştir (Tablo 16). Aynı şekilde Özgüler ve Koca (2013) yaptıkları çalışmalarında öğrencilere sorulan atölyelerindeki cihazların kullanımı ve çalışma prensibini anlatan yazılı levhaların bulunup bulunmadığı sorusuna % 41'i evet, % 38'i hayır, % 21'i ise kısmen cevabını vermiştir. Bu anket sonucundan da anlaşıldığı üzere düzenli olarak öğretmenlerin öğrencilere yazılı levhaları anlatarak göstermesi gereği ortaya çıkmaktadır. Şekil 7'de görüldüğü üzere öğretmen ve öğrencilerin atölye ve laboratuvar derslerinde cihazların kullanımını ve çalışma prensibini anlatan levhaların kısmen asılı olduğu cevabını vermesi iş güvenliği kültürünün ve bilincinin tam olarak oluşmadığını ortaya koymaktadır. Bu doğrultuda öğretmenlerin, derslerin başında cihaz kullanımını ve levhalar hakkında öğrencilere gerekli bilgiler verilerek İSG'de öğrencilerin farkındalığının oluşumunun sağlanması gerektiği ortaya çıkmaktadır..

Ankete katılan öğrencilerin %38'i okulda ilk yardım ve acil durum planlarının kısmen olduğunu, %36'sı olduğunu, %26'sı ise olmadığını belirtmiş, öğretmenlerin ise % 45,7'si iş yerinde ilkyardım ve acil durum planları olduğunu, % 48,1'i kısmen olduğunu, %6,2'si olmadığını belirtmiştir. Reşitoğlu ve arkadaşlarının (2018) bu konuda yükseköğretim öğrencilerine yaptıkları ankette ortaya çıkabilecek bir kaza

durumunda ilkyardım uygulayabilecek bilgiye sahip olduklarını belirtmişlerdir. Bu bağlamda iş sağlığı ve güvenliği konusunda ilkyardım bilgisinin hayati öneme sahip olduğu vurgulanmaktadır. Anket sonucundan da anlaşılacağı üzere öğretmenlerde farkındalık düzeyi daha yüksektir. Öğrencilere konu ile ilgili görsel doküman, video vb. aktarılmasının ve sürekli derslerde işlenmesinin gereği ortaya çıkmaktadır. Tüm öğretmenlere ilkyardım eğitiminin verilmesi, öğretmenlerin verilen kısmen cevabını azaltacağı düşünülmektedir. Böylece okul içerisinde yaşanan bir sağlık problemi sırasında öğretmen gerekli ilk müdahaleyi yapabilecektir. Bu doğrultuda öğrencilerin okul içerisindeki sağlık ve güvenliği de sağlanmış olacaktır.

Ankete katılan öğretmenlerin % 50,6'sı karşılaşılabilecek tehlikelerle ilgili risk değerlendirmesinin kısmen yapıldığını, %28,4'ü yapıldığını, %21'i yapılmadığını belirtmiş, öğrencilerin %40'ı okul içi atölye ve laboratuvarlarında mevcut olan tehlikelere karşı kısmen risk değerlendirmesinin yapıldığını düşünürken, %36,7'si yapılmadığını, %40'ının kısmen yapıldığını düşünmektedir. Özgüler ve Koca (2013) bu konuda yaptıkları çalışmalarında öğrencilerin % 50'si kısmen yapıldığını, % 30'u yapıldığını % 20'si ise yapılmadığını düşünmektedir. Anket sonucundan da anlaşılacağı üzere risk değerlendirmesinin üst yönetim tarafından yapıldığı, öğretmen ve öğrencilere konu hakkında yeterli bilgilendirme yapılmadığı hatta risk değerlendirme sürecine öğretmen ve öğrencilerin aktif katılmadığı ortaya çıkmaktadır. Avrupa'da iş sağlığı ve güvenliği konusunda eğitim veren okullar göz önüne alındığında öğretmenlerin ve öğrencilerin risk yönetimine aktif katılımının sağlandığı görülmektedir. Bu tutum karşısında öğretmenler ve öğrenciler hem bir bütün olarak ya da kişi bazında, şiddet gibi risk içeren olayların önlenmesi ile ilgili görevlerini yerine getirmelerinde büyük rol oynamaktadır (EU-OSHA, 2013: 91). Bu çalışmanın yapıldığı okulda risk değerlendirmesi konusunda öğretmen ve öğrencilerin yarısının kısmen cevabını vermesi, konunun yeterince önemsenmediğini göstermektedir. Bu konuda öğrenci ve öğretmenlere gerekli eğitimler verilerek risk yönetimi bilinci oluşturulup risk değerlendirmesi sürecine öğrenci ve öğretmenlerin aktif katılımının sağlanarak yapılması öngörülmektedir.

Bulgulara göre öğrencilerin 27'si sırt ağrısı, 18'i boyun ağrısı, 11'i gözlerde kaşınma ve yanma, 5'i deri tahrişi ve kaşıntı, 21'i kollarda ve ellerde ağrı, 13'ü gecelik uyku bozukluğu, 6'sı kalça ağrısı, 32'si yorgunluk, 12'si dizlerde ağrı, 2'si bacaklarda şişme, 8'i iştihayı bozulması ve kulak çınlaması, 24'ü baş ağrısı, 5'i nefes darlığı ve

kalp ağrısı, 13'ü baş dönmesi, 23'ü sinirlilik ve 9'u öksürük sorunlarına sahipken öğretmenlerin 4'ü sırt ağrısı, 4'ü boyun ağrısı, 9'u gözlerde kaşınma ve yanma, 5'i deri tahrişi ve kaşıntı, 1'i kollarda ve ellerde ağrı, 1'i kalça ağrısı, 9'u yorgunluk, 9'u dizlerde ağrı, 3'ü bacaklarda şişme, 2'si işitme bozulması ve kulak çınlaması, 9'u baş ağrısı, 1'i nefes darlığı ve kalp ağrısı, 11'i sinirlilik ve 7'si öksürük sorunlarına sahiptir. Ergonomik sorunlu rahatsızlıkların oluştuğu görülür. Bu bağlamda atölye ve diğer derslerde ergonomiye yönelik tedbirler alınarak öğrencilerin bu rahatsızlıkları yaşamaması yada en aza indirgenmesi sağlanmalıdır. Turan (2014) tarafından çalışanlar üzerinde yapılan psikososyal faktörlerin etkileri hakkındaki incelemeler sonucunda boyun, omuzlar, kollar veya elleri etkileyen kemik, eklem veya kas sorunlarında, kalça, bacaklar veya ayakları etkileyen kemik, eklem veya kas sorunlarında, sırtı veya beli etkileyen kemik, eklem veya kas sorunlarında ve son olarak stres, depresyon veya anksiyete sorunlarında, solunum ya da akciğer sorunları, cilt ve deri problemleri, işitme sorunları baş ağrısı veya göz yorgunluğu, kalple ilgili veya dolaşım sistemindeki sorunları, bulaşıcı hastalık (virüs, bakteri ya da diğer enfeksiyon türleri), mide karaciğer, böbrek veya sindirim, bağırsak ile ilgili sorunların ortaya çıktığı tespit edilmiştir.

Ankete katılan öğrencilerin %51,3'ü ders öğretmenleri tarafından İSG konusunda düzenli olarak uyarıldıklarını, %32'si kısmen uyarıldığını %16,7'si ise uyarılmadıklarını belirtmişlerdir. Reşitoğlu ve arkadaşları (2018) yükseköğretim öğrencilerine sordukları öğretim elemanları tarafından iş güvenliği hakkında uyarıldıkları hakkındaki ankete 1. sınıflar % 54'ü katılıyorum, % 27,9' u katılmıyorum, % 18,1'i ise kararsızım cevabını vermiştir. Aynı soru 2. sınıf öğrencilerine sorulduğunda ise % 72,2'si katılıyorum, % 14,4'ü katılmıyorum, % 13,4'ü kararsızım cevabını vermiştir. Öğretmenlerin gerekli bilgilere sahip olması ve kendi verdikleri dersler doğrultusunda öğrencileri iş sağlığı ve güvenliği hakkında eğiterek bilinçlendirmeleri ile öğrencilerin eşit seviyede İSG kültürüne sahip olmalarına katkı sağlayacaktır. Ayrıca okul yönetimi tarafından öğretmenlere kendi branşlarına ait tehlikeleri içeren eğitimlerin verilmesi öğretmenlerin konuya duyarlılığını artırmada katkı sağlayacaktır.

Ankete katılan öğrencilerin %10,7'si okulda Sağlık ve Güvenlik Kültürünün oluştuğunu, %45,3'ü kısmen oluştuğunu, %44'ü ise oluşmadığını düşünmektedir.

Bununla birlikte ankete katılan öğretmenlerin % 58'si çalıştıkları okulda Sağlık ve Güvenlik Kültürünün kısmen oluştuğunu, %4,9'u oluştuğunu, %37'si ise oluşmadığını düşünmektedir. Bu bağlamda çalışma ortamlarının güvenli ve sağlıklı olmasını sağlamak, iş kazaları ile meslek hastalıklarının oluşmasını engellemek iş sağlığı ve güvenliği kültürünün yaygınlaştırılmasını gerektirmektedir. Bu sebeple İSG kültürünün ilk kez iş yerinde değil okul eğitiminin başlangıcından itibaren kazandırılması gerekmektedir. Bu konuda Milli Eğitim Bakanlığı İşyeri Sağlık ve Güvenlik Birim Koordinatörü Özkan AVCI ile Bakanlığın yaptığı İSG uygulamaları hakkında yapılan görüşmede, 2014/16 Sayılı Genelge ile Bakanlığın iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin sunumu için yeni bir yol haritası oluşturduğu, Ağustos 2015'ten itibaren sürekli planlı ve programlı bir biçimde çalışıldığı öğrenilmiştir. İş sağlığı ve güvenliği kültürünün oluşumu açısından önemli olduğu düşünülen çalışmaların, sürekliliğinin sağlanması ve etkinliğinin değerlendirilerek devamının kültür oluşturma açısından önemli olacağı düşünülmüştür.

4. BÖLÜM: SONUÇ ve ÖNERİLER

İş sağlığı ve güvenliği, gelişen teknoloji, kalabalıklaşan kentler ve insanların toplu yaşam alanlarının çeşitlenmesi gibi etkenlere bağlı olarak son zamanlarda sadece çalışma yaşamı açısından değil toplumsal sağlık açısından da büyük önem kazanmıştır. Özellikle son zamanlarda SGK verileri incelendiğinde iş kazaları ve meslek hastalıklarının sayısının maddi ve manevi birçok kaybı beraberinde getirdiği görülmektedir. Bu bağlamda toplumların bireylerini, sağlıklı ve güvenli bir ortamda yetiştirebilmesi ve gelişmişlik düzeylerini arttırabilmesi için gerekli olan iş sağlığı ve güvenliği ortamını sağlaması kaçınılmaz bir zorunluluktur.

İş sağlığı ve güvenliği kültürünün gelişmesi, iş kazaları ve meslek hastalıklarını ortadan kaldırma veya azaltmaya hizmet edecektir. Avrupa Birliği ülkeleri ve Türkiye’de uygulanan “güvenli okul” projesinin ölçülen sonuçları ve yapılan literatür taraması iş sağlığı ve güvenliği kültürünün gelişmesinde eğitimin önemini göstermektedir.

Alman eğitim sisteminde İSG çalışmalarına önem verildiği görülür. Alman Eğitim Bakanlığı internet sitesinde İSG çalışmalarının nasıl yapılacağı ve tehlikelerin neler olabileceği detaylı bir şekilde sunulmaktadır (<https://www.kmk.org> Erişim Tarihi: 05.03.2018). Konuyla ilgili olarak alanda sürekli denetim yapıldığı, saptanan eksiklerle ilgili olarak rehberliğe önem verildiği görülmektedir. İSG konusunda okullara özel olarak bütçe ayrılması konunun bu ülkede ne kadar önemsendiğinin iyi bir göstergesidir. Eğitim yılı içinde bütçenin yetersiz olduğu durumlarda müfettişlerin bütçeyi arttırma yetkisi bulunmaktadır.

Alman okullarında “Tehlikeli Maddeler”le ilgili son derece detaylı bir çalışmanın olduğu ve disiplinli bir şekilde uygulandığı sonucu ortaya çıkmaktadır. Öncelikle İSG konusunda öğretmen eğitimine önem verilmektedir. Bu amaçla yapılan çalışmalara bağlı olarak ilkyardım ve acil durum konularında öğretmenler yeterli bilgiye sahip bulunmaktadır.. Öğretmenlerin kendi alanları ile ilgili İSG tehlikeleri konusunda özel eğitim aldıkları görülmektedir.. Okul sınırları içindeki İSG konusunda okul yönetimi sorumludur ve konuyla ilgili yapılan çalışmalar ortak bilgi havuzunda toplanarak diğer tüm okulların bu deneyimlerden yararlanması amaçlanmaktadır. İngiltere’de ise Eğitim ve Erken Çocukluk Geliştirme Bakanlığı (DEECD) okullardaki İSG çalışmalarını denetlemektedir. Bu alanda görev tanımlarının çok açık olarak belirtildiği görülmektedir. Okullarda sürekli anket ve diğer benzeri çalışmalar yapılarak İSG alanında iyileştirmeye gidilmesi amaçlanmaktadır. Özellikle özel okullarda İSG uygulamalarının daha iyi yürüdüğü/yürütüldüğü yapılan araştırmalardan ortaya çıkmaktadır.

Her iki ülke de konuyla ilgili örgütlenme modeli geliştirmişler ve İSG kültürünün yaşam boyu toplumsal bir dayanışma içinde gerçekleşmesi gerekliliğini kavramışlardır.

Türkiye’deki okullarda uygulanan İSG eğitiminin kültüre etkisi bu çalışmada bir okulla sınırlı olarak bu çalışmada ölçülmeye çalışılmıştır. Anket çalışması sonucunda okullarda yapılan İSG çalışmalarında öğrenci ve öğretmen katılımlarının az olduğu veya hiç olmadığı ortaya çıkmıştır. İSG eğitimi almış olan katılımcıların da belirli bir farkındalık düzeyine henüz ulaşmadığı görülmüştür. Çalışmanın en önemli bulgularından birisi, ankete katılan öğretmenlerin yalnızca % 4,9’unun okullarda İSG kültürünün oluştuğunu, % 37’sinin ise İSG kültürünün oluşmadığını düşünmesidir. Benzer şekilde öğrencilere uygulanan ankette öğrencilerin yalnızca % 10,7’sinin okulda İSG kültürünün oluştuğunu, % 44’ünün ise İSG kültürünün oluşmadığını belirtmesi bu çalışmanın yapıldığı okullarda İSG kültürünün oluşumuna yönelik yetersizliği göstermektedir.

Çalışmada ikinci önemli bulgu ise öğrencilerin % 42’sinin, öğretmenlerin ise % 12,5’inin İSG’ye ilişkin herhangi bir eğitim almadığıdır. Ayrıca öğrencilerin % 38’inin risk değerlendirmesi ve alınan önlemlerle ilgili bilgilendirilmedikleri, %

73,3'ünün ise İSG uygulamalarına yönelik fikirlerinin alınmadığı belirlenmiştir. Benzer şekilde öğretmenlerin de % 55,6'sının risk değerlendirmesi ve diğer iş sağlığı ve güvenliği önlemlerinin alınmasında fikirlerinin alınmadığı tespit edilmiştir. Bu durum, İSG kültürünün oluşturulması ve tüm okulun katılımının sağlanması açısından önemli bir engeldir. Kısmen cevaplarının etkisi?

Yapılan yabancı literatür taramalarında e-öğrenme portalının öğrenci ve öğretmene İSG kavramını anlatmak, öğrenci ve öğretmenleri yaşayabilecekleri tehlikelerden korumak ve tehlikelere karşı önlem alabilmek için çok önemli bir çalışma olduğu ortaya çıkmaktadır. Sürekli açık olan sistemi öğrenci ve öğretmenler istedikleri zaman kullanabilmektedir (<https://work.alberta.ca/elearning> Erişim tarihi: 30.03.2018). Ülkemiz okullarında da böyle bir çalışmaya gidilmesi durumunda toplumda İSG kültürünün oluşmasına büyük katkı sağlayacaktır. Özellikle animasyon ile zenginleştirilmiş sunular bu çalışmayı zevkli bir hale getirecektir.

Örgütsel bağın okula aidiyetin ve okul kültürünün oluşmasında önemli bir paya sahip olduğu açıktır. Aidiyetin ve okul kültürünün beraberinde getireceği dayanışmanın güvenlik kültürüne de olumlu katkı yapacağı öngörülmelidir. İyi bir lider ve sürekli yapılacak olan çalışmalar ile güvenlik kültürü öğretmenler, öğrenciler ve çalışanlar arasındaki yerini alacaktır. Okul yönetiminin yapılan tüm İSG çalışmalarında öğrenci ve öğretmenlere bilgi vermesi, kültürün yerleşmesinde kolaylaştırıcı olacaktır. Ayrıca düzenli olarak öğrenci ve öğretmenlerin konu ile ilgili görüşlerinin alınarak onların katılımcı bir anlayışla sürece dâhil edilmesi onlarda aidiyet ve okulu sahiplenme duygusu yaratacaktır.

Örgütlenme sürecini ve aidiyet ortamını tamamlayarak; oluşan bu yapıları katılımcı bir anlayışla İSG uygulamalarına aktarabilen okullarda ortaya çıkacak "Güvenli Okul" ortamının, bu okullarda eğitim-öğretim gören öğrencilerin başarısına da önemli bir katkı yapacağı beklenmelidir.

REFERANSLAR

Dergi Makaleleri;

Akı, E. (2014). 6331 Sayılı iş sağlığı ve güvenliği kanunu ve çalışma yaşamına etkileri. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 15: 3-24.

Aygun, S.-Öztürk, Ö. F. (2017). Mühendis ve Teknik Eleman Adaylarının İş Güvenliği Konusunda Tutumlarının Belirlenmesi. *International Journal of Innovative Approaches in Science Research*, 1(1):20-32

Bazas, T.-Maris, A. And Vatopoulos, K. (2002). Secondary School Students Knowledge Greece. *Occup. Med.* Vol. 52 (6):361.

Balkissoon, M. N. (2018). The Impact of an Occupational Safety and Health Module on University Students' Safety Attitudes, *The West Indian Journal of Engineering*, 41 (1): 94-101.

Çalık, T.- Kurt, T.- Çalık, C. (2011). Güvenli Okulun Oluşturulmasında Okul İklimi: Kavramsal Bir Çözümleme. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 1 (4), 73-84.

Çiçek, Ö.-Öçal, M.(2016). HAK-İŞ Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi 5 (5),103-127.

Dijk, Frank J. van (2015). Evaluation Studies on Education in Occupational Safety and Health: Inspiration for Developing Economies-Introduction, *Annals of Global Health*, Vol. 81, No: 4, 2015; July-August 2015, s. 548-560.

Dönmez, B. (2001). Okul Güvenliği Sorunu ve Okul Yöneticisinin Rolü. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 25, 63-74.

Ege Eğitim Dergisi, 2003(3), 1,102-112

İşler, (2014). Uluslararası Kaynaklar Ve 6331 Sayılı İş Sağlığı Ve Güvenliği Kanunu ÇSGB Çalışma Dünyası Dergisi, 2 (2): 53-65.

Karacan, E. ve Erdoğan, Ö. N. (2011). İşçi Sağlığı Ve İş Güvenliğine İnsan Kaynakları Yönetimi Fonksiyonları Açısından Çözümsel Bir Yaklaşım, *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* (21)1 :102-116.

Kim, Y. H.-Park, J. S. and Park, M. J. (2016). Creating a Culture of Prevention in Occupational Safety and Health Practice. *Safety and Health at Work*, 7: 89-96.

Kılıç, N.(2017). Çevre ve Dış Politika İlişkisi. *İGÜ Sosyal Bilimler Dergisi* 4(1), 151-179

Korkmaz A., Avsallı H., (2012). Çalışma Hayatında Yeni Bir Dönem: 6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Yasası, Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, 26: 153-167.

Lerman, Yehuda/Feldman, Yehudit/Shnaps, Reuven/Kushnir, Talma/Ribak, Joseph (1998). Evaluation of an Occupational Health Education Program Among 11th Grade Students-Introduction, *American Journal of Industrial Medicine* 34, p. 607-613, 1998.

Okursoy, A.-Turan, A.H. (2014). Açımlayıcı Faktör Analizi ve Üniversite Yemekhanesinde Müşteri Memnuniyeti Üzerinde Etkili Olan Boyutların Belirlenmesi Üzerine Bir Uygulama. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 15 (1), 65-78.

Pisaniello, D. L., Stewart, S. K., Jahan, N., Pisaniello, S. L., Winefield, H. and Mayer, A. B. (2013). The Role Of High Schools İn Introductory Occupational Safety Education – Teacher Perspectives On Effectiveness, *Safety Science* 55: 53–61.

Saraçlı, S. (2011). Faktör analizinde yer alan döndürme metotlarının karşılaştırmalı incelenmesi üzerine bir uygulama. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 1(3), 22-26.

Schulte, P. A., Stephenson, C. M., Okun, A. H., Palassis, J. and Biddle, E. (2005): Integrating Occupational Safety and Health Information Into Vocational and Technical Education and Other Workforce Preparation Programs, *American Journal of Public Health*, 95 (3): 404-411.

Topgül, S.-Alan, Ç. (2017). Öğrencilerin İş Güvenliği ve İş Güvenliği Eğitimi Algısının Değerlendirilmesi. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi.22 (2): 587-598.

Yıldırım, N. (2015). Türkiye'de Okul Sağlığı Hemşireliği. *Türkiye Klinikleri Journal of Public Health Nursing-Spe*

Yılmaz, F.(2010). “ Türkiye’de İş Sağlığı ve Güvenliği Hizmetleri ve Örgütlenmesi: Sağlık ve Güvenlik Birimleri Hakkında Yönetmeliğin Eleştirel Bir Değerlendirmesi” *Kamu- İş Dergisi*, 11(2):89-112.

Kitaplar;

Arıcı, K. (1999). İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Dersleri. Ankara TES-İŞ Eğitim Yayınları.

Acar, İ. (2018). İş Sağlığı ve Güvenliğinin Eğitim Sistemine Entegrasyonu. Uluslararası Güvenli Okullar, Çalışan Sağlığı ve İş Güvenliği Sempozyumu. Halk Sağlığı Bakışıyla Güvenli Okullar, Çalışan Sağlığı ve İş Güvenliği, Bildiri Özet Kitabı, 49-51.

Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S. ve Yıldırım, E. (2010): Karşılaştırmalı Araştırma Teknikleri Doktora Dersi Ödevi Kitap Özeti: Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri. Selçuk Üniversitesi, Konya.

Berk, M., Önal, B. and Güven, Rana., (2011). Meslek Hastalıkları Rehberi, *Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı*, Ankara, 12,45-47.

Bursalıoğlu, Z. (1994). Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış. Ankara, Pegem Yayıncılık.

Çelik, V. (2002). Okul Kültürü ve Yönetimi. Ankara: Pegem Yayınları.

Çetin, M. (2004). Örgüt Kültürü ve Örgütsel Bağlılık. Ankara: Nobel Yayınları.

Demirbilek, T. (2005). İş Güvenliği Kültürü, Dokuz Eylül Yayınları 1. Baskı, İzmir.

Gerek, N. (2006). İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği, İstanbul: Anadolu Üniversitesi Yayını No: 1676.

Gerek, N. (2008). İş Sağlığı ve İş Güvenliği. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi AÖF Yayınları.

Güvenç, B. (1979). İnsan ve Kültür. Remzi Kitabevi, İstanbul.

Heper, A. (1997). Avrupa İş Hukuku ve Türkiye, ATA Enstitüsü, İstanbul

Işık, G.(2007). İş Sağlığı ve İş Güvenliği- Geline Sürce TMMOB ve Odalar Açısından Bakış. İş Sağlığı Ve Güvenliği Bildiriler Kitabı, s. 275-286-IMO Yayınları.

Kneller, F. George: Educational Anthropology An Introduction U.S.A. 1965.

Makal, A.(1997). Osmanlı İmparatorluğu'nda Çalışma İlişkileri 1850-1920. Türkiye Çalışma İlişkileri Tarihi, Ankara: İmge Kitabevi.

Talas, C.(1992). Türkiye'nin Açıklamalı Sosyal Politika Tarihi, Ankara, Bilgi Yayınevi.

Tylor, E. B. (1920); Primitive Culture: Researches Into The Development Of Mythology, Philosophy, Religion, Language, Art, and Custom, Cilt 1, 6. Baskı, Londra.-(1881) Anthropology: An Introduction to the Study of Man and Civilization, Londra.

Tezcan, M (1990). Eğitim Sosyolojisi. Ankara. Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.

Topçuoğlu, H. (1971). Eğitim Sosyoloji. Ankara. Ankara Üniwersitesi Yayınları, No:14

Yiğit, A.(2005). İş Güvenliği ve İşçi Sağlığı, İstanbul: Aktüel Yayınları.

Kuruluş Yayınları;

Antoine, M. J., Théveny, L., France, M. D., Gervais, R., Kaluza, S., Zwink, E., Brück, C., Hassard, J., Vilkevicius, G., Nicolescu, G., Eeckelaert, L. and Cabeças, M. (2013). European Agency for Safety and Health at Work. Occupational Safety And Health And Education: A Whole-School Approach, 1-102.

CDC. (2016). Health Schools The Right Place for a Healthy Start. Division of Population Health. Centers for Disease Control and Prevention.

ÇSGB. (2017). 2016 Yılı Yatırım Programı İzleme ve Değerlendirme Raporu.

EU-OSHA, (2013). Occupational Safety And Health And Education: A Whole School Approach, European Agency for Safety and Health at Work. Luxembourg.

Field, A. (2013). Discovering Statistics Using IBM SPSS Statistics. (Fourth Edition). Canada: SAGE Publications.

İş Yeri Sağlık ve Güvenlik Birimi, (2015). Eğitim Kurumları İş Sağlığı ve Güvenliği Rehberi. Kırklareli Valiliği İl Milli Eğitim Müdürlüğü.

MEB, (2014), Genelge 2014/16. Milli Eğitim Bakanlığı Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Ankara.

T.C. Kalkınma Bakanlığı GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı, (2016). Gap Bölgesinde İSG Uygulamalarının Kalitesinin Artırılması Projesi (İsg-Ukap) 2. Ara Rapor Eğitim İhtiyaç Analizi Ve Planlaması. Ekoglobal İSG.

Internet/Web sayfasından Materyaller;

<https://www.kmk.org/service/servicebereich-schule/sicherheit-im-unterricht.html>

Erişim Tarihi: 05.03.2018

<https://work.alberta.ca/elearning/schools/data/schools.html>. Erişim Tarihi: 30.03.2018

www.tarihiolaylar.com Erişim Tarihi, 17.05.2018).

https://www.meb.gov.tr/earged/earged/Okul_guvenligi.pdf Erişim Tarihi: 20.05.2018

MEB. (2017). Milli eğitim istatistikleri Örgün Eğitim 2016 – 2017.http://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_09/08151328_meb_istatistikleri_organ_egitim_2016_2017.pdf MEB, & SB Erişim tarihi: 20.05.2018

<http://uzmaniyiz.biz/is-sagligi-ve-guvenligi/genel-bilgiler/isg-gelisim-sureci.html>

Erişim Tarihi: 25.05.2018

<http://www.csgeb.gov.tr/csgebPortal/isggm.Portal?page=mevzuat&id> Erişim Tarihi: 25.05.2018

<https://www.csgeb.gov.tr/media/2052/6331.pdf> Erişim Tarihi: 25.05.2018

www.sgk.gov.tr/wps/portal/sgk/tr/kurumsal/istatistik/sgk_istatistik_yilliklari Erişim Tarihi:25.05.2018

<https://www.msxlabs.org> Erişim Tarihi: 27.05.2018

ENETOSH, (2018): http://www.enetosh.net/webcom/show_link.php/_c-55/i.html (Erişim Tarihi: 30.05.2018)

TUİK. (2018). Nüfus Projeksiyonları, 2018-2080.

<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=30567> Erişim Tarihi: 30.05.2018

VUBP, (2018): <http://www.vubp.cz/about-us/basic-information> (Erişim tarihi: 30.05.2018)

WECF, (2018): <http://www.wecf.eu/english/about-wecf/> (Erişim tarihi: 30.05.2018)

WHO, (2007): The Physical School Environment: An Essential Component of a Health Promoting School.

WHO. (2016): Compendium of Case Studies Partnerships For The Health and Well-Being of Our Young and Future Generations Working Together For Better Health And Well-Being Promoting Intersectoral and Interagency Action for Health and Well-being in the WHO European Region High-level Conference. Denmark.

Tezler;

Akadam, A.(2010). “İş Güvenliği Yönetim Sistemi ve Ford Otosan İnönü Fabrikasında Psikoteknik Değerlendirme Uygulaması”, Eskişehir Osman Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi

Adem, A. & Dağdeviren, M. (2015). İş Sağlığı Ve Güvenliğinin Verimlilik Üzerindeki Etkisi: Bir Literatür Araştırması

Can, E. (2014): Liselerde Çalışan Öğretmen ve Yöneticilerin Okul Güvenliği Konusundaki Görüşleri. Yüksek Lisans Tezi. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Özcan, M.C. (2015): Ortaokullarda Okul Güvenliğine İlişkin Yönetici, Öğretmen, Öğrenci ve Veli Görüşlerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep, Zirve Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Ulusoy, M. (2013). İşverenin İş Sağlığı ve Güvenliği Açısından İş Yerinde Örgütlenme Yükümlülüğü. Yüksek Lisans Tezi, Konya, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yegin, A.(2015). İş Güvenliği Kültürünün İş Kazalarına Etkileri, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Gedik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yorulmaz, Y. (2015): Ortaokullarda Görev Yapan Öğretmenlerin Okul Güvenliği İle İlgili Görüşlerinin Belirlenmesi (İstanbul İli Ataşehir İlçesi Örneği). Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Yeditepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Karaoğlu, M. (2018): Eğitim Sektöründe Gençlerin İş Sağlığı Ve Güvenliği Bilgi Düzeyi Ve Bu Düzeyi Etkileyen Faktörler, Yüksek Lisans Tezi. Mersin Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Mersin.

Kalyoncu, G. (2007): Avrupa Birliği Sürecinde Türkiye’de İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği, Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kilitci, Z. (2018): Mesleki Ve Teknik Eğitim Kurumlarında İş Sağlığı Ve Güvenliği Uygulamalarına İlişkin Yönetici Görüşleri. Yüksek Lisans Tezi. Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Uşak.

3.3.2.8 Konferans Tebliğleri;

Aşkın, A. ve Dinç, A. (2016): İş Sağlığı ve Güvenliğinin Meslek Yüksekokulları İçin Önemi. VIII. Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresi, Çanakkale, 1638-1644.

Bülbül, M. (2016): İş Sağlığı ve Güvenliği Mevzuatının Okullar Açısından İncelenmesi, *8. İş Sağlığı ve Güvenliği Konferansı*, 1-15.

Avcı, Ö. (2018): Kamuda İş Sağlığı ve Güvenliği Uygulamaları Milli Eğitim Bakanlığı Örneği. Uluslararası Güvenli Okullar, Çalışan Sağlığı ve İş Güvenliği Sempozyumu. Halk Sağlığı Bakışıyla Güvenli Okullar, Çalışan Sağlığı ve İş Güvenliği, Bildiri Özet Kitabı, 28-48.

Çögenli, M.S.-Özer, M. (2017): 2nd International Congress on Political, Economic and Social Studies (ICPESS), 19-22 May, 58-70.

Şişman, N.Y. (2018). Güvenli ve Sağlıklı Okul Çevresi. Uluslararası Güvenli Okullar, Çalışan Sağlığı Ve İş Güvenliği Sempozyumu. Halk Sağlığı Bakışıyla Güvenli Okullar, Çalışan Sağlığı ve İş Güvenliği, Bildiri Özet Kitabı, 115-122.

Ülger, G. (2018): İhsan Doğramacı Vakfı Özel Bilkent Lisesi Örneği. Uluslararası Güvenli Okullar, Çalışan Sağlığı ve İş Güvenliği Sempozyumu. Halk Sağlığı Bakışıyla Güvenli Okullar, Çalışan Sağlığı ve İş Güvenliği, Bildiri Özet Kitabı, 157-161.

EKLER

EK A. Öğretmenler İçin Anket

Lütfen aşağıdaki sorularla ilgili cevabınızı yandaki kutucuklarda işaretleyiniz.

No:	Soru	Evet	Hayır
1	“6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu” hakkında bilginiz var mı?		
2	İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili herhangi bir eğitim aldınız mı?		
3	İş yerinizde sağlık ve güvenlik önlemleri alınmakta mıdır?		
4	Önlemlerin yeterli olduğu düşüncesinde misiniz?		
5	İşyerinizde ilkyardım ve acil durum planları var mı?		
6	Çalışma sırasında karşılaşılabileceğiniz tehlikelerle ilgili risk değerlendirmesi yapıldı mı?		
7	Risk değerlendirmesi ve diğer iş sağlığı ve güvenliği önlemlerinin alınmasında fikriniz soruldu mu?		
8	Risk değerlendirmesi ve diğer iş sağlığı ve güvenliği önlemleri ile ilgili bilgilendirildiniz mi?		
9	Yapacağınız işe uygunluğunuz ile ilgili sağlık raporu düzenlendi mi?		
10	Mesleğinizle ilgili sağlık sorunları yaşıyor musunuz?		
11	Çalıştığınız okulda “Sağlık ve Güvenlik Kültürü’nün” oluştuğunu düşünüyor musunuz?		
12	Atölye ve laboratuvar dersiniz var mı?		
13	Sadece 11.soruya “evet” cevabı verenlerin 12-15 arası soruları doldurması gerekmektedir:		
14	Varsa bu alanlarda siz ve öğrencilerin sağlık ve güvenliği için yeterli önlem alındığını düşünüyor musunuz?		
15	Atölye ve laboratuvarlarda kişisel Koruyucu Donanımlar mevcut mu?		
16	Varsa, KKD hakkında bilgilendirildiniz mi?		
17	Varsa, KKD kullanıyor musunuz?		

18) 10. soruya “evet” cevabını verdiyseniz, yaşadığınız sağlık sorunlarını işaretleyiniz.

☐ Sırt ağrısı	☐ Dizlerde ağrı
☐ Gözlerde yanma, kaşınma	☐ Bacaklarda şişme
☐ Boyun ağrısı	☐ İşitme bozulması, kulak çınlaması
☐ Deri tahrişi, kaşıntı	☐ Baş ağrısı
☐ Kollarda ve ellerde ağrı	☐ Nefes darlığı, Kalp ağrısı
☐ Gecelik uyku bozuklukları	☐ Baş dönmesi
☐ Kalça ağrısı	☐ Sinirlilik
☐ Yorgunluk	☐ Öksürük

19) Aşağıdaki olumsuz çalışma koşullarından yaşadıklarınızı lütfen işaretleyiniz.

- Kalabalık sınıf mevcudu, gruplar
- Motivasyon eksikliği
- Disiplin sorunları
- Değişik kültür ve ergenlerle ilgili sorunlar
- Ebeveynlerle ilgili sorunlar
- Öğrencilerin farklı öğrenme gereksinimleri
- Derslerin hazırlanması ve takibinin uğraştırıcı olması
- İdari işler
- Öğretmenlik mesleğinin sürekli eleştirilmesi

EK B. Öğrenciler İçin Anket

No:	Soru	Evet	Hayır
1	“6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu” hakkında bilginiz var mı?		
2	İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili herhangi bir eğitim aldınız mı?		
3	Okulunuzda” İş Sağlığı ve Güvenliği” hakkında bilgilendirme yapılıyor mu?		
4	Okulunuzda sağlık ve güvenlik önlemleri alınmakta mıdır?		
5	Önlemlerin yeterli olduğu düşüncesinde misiniz?		
6	Atölye ve laboratuvar derslerinizde cihazların kullanımını ve çalışma prensibini anlatan yazılı levhalar asılı mıdır?		
7	Okul içi, atölye ve laboratuvar derslerinde uyarı levhaları bulunmakta mıdır?		
8	Atölye ve laboratuvar derslerinizde gerektiği durumda kişisel koruyucu donanımları kullanıyor musunuz?		
9	Okul içi, atölye ve laboratuvarlarınızda mevcut olan tehlikelere karşı risk değerlendirmesi yapılmış mıdır?		
10	Risk değerlendirmesi ve önlemlerin alınmasında fikriniz soruldu mu?		
11	Risk değerlendirmesi ve alınan önlemlerle ilgili bilgilendirildiniz mi?		
12	Ders öğretmenleriniz tarafından “İş Sağlığı ve Güvenliği” konusunda düzenli olarak uyarılıyor musunuz?		
13	Okulunuzda ilkyardım ve acil durum planları var mı?		
14	Okulda psiko-sosyal risklere maruz kalıyor musunuz?		
15	Okul kantininin gereken hijyene sahip olduğunu düşünüyor musunuz?		
16	Mesleki ve teknik eğitime uygunluğunuz ile ilgili sağlık raporu düzenlendi mi?		
17	Mesleki ve teknik eğitim sebebi ile sağlık sorunları yaşıyor musunuz?		
18	Okulda eğitimle ilgili sağlık ve güvenlik sorunlarınızda başvurabileceğiniz bir görevli var mıdır?		
19	Okulunuzda “Sağlık ve Güvenlik Kültürü”nün oluştuğunu düşünüyor musunuz?		

Yukarıda 17. soruya “evet” cevabını verdi iseniz, yaşadığınız sağlık sorunlarını lütfen işaretleyiniz.

☐ Sırt Ağrısı	☐ Dizlerde ağrı
☐ Gözlerde yanma, kaşınma	☐ Bacaklarda şişme
☐ Boyun ağrısı	☐ İşitme bozulması, kulak çınlaması
☐ Deri tahrişi, kaşıntı	☐ Baş ağrısı
☐ Kollarda ve ellerde ağrı	☐ Nefes darlığı, Kalp ağrısı
☐ Gecelik uyku bozuklukları	☐ Baş dönmesi
☐ Kalça ağrısı	☐ Sinirlilik
☐ Yorgunluk	☐ Öksürük

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Sayı : 48680469/10.06/3450084
Konu: İş Sağlığı ve Güvenliği

19/08/2014

GENELGE
2014/16

- İlgi : a) 6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu,
b) İş Sağlığı ve Güvenliği Hizmetleri Yönetmeliği,
c) İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulları Hakkında Yönetmelik,
d) İş Sağlığı ve Güvenliği Risk Değerlendirmesi Yönetmeliği,
e) İş Ekipmanlarının Kullanımında Sağlık ve Güvenlik Şartları Yönetmeliği
f) İş Sağlığı ve Güvenliğine İlişkin İş Yeri Tehlike Sınıfları Tebliği

Bilindiği gibi; 6331 sayılı "İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu" 30.06.2012 tarih ve 28339 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Söz konusu yasa, kamu ve özel sektör ayrımı yapılmaksızın bütün işler ile işyerlerinde, işveren (atamaya yetkili amir) yada işveren vekili tarafından; çırak ve stajyerlerde dahil olmak üzere; öğretmen, memur, hizmetli, işçi, sözleşmeli personel vb. tüm çalışanlara uygulanmaktadır. Yasanın uygulanmasında birlik ve bütünlük sağlanması amacıyla, aşağıda belirtilen hususlara titizlikle uyulacaktır.

1-İş Sağlığı ve Güvenliği Hizmetleri Yönetmeliği'nin 10'ncü maddesi gereğince; Bakanlık merkez teşkilatında ve 81 İl Millî Eğitim Müdürlük'lerinde en az bir adet İşyeri Sağlık ve Güvenlik Birimi (İSGB) oluşturulacaktır. İSGB' ler ilgili mevzuatta belirtilen esas ve usuller çerçevesinde; merkez ve taşra teşkilatı birimlerinde İSG uygulamalarının etkili ve verimli olması, birimler arası koordinasyonun sağlanması, uygulamalarda birlikteliğin sağlanması, Merkez ve İl'lerde İSGB 'nin sorumluluk alanı içinde çalışma ortamlarında sağlık ve güvenlik açısından gerekli tedbirlerin alınması için, izleme ve değerlendirilme çalışmalarını sürdürecektir.

2-6331 Sayılı yasanın 20'nci maddesine göre kurum yöneticisi tarafından çalışan sayısına bağlı olarak çalışma barışını gözetecek şekilde; seçimle yada atama yoluyla, yeterli sayıda, çalışan temsilcileri belirlenir. Birden çok çalışan temsilcisi belirlendiği durumda, temsilcilerin kendi aralarından belirleyecekleri bir baş temsilci İSG kurulunda temsilci olarak görevlendirilir.

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5 inci maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır

Atatürk Biv. 06648 Kızılay/ANKARA
Elektronik Ağ: www.meb.gov.tr
e-posta: dhgm_idari@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: Aşef KAYGUSUZ-Uzman
Tel: (0 312) 413 18 32
Faks: (0 312) 222 05 32

3-50 ve daha fazla çalışanın bulunduğu Bakanlığımız merkez ve taşra teşkilatı, okul ve kurumlarında, İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulları Hakkında Yönetmelik çerçevesinde İşyeri Sağlık ve Güvenlik Kurulu oluşturulacaktır. Kurulun başkanı merkez teşkilatında; işveren vekili sıfatı ile Müsteşar Yardımcısı, taşra teşkilatında; İl Millî Eğitim Müdür Yardımcısı, okul ve kurumlarda Okul Müdürü, merkez müdürü, kurum amiridir. Bakanlığımız merkez teşkilatında İş güvenliği uzmanı atanıncaya kadar, kurulum sekretaryası İnsan Kaynakları Genel Müdürlüğü ilgili daire başkanlığı, taşra teşkilatında İl Millî Eğitim Müdürlüklerinde ki İnsan Kaynakları biriminden sorumlu Millî Eğitim Müdür Yardımcısı veya Şube Müdürleri, okul ve kurumlarda ise, Müdür başyardımcısı veya müdür yardımcıları tarafından yürütülür.

4-İş Sağlığı ve Güvenliği Risk Değerlendirmesi Yönetmeliğine göre, Bakanlığımız Merkez ve taşra teşkilatı ile okul ve kurumlarında risk değerlendirmesi; kurum yöneticisi veya kurumda görevli İş Güvenliği Uzmanı, İl İSGB uzmanlarından destek alınarak, söz konusu yönetmeliğin 6'ncı maddesi gereğince risk değerlendirmesi ekibi tarafından yaptırılacaktır. Bu kapsamda, farklı kaynaklardan ödenmek üzere, hizmet alma yoluyla risk değerlendirmesi yapılmayacaktır.

5-Bakanlığımız merkez ve taşra teşkilatında görevli personel ile okul ve kurumlarda görevli öğretmenlerden iş güvenliği sertifikası olanlar, İSGB lerin koordinesiyle tespit edilecektir.

İG uzmanlarının görevlendirilmesinde;

a.İlginin isteği ve yeterlilikleri, norm kadro fazlası olması, işyeri tehlike sınıfı gibi hususlar göz önünde bulundurularak valiliklerce geçici görevlendirilmeleri yapılacaktır.

b.Valiliklerce tam zamanlı İG uzmanı olarak görevlendirilecek olan öğretmenlerin norm kadro fazlası olmaları esastır. Bu durumda öğretmen olmaması halinde diğer personelden istekli olanlar görevlendirilecektir. Bu şekilde görevlendirilenlere herhangi bir ek ödeme yapılmaz.

c.İG uzmanı olarak görevlendirilen öğretmenlerin ücretleri, "Millî Eğitim Bakanlığı Yönetici ve Öğretmenlerinin Ders ve Ek Ders Saatlerine İlişkin Karar" çerçevesinde karşılanır.

d.Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu'nda ödenek tahsis edilmesi halinde, kısmi zamanlı görevlendirmelerde, 6331 sayılı kanun 8'nci Maddesinin 7'nci bendine göre ayda 80 saate kadar mesai saatlerine bağlı kalmak kaydıyla, çalışabilecekleri toplam saatlere göre mevcut görevlerinin dışında çalışanlar görevlendirilir.

6-5442 sayılı İller İdaresi Kanunu gereğince mülki amir tarafından işyeri hekimliği için; Sağlık Bakanlığı Toplum Sağlığı Merkezleri veya Aile Hekimlerinden istekli olanlar arasından, tam zamanlı veya kısmi zamanlı görevlendirme yapılır.

7-Merkez ve taşra teşkilatı ile okul ve kurumlardaki personelin İSG eğitimleri, İşyeri Tehlike Sınıfları Tebliğine göre; tehlikeli sınıfta yer alan birimler için 2 yılda toplam 12 saat, az tehlikeli sınıfta yer alan birimler için 3 yılda 8 saat olmak üzere yapılır. Bu eğitimler İş Güvenliği Uzmanı öğretmenler tarafından mahalli hizmet içi eğitim kapsamında, ek ders ücreti esaslarına göre görevlendirilir. Çalışanların Eğitimlerinin belgelendirilmesi ise, kurum amirleri ve İş Güvenliği Uzmanı ve/veya İşyeri Hekimi tarafında tarafından yapılır.

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5 inci maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır

Atatürk Blv. 06648 Kızılay/ANKARA
Elektronik Ağ: www.meb.gov.tr
e-posta: dhgm_idari@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: Asef KAYGUSUZ-Uzman
Tel: (0 312) 413 18 32
Faks: (0 312) 222 05 32

8-Kurumlarımızdaki döner sermaye işletmelerinde çalışan işçiler ile farklı statülerde tehlikeli ve çok tehlikeli iş kollarında çalışan işçiler ve mesleki teknik eğitim atölye ve laboratuvarlarından tehlikeli ve çok tehlikeli ortamlarda çalışanlar, Tehlikeli ve Çok Tehlikeli İş Kollarında Çalışanların Mesleki Eğitimleri Hakkındaki Yönetmelikte belirtilen mesleki eğitim belgesine sahip olmalıdır. Belgesi olmayanlar Bakanlığımız Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğüne bağlı merkezlerce belgelendirilir.

9-Mesleki ve teknik eğitimi okul ve kurumlarında işyeri ortam faktörlerinin ölçümleri İSGB'ler, tarafından yapılacaktır. Araştırma ve ortam ölçümleri ile ilgili alt yapı yeterliliğini sağlamaları koşuluyla, Valiliklerce görevlendirilen İSGB'ler, İşyeri Ortam Ölçümleri, Analiz ve tetkiklerini yaparlar. Ölçümlerden elde edilen değerlerin sağlığı ve güvenliği tehdit etmesi durumunda, acil önlem alınması için yetkililer ve ilgililer doğrudan bilgilendirilir. Gerekirse işin durdurulması için İSGB yetkililerine bilgi verilir.

10-Bakanlığımıza bağlı tehlikeli İşyerlerinde her 10 çalışan için bir İlkyardımcı, az tehlikeli işyerlerinde ise 20 çalışan için bir İlkyardımcı kurum amirlerince görevlendirilecektir. İlkyardımcı bulunmayan okul ve kurumlarda ise, Sağlık Bakanlığı ile yapılacak işbirliği çerçevesinde, Sağlık Eğitimi veren okul kurumlarımızca düzenlenecek eğitimler sonunda Sağlık İl Müdürlüklerince yapılacak sınav sonunda ilkyardımcı belgelendirmesi yapılacaktır. Yangın eğitimi ise İSGB lerin organizasyonu ile İl Sivil Savunma birimleri, İl itfaiye birimlerinden destek alınarak mahallinde yapılacaktır.

11-Okul ve Kurumlarımızda İSG uygulamalarını sağlamak üzere temin edilmesi gereken İş Güvenliği Yönlendirme Tabela ve Basılı Dokümanlar, İl'ler de, Çalışma İl Müdürlüklerinden sağlanacak, Çalışma İl Müdürlüğüne temini yapılamayan malzemeler ise yerel imkanlarla temin edilecektir.

12-İş Ekipmanlarının Kullanımında Sağlık ve Güvenlik Şartları Yönetmeliğine göre; Kazan, basınçlı kaplar, paratoner, topraklama ve elektrik tesisatı, elektrikli aletler ve jeneratörler, makineler, inşaat işlerinde kullanılan iskeleler; işin yapımı ve yürütümü için gerekli olan her türlü araç, gereç, tesis ve tesisatların kontrolleri ilgili alan mühendisi, teknikeri veya teknik öğretmenleri tarafından yapılacaktır. Sorunlar mahalli imkânlar çerçevesinde giderilecektir. Kontrollerin yapıp yapılmadığı tutanak altına alınarak, kurum amirlerince dosyasında saklanacaktır. Yukarıda belirtilen ekipmanların bulunduğu yere periyodik kontrolün yapıldığına dair bir yazı yâda işaret asılacaktır.

13-Öğrencilerimize ve tüm çalışanlarımıza iş sağlığı ve iş güvenliği konusunda farkındalık yaratma ve kültür oluşturmak üzere, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ve bağlı birimleri, ilgili STK'lar ile hiçbir maddi ilişki kurulmadan tamamen gönüllülük esasına dayanan bir yapı içerisinde; seminer, konferans, panel vb. etkinlikler işveren vekili sıfatı ile okul/kurum müdürlüklerince düzenlenecektir. İSGB'ler ise uygulamada birlikteliği sağlama, yeni teknolojilerin ve yaklaşımların paylaşılması, iyi örneklerin yaygınlaştırılması amacıyla; eğitimler, çalıştaylar, konferanslar, paneller düzenleyecektir. Gerekirse iyileştirme ekipleri kurarak, kalıcı çözümler üretilecektir.

14-Mesleki Eğitim Genel Müdürlüğü, Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü, STK'lar, ilgili sektörler tarafından hazırlanan Çalışanların Eğitimi Modülü uygulanarak eğitim verilecek, eğitimler sonucunda E-Yaygın Otomasyon Sistemi üzerinden belgelendirme

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5 inci maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır

Atatürk Blv. 06648 Kızılay/ANKARA
Elektronik Ağ: www.meb.gov.tr
e-posta: dhgm_idari@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: Aşef KAYGUSUZ-Uzman
Tel: (0 312) 413 18 32
Faks: (0 312) 222 05 32

yapılacaktır.

15-Bakanlığımız merkez ve taşra teşkilatı binaları ile okul ve kurumlarına ait binaların ve eklentilerinin İSG mevzuatına uygun fiziki koşulları taşıyıp taşımadığı, Merkezde İnşaat Emlak Daire Başkanlığı, taşrada Valiliklerdeki teknik elemanlarca inceleme yapılarak uygunsuz şartların giderilmesi sağlanacaktır.

16-Bakanlık merkez ve taşra teşkilatında MEB birimlerinde İSG uygulamalarının İzleme ve Değerlendirilmesi, İnsan Kaynakları Genel Müdürlüğü, Bütçe ilgili iş ve işlemler Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğü ile Planlama İşlemleri Strateji Daire Başkanlığınca yürütülür.

17-Bakanlığımız Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğüne bağlı her tür ve kademedeki, Okul ve Kurumlarda özel politika gerektiren bireylerin buldukları dikkate alınarak çalışanlara özel eğitim verilecek, okulun fiziki yapısı valiliklerdeki teknik personeller tarafından incelenerek eksikliklerin giderilmesi sağlanacaktır.

Bu çerçevede; kanun maddeleri ile bağlı mevzuat hükümlerine göre işlemlerin tesis edilmesi, kamu kaynaklarının etkin ve verimli kullanılması, çalışan ve öğrencilerimizin sağlık ve güvenliği için yapılması gerekenlerin ertelenmeden yapılması, herhangi bir cezai müeyyide ile karşılaşılmasına mahal verilmemesi için gerekli hassasiyetin gösterilmesi hususunda gereğini rica ederim.

Nabi AVCI
Milli Eğitim Bakanı

DAĞITIM : A ve B Planı

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5 inci maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır

Atatürk Blv. 06648 Kızılay/ANKARA
Elektronik Ağ: www.meb.gov.tr
e-posta: dhgm_idari@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: Aşef KAYGUSUZ-Uzman
Tel: (0 312) 413 18 32
Faks: (0 312) 222 05 32